

VILNIAUS UNIVERSITETAS
TEISĖS FAKULTETAS
BAUDŽIAMOSIOS JUSTICIJOS KATEDRA

Dieninės studijų formos
V kurso, Baudžiamosios justicijos studento
Osvaldo Žylės

MAGISTRINIS DARBAS

BAUDŽIAMOJI ATSAKOMYBĖ UŽ VAGYSTĘ
THE CRIMINAL LIABILITY FOR THEFT

Vadovas: doc. dr. Anna Drakšienė
Recenzentas: dr. Andželika Vosyliūtė

Vilnius, 2010

Turinys

Įvadas.....	3
1. Vagystės samprata ir atsakomybės už ją istorinė raida	6
2. Vagystės objektyviųjų ir subjektyviųjų sudėties požymių analizė	14
2.1. Vagystės objektas ir dalykas	14
2.2. Vagystės objektyvioji pusė.....	22
2.3. Vagystės subjektas ir subjektyvioji pusė.....	29
3. Vagystę kvalifikuojantys požymiai	35
3.1. Vagystę kvalifikuojantys požymiai	37
3.1.1. Atvira vagystė.....	37
3.1.2. Vagystė, padaryta įsibraunant į patalpą, saugyklą, saugomą teritoriją.....	39
3.1.3. Kišenvagystė.....	44
3.1.4. Automobilio vagystė.....	47
3.2. Vagystę itin kvalifikuojantys požymiai.....	49
3.2.1. Didelės vertės turto vagystė.....	49
3.2.2. Didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinio turto vagystė.....	50
3.2.3. Organizuota grupė	52
4. Vagystės atirbojimas nuo panašių nusikalstamų veikų nuosavybei.....	55
5. Bausmės problematika vagystėje	61
Išvados ir pasiūlymai.....	66
Santrauka.....	68
Summary.....	69
Literatūros sąrašas	70
Priedas.....	75

Ivadas

Nuosavybės neliečiamumas yra viena svarbiausių žmogaus teisių, kuri įtvirtinta teisės normose. Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje pabrėžiama, kad kiekvienas žmogus turi teisę turėti nuosavybę tiek vienas, tiek kartu su kitais, ir iš nieko negali būti atimta jo nuosavybė. Šio teisinio gėrio apsaugą Lietuvoje reglamentuoja pagrindinis teisės aktas – Lietuvos Respublikos Konstitucija (toliau šiame darbe – Konstitucija). Jos 23 str. taip pat pabrėžia nuosavybės neliečiamumą bei nuostatą, kad nuosavybės teises saugo ir gina įstatymai. Konstitucinio Teismo nutarimuose nuosavybės neliečiamybė interpretuojama kaip nuosavybės teisės subjekto – savininko, teisė laisvai savo nuožiūra valdyti turimą turtą, naudotis ir disponuoti juo bei reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų jo teisių, taip pat ir valstybės pareigą užtikrinti nuosavybės teisės įgyvendinimo palankiausią režimą ir ginti bei saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsینimosi į ją.

Be Konstitucijoje įtvirtinto bendrojo nuosavybės neliečiamumo principo, šio gėrio teisinę apsaugą užtikrina ir daugelis kitų teisės šakų: civilinė, administracinė, baudžiamoji bei kitos. Kraštutinėmis nuosavybės gynybos priemonėmis (*ultima ratio*) disponuoja baudžiamoji teisė. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (toliau šiame darbe – LR BK) apibrėžia, kokios veikos pripažįstamos nusikaltimais ir baudžiamaisiais nusižengimais nuosavybei, turtinėms teisėms bei turtiniams interesams, draudžia šias veikas ir numato bausmes už jas. Lietuvoje šiuo metu galiojantis BK draudžia ne tik tiesiogiai paimti savininko nuosavybę prievarta, bet ir jėga ar apgaule įgyti turtines teises, padaryti žalos kitų asmenų turtiniams interesams.

Tiek senesni baudžiamieji kodeksai, tiek dabartinis LR BK nusikalstamų veikų nuosavybei, turtinėms teisėms bei turtiniams interesams skyrių pradeda vagystės sudėtimi, nes tai yra bendroji norma kitų baudžiamųjų veikų, kuriomis kėsinama į šiame skyriuje saugomus teisinius gėrius, atžvilgiu. Be to, tai viena seniausių nusikalstamų veikų, paplitusių kartu su nuosavybės atsiradimu. Visais laikais ji būdavo vertinama nevienareikšmiškai: tam tikrais istorijos laikotarpiais vagystė buvo laikoma mažiau svarbiu nusikaltimu nei, tarkim, kūno sužalojimas ar išžaginimas, kitais – laikoma ypač sunkiu nusikaltimu, už kurį neretai būdavo taikomos kūno sužalojimo ar netgi mirties bausmės. Ir šiais laikais tiek Lietuvoje, tiek visame pasaulyje vagystės yra vienas dažniausiai pasitaikančių nusikaltimų, tad tai nulemia dideles įstatymų leidėjų pastangas tobulinant baudžiamuosius įstatymus bei dažną vagystės normų kaitą.

Šio darbo tyrimo objektas – yra vagystė kaip socialinis ir teisinis reiškinys bei jo baudžiamąjį teisinio vertinimo problemas.

Tyrimo tikslas – atskleisti vagystės kaip socialinio reiškimo esmę ir išnagrinėti baudžiamosios atsakomybės už ją reglamentavimo problemas Lietuvos Respublikos baudžiamajame įstatyme.

Tyrimo uždaviniai:

1. Panagrinėti baudžiamosios atsakomybės už vagystę sampratos bei ją numatančių įstatymų raidą Lietuvos Respublikoje ir pasaulyje;
2. Atskleisti vagystės sudėtį ir pagrindinius jos požymius Lietuvos Respublikoje bei užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose;
3. Išanalizuoti ir atskleisti vagystę kvalifikuojančius bei itin kvalifikuojančius požymius LR baudžiamajame kodekse;
4. Aptarti bausmės už vagystę pagrindinius aspektus bei problematiką Lietuvos Respublikoje;
5. Atskleisti vagystės ir kitų nusikalstamų veikų nuosavybei skirtumus bei dažniausiai pasitaikančias praktikos problemas, taikant šias veikas reglamentuojančius įstatymus.

Temos aktualumas ir naujumas. Ši tema aktuali tiek teoriniu tiek praktiniu aspektu, kadangi, kaip minėta, vagystė yra vienas dažniausiai padaromų nusikaltimų. Įstatymų leidėjas, siekdamas su efektyvinti kovą su šiuo neigiamu reiškiniu visuomenėje, dažnai tobulina ir keičia teisės normas, numatančias baudžiamąją atsakomybę už vagystę, kas neretai sukelia dar didesnių problemų. Šios normos ne visada būna tinkamai inkorporuotos į visą LR BK normų sistemą, ir tai sąlygoja praktinio taikymo sunkumus, problemas atribojant panašias nusikalstamas veikas nuosavybei bei nevienodą teismų praktiką tokiose bylose. Didelį darbą vienodinant šią praktiką atlieka Lietuvos Aukščiausiasis Teismas ir jo senato nutarimai, tad šiame darbe jais bus dažnai remiamasi analizuojant teorinius klausimus¹.

---

¹ Vertinant anksčiau priimtus Aukščiausiojo Teismo senato nutarimus taip pat pažymėtina, jog Konstitucinis Teismas 2006 m. kovo 28 d. nutarime yra konstatavęs, kad „iš Konstitucijos kylančios bendrosios kompetencijos teismų instancinės sistemos negalima interpretuoti ir kaip varžančios žemesnės instancijos bendrosios kompetencijos teismų procesinį savarankiškumą: nors pagal Konstituciją žemesnės instancijos bendrosios kompetencijos teismai, priimdami sprendimus atitinkamų kategorijų bylose, apskritai yra saistomi aukštesnės instancijos bendrosios kompetencijos teismų sprendimų – precedentų tų kategorijų bylose, aukštesnės instancijos bendrosios kompetencijos teismai (ir tų teismų teisėjai) negali kištis į žemesnės instancijos bendrosios kompetencijos teismų nagrinėjamas bylas, teikti jiems kokių nors privalomų ar rekomendacinio pobūdžio nurodymų, kaip turi būti sprendžiamos atitinkamos bylos ir pan.; tokie nurodymai (nesvarbu, privalomi ar rekomendacinio pobūdžio) Konstitucijos atžvilgiu būtų vertintini kaip atitinkamų teismų (teisėjų) veikimas *ultra vires*. <...> Pažymėtina ir tai, kad privalomų ar rekomendacinio pobūdžio nurodymų, kaip turi būti sprendžiamos atitinkamos bylos ir pan., davimas žemesnės instancijos teismams suvaržytų ir pačių tuos nurodymus duodančių aukštesnės instancijos teismų galimybes nešališkai peržiūrėti, jeigu to prireiktų, atitinkamas bylas apeliacine arba kasacine tvarka“. Žr. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 62 straipsnio 1 dalies 2 punkto, 69 straipsnio 4 dalies (1996 m. liepos 11 d. redakcija), Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 96 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. – *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 36-1292.

Įvairių šalių baudžiamosios teisės šaltiniuose ši nusikalstama veika analizuojama jau nuo seniausių laikų. Egzistuoja nemažai tiek užsienio, tiek lietuvių autorių darbų vagystės tematika. Šiame darbe bus stengiamasi visą teorinę medžiagą pagrįsti teismų praktikos pavyzdžiais bei išskirti problematiškiausius LR BK 178 str. normų taikymo klausimus.

Tyrimo metodai. Tema nagrinėjama remiantis baudžiamosios teisės doktrinoje suformuluotais metodologiniais pagrindais.

Nagrinėjant temą, remiamasi tokiais tyrimo metodais:

Loginis metodas. Šis loginės analizės metodas yra būtinas norint atskleisti bet kokio mokslinio tiriamojo darbo tikslus, aiškinantis praktinę medžiagą bei teisės normų turinį ir pateikiant išvadas.

Lyginamasis metodas. Šis lyginamosios analizės metodas bus darbe naudojamas lyginant LR BK numatytą atsakomybę už vagystę su užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose numatyta atsakomybe už šią nusikalstamą veiką.

Sisteminis analizės metodas. Taikant šį metodą bus siekiama ištirti baudžiamosios atsakomybės už vagystę sampratą, sudėtį, kvalifikuojančius požymius ir skirtumus nuo kitų panašių nusikalstamų veikų remiantis Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių baudžiamaisiais įstatymais.

Istorinis metodas. Istoriniu metodu bus nagrinėjama įstatymų, reglamentuojančių baudžiamąją atsakomybę už vagystę, bei vagystės sampratos raida Lietuvos respublikoje. Darbe taip pat naudojami lingvistinis, statistinės analizės ir kiti metodai.

Svarbiausi tyrimo šaltiniai:

Šiame darbe bus naudojami tokie šaltiniai: Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių baudžiamosios teisės mokslinė literatūra, vadovėliai, Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių, tokių kaip Prancūzijos, Kanados, Suomijos, Švedijos, Ispanijos baudžiamieji kodeksai, komentarai, Didžiosios Britanijos „Vagysčių įstatymo“ nuostatos, 2005 birželio 23 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo teismo senato nutarimas Nr. 52 „Dėl Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ bei įvairi Lietuvos Respublikos teismų praktika.

1. Vagystės samprata ir atsakomybės už ją istorinė raida

Vienas iš svarbiausių ir įvairiomis teisės normomis saugomų gėrių yra nuosavybė. Nuosavybės neliečiamumo užtikrinimas reiškia savininko, kaip subjektinių teisių į turtą turėtojo, teisę reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų jo teisių, taip pat valstybės pareigą ginti ir saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsینimosi į ją. Visuotinių žmogaus teisių deklaracijos 17 str. 2 p. skelbiama: „Kiekvienas žmogus turi teisę turėti nuosavybę tiek vienas, tiek kartu su kitais. Iš nieko negali būti savavališkai atimta jo nuosavybė.“² Lietuvos Respublikos (toliau – LR) Konstitucijos 23 str. 1 d. įtvirtinta nuostata, kad nuosavybė yra neliečiama. To paties straipsnio 2 dalyje sakoma, kad nuosavybės teises saugo įstatymai, o trečioje dalyje numatyta išimtis: „nuosavybė gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama“.³ Taigi aukščiausią juridinę galią LR turintis teisės aktas numato, kad nuosavybė gali būti paimama tik paisant tam tikrų įstatyme nustatytų taisyklių, tik visuomenės poreikiams ir tik teisingai atlyginus. Tačiau tai tik bendras nuosavybės neliečiamumo principas. Nuosavybės, kaip ypatingo gėrio, teisinė apsauga detaliau yra reglamentuota daugelio teisės šakų, tokių kaip administracinės, civilinės ir kt. Būtent šiomis teisės normomis valstybė pirmiausiai gina nuosavybės neliečiamumą, o baudžiamoji teisė yra paskutinė gynybos priemonė (*ultima ratio*), kai to nebegalima padaryti kitomis teisės normomis. Pvz., Administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau tekste – LR ATPK) 50 str. „Smulkusis svetimo turto pagrobimas“ nurodyti pažeidimai, kuriais kėsinama į nuosavybę ir kurie užtraukia administracinę atsakomybę, t.y. smulkusis svetimo turto pagrobimas vagystės, sukčiavimo, pasisavinimo arba iššvaistymo būdu, nesant LR BK atitinkamuose straipsniuose numatytų sunkinančių aplinkybių. Turto grobimas laikomas smulkiu, jeigu pagrobtojo turto vertė neviršija 1 minimalaus gyvenimo lygio (MGL) dydžio sumos.⁴

Nuosavybė, kaip teisinė institucija, yra istorinė kategorija. Pagal daugelį valstybės kilmės teorijų valstybė kaip tik dėl to ir atsirado, kad apsaugotų šią pagrindinę teisę. Romėnų teisėje valdymas buvo suprantamas kaip faktinis daikto turėjimas siekiant jį sau pasilikti.⁵ Buvo skiriamas teisėtas ir neteisėtas valdymas (vagus valdo pavogtą daiktą). Romėnų teisėje nuosavybės teisė buvo suprantama kaip daiktinė ir autonominė asmens teisė valdyti, naudoti ir disponuoti materialiu daiktu, kuri iš esmės yra neribojama, tačiau tik tiek, kiek ji nepažeidžia egzistuojančios teisėtvarkos.

² 1968 m. Visuotinių žmogaus teisių deklaracija // Žmogaus teisės: Tarptautinių dokumentų rinkinys. Vilnius: Mintis, 1991, p. 5

³ Lietuvos Respublikos Konstitucija, priimta LR piliečių 1992 m. spalio 25 d. referendume // Valstybės žinios, 1992, Nr. 33-1014, p. 12

⁴ Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodeksas.// Valstybės žinios, 1985 Nr.1-1. Aktuali redakcija nuo 2010-01-05. <http://www3.lrs.lt>. (2010-03-15).

⁵ Nekrošius I., Nekrošius V., Vėlyvis S. Romėnų teisė. Kaunas, 1996, p. 120, 133.

Pagrindiniai romėnų nuosavybės teisės sampratos elementai išliko iki šių dienų. Jie formavosi pamažu, kol atsirado pagrindinės nusikaltimo (*crimen*) sudėty, nusikaltimo, kaltės, kėslo, precedento, pakaltinamumo, nusikaltimo bendrininko ir kitos sąvokos.

Nuo senų laikų skiriami du kėsಿನimosi į nuosavybę būdai: prievartinis ir neprievartinis.⁶ Kadangi šioje darbo dalyje analizuojama vagystė ir jos samprata, plačiau apie prievartinį būdą – plėšimą ir nekalbėsime. Vagystė yra dažniausiai padaroma nusikalstama veika nuosavybei, be to, ji yra bendroji norma kai kurių kitų LR BK specialiosios dalies XXVIII skyriaus „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams“ normų atžvilgiu (pvz., neteisėto naudojimosi energija ir ryšių paslaugomis), tad ja šis skyrius ir prasideda. Ši tendencija Lietuvoje nesikeitė šimtmečiais, panaši tendencija pastebima ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Pvz., vagyste pradedama ir Prancūzijos baudžiamojo kodekso 3-ioji knyga „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai nuosavybei“.

Vagystės sąvoka buvo žinoma dar Senovės Romoje, tačiau tais laikais ji buvo gerokai platesnė nei dabar. Romėnų *furtum*, be tų atsitikimų, kurie dabar laikomi vagyste, apimdavo dar daug kitų: pagrobimą, sukčiavimą, patikėtų daiktų ar radinių pasisavinimą. Vagyste tais laikais buvo suprantamas kiekvienas neteisėtas savanaudiškas kilnojamojo daikto pasisavinimas. Todėl ji apimdavo ne tik tai tuos atvejus, kurie dabar laikomi vagyste, bet ir plėšimą, sukčiavimą, pasisavinimą patikėtų daiktų bei radinių ir kt. Tokia plati vagystės sąvoka buvo vartojama ir kanonų teisėje.⁷

Aiškliai juridiskai apibrėžta vagystės sąvoka pirmą kartą pavartota germanų teisėje. Germanų teisėje vagystė buvo vertinama kaip „niekingas darbas, svetimo daikto neteisėtas paėmimas slapčia“. Taigi matome, jog šioje sąvokoje išryškėja pagrindiniai vagystės elementai, t.y. neteisėtas svetimo daikto paėmimas slapčia. Būtent germanų teisėje pirmą kartą akcentuojami tokie vagystės sąvokos elementai kaip neteisėtumas, tai yra tik neteisėtas daikto paėmimas galėjo būti laikomas vagyste. Jei daiktas būdavo paimamas teisėtai, pvz., teismo sprendiniu, veika nebuvo laikoma vagyste. Taipogi buvo nustatyta, jog vagystės dalyku gali būti tik svetimas daiktas, o vagystės padarymo būdas – slapčia. Minėtas germanų teisėje vartotas vagystės apibrėžimas beveik nepakitęs išliko iki mūsų laikų. Beveik visų šalių baudžiamieji įstatymai perėmė germanų teisės vagystės sąvoką ir atskyrė ją nuo kitų nusikaltimų: plėšimo, sukčiavimo, prievartavimo.⁸

---

⁶ Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius, 1998, p. 8-9.

⁷ Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija // Andželika Vosyliūtė, 2009.

⁸ Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius, 1998, p. 37. Stankevičius V. Baudžiamoji teisė. Paskaitos. Kaunas, 1925, p. 171–172.

Lietuvoje seniausias teisės šaltinis – paprotinė teisė – kito kartu su feodalinių santykių raida. Paprotinės teisės normos reguliavo feodalų ir jų valstiečių santykius, nes didžiojo kunigaikščio valdžia nesikišo į feodalų vidaus reikalus pagal feodalinį principą – žemės savininkas turi valdžią toje žemėje gyvenantiems žmonėms. To meto Lietuvoje nebuvo vieningų įstatymų ir kiekvienas feodalas savo žemėje turėjo įstatymų leidžiamąją galią, tai yra pats galėjo priiminėti įstatymus, pats baudė juos pažeidusius valstiečius. Todėl atskirų žemių feodalų leidžiami įstatymai saugojo tik feodalų turtą ir vagystė buvo suprantama kaip feodalui priklausančio turto pagrobimas. Kadangi valstiečiai jokio turto neturėjo, tai vagystė buvo suprantama tik kaip kilmingųjų turto pagrobimas⁹.

Nuosavybės teisės gynimas Lietuvos įstatymuose įtvirtinamas jau nuo XIV amžiaus, kai nusikaltimai nuosavybei buvo reglamentuojami Pamedės (1340 m.) bei Kazimiero (1468 m.) teisyne. Pamedės teisynas skyrė atvirąją ir slaptąją vagystes, bet nenumatė skirtumo tarp jų padarymo pavojingumo. Tuo tarpu Kazimiero teisyne vagyste laikomas tiek atviras, tiek ir slaptas svetimo turto paėmimas, tačiau specialiai atskiros vagystės rūšys nėra išskiriamos. Nuosavybės teisės buvo ginamos ir visuose trijuose Lietuvos Statutuose.¹⁰

Kazimiero Teisynas – vienas iš pirmųjų Lietuvos rašytinės teisės šaltinių. Iš 25 teisyne straipsnių 17 skirta kovai su vagystėmis – be kunigaikščio ir bajoro turto pagrobimo, vagyste buvo pripažįstamas ir nelaisvų žmonių išvedimas arba pagrobimas, nes pastarieji buvo traktuojami kaip bajorui priklausantis turtas. Todėl vagystės subjektu galėjo būti ir kilmingo luomo atstovas, nes išsivesti bajorui priklausančius žmones galėjo tik kitas bajoras ar kilmingasis. Teisynas taip pat numatė bausmes už padarytas vagystes, jų dydis priklausė nuo pagrobto turto vertės ir nusikaltimo kartotinumui. Bausmės už vagystes buvo labai griežtos, nes vagį už turto vagystę, kurio vertė didesnė kaip pusė kapos grašių, taip pat už pakartotinę vagystę, baudė mirties bausme.¹¹

1529 metų Pirmąjį Statutą sudarė 13 skyrių, iš kurių dvyliktas reglamentavo atsakomybę už feodalų turto pagrobimą ir tryliktas – atsakomybę už vagystes. Dvyliktame skyriuje, kaip ir Kazimiero teisyne, vagyste laikoma ir nelaisvų žmonių „šeimynos“ išsivedimas ar „išvogimas“. Šio statuto 13 skyrius „Apie vagystę“ buvo taikomas „prasto luomo“ žmonėms, nes šalies įstatymų sąvadas negalėjo apvoginti kilmingųjų. Todėl jis pradedamas bausmių už įvairaus masto vagystes

---

⁹ Paprotinė teisė, vykstant ir pasibaigus Lietuvos valstybės centralizavimui beveik nepakito. Šiek tiek kita padėtis buvo Lietuvos miestuose ir miesteliuose. 1387 m. Jogailos suteiktos privilegijos, iš pradžių Vilniaus miestui, po to Trakams (1408 m.), dar vėliau – kitiems miestams, leido jiems taikyti Magdeburgo teisę. Magdeburgo teisės šaltiniais buvo du teisės rinkiniai: Saksų veidrodis ir Magdeburgo miesto normos. Į Lietuvą ši teisė pateko iš Lenkijos miestų, kurie padarė joje savų pakeitimų. Magdeburgo teisė dar buvo papildyta Lietuvos miestų papročiais, todėl ne visos normos atitiko galiojusiąsias Magdeburge. Žr., Jablonskis K. Lietuvos valstybės ir teisės istorija nuo XIV a. pabaigos iki XVI a. vidurio. Vilnius, 1971, p. 16-17.

¹⁰ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė, 2000. Nr. 37. p. 16-17.

¹¹ Maksimaitis M., Vansevičius S. Lietuvos valstybės ir teisės istorija. Vilnius, 1997, p. 91. Kazimiero teisynas (1468 m.). Vilnius, 1967, p. 16–19; Janulaitis A. Pagrindinės žinios apie Teisyną. Ten pat, p. 5–15.

įteisinimu žemiausiai prasto luomo kategorijai – bernams: „jeigu kur apylinkėje bernai vagia, ir juos sugaus su įkalčiu, kuris kainuos pusrublį grašių, tai turi būti baudžiamas kaip vagis, O jeigu įkaltis pusrublio nekainuos, tai žala turi būti apmokėta iš jo bandos arba – įkaltį gražinti, o už atlygį rimbais nuplakti. Ir jeigu antrąkart pavogs, nors tai dešimties grašių nekainuos, bet su įkalčiu sugaus, tuomet jau turi atiduoti į kartuves“. Taigi šis straipsnis parodo, kad bausmės dydis už vagystę priklausė nuo pagrobto turto vertės ir nuo vagystės kartotinum. Šio skyriaus „Apie vagystę“ 10 str. numatė atsakomybę už klėties išvogimą, kas atitiktų kvalifikuojantį vagystės požymį – įsibrovimą į negyvenamąją patalpą, o 20 str. numatė brutaliausią vagystės būdą – vagystę su įsilaužimu į namus, kuris nurodo, jog vagis, įsibrovęs į svetimą namą, gali būti nužudytas. Analogiškai vagystes reglamentavo ir Antrasis Statutas, priimtas 1566 metais, bei Trečiasis Lietuvos Statutas, priimtas 1588 metais. Šie Statutai numatė skirtingą atsakomybę už kilmingųjų ir už valstiečių turto vagystę. Už kilmingųjų turto vagystę, padarytą paprastų žmonių – bernų ar valstiečių, buvo baudžiama daug griežčiau negu už analogišką paprastų žmonių turto vagystę. Be to, iš statutų matome jog tuo metu vyravo gyvulių vagystės, vagystės iš gyvenamųjų patalpų ir iš negyvenamųjų patalpų (klėčių) bei nelaisvų žmonių išvedimai (pagrobimai), nes būtent šioms vagystės rūšims skiriama daugiausiai dėmesio Statutuose. Trečiasis Lietuvos Statutas Lietuvoje galiojo iki 1840 metų, o 1840 metų jo galiojimas buvo panaikintas ir Lietuvoje įsigaliojo Carinės Rusijos įstatymai.¹²

Žymiausias ir reikšmingiausias iš to laikotarpio galiojančių įstatymų buvo 1903 metų Rusijos imperijos Baudžiamasis statutas, nes jis galiojo Lietuvoje ir atkūrus nepriklausomybę. 1919 m. sausio 16 d. Valstybės Tarybos prezidiumas nutarė Lietuvos Respublikos baudžiamuoju kodeksu pripažinti Rusijos imperijos 1903 metų Baudžiamąjį Statutą, kuris galiojo visoje Lietuvoje (išskyrus Klaipėdos kraštą) iki 1940 metais įvykusios Sovietų okupacijos. Baudžiamosios teisės teoretikų nuomone, šis statutas buvo vienas pažangiausių to meto baudžiamųjų įstatymų, kuris buvo kuriamas apie 20 metų, rengiant jo projektą dalyvavo žymiausi to meto teisininkai: N. S. Tagancevas, Foinickis ir kiti. Nusikaltimai nuosavybei to meto teisės literatūroje buvo vadinami nusikaltimais turtui ir šiame baudžiamajame statute buvo reglamentuojami gana detalai. Vagystes reglamentavo 32-asis baudžiamajo statuto skyrius „Apie vagystę, plėšikavimą ir prievartavimą“. Statutas išskyrė paprastą vagystę, už kurią numatyta kalėjimo bausmė ne trumpesniam kaip 3 mėnesių laikui, ir kvalifikuotą vagystę, už kurią galėjo būti paskirta sunkiųjų darbų kalėjimo iki 8 metų bausmė. Statute numatytos net 23 kvalifikuotos vagystės rūšys: su ypatingu įžūlumu, peržengiant pasitikėjimą, sulaužant užraktus, traukinyje, nakties metu, iš kapo, bažnytinių vertybių ir kitas. Jame

---

¹² Valikonytė I., Lazutka S., Gudavičius E. Pirmasis Lietuvos Statutas (1529). Vilnius, 2001, p. 249, 373, 236; Статут Великого Княжества Литовского. Минск, 1989.

vagystė buvo traktuojama kaip slaptas ar atviras svetimo kilnojamojo turto pagrobimas, turint tikslą jį pasisavinti¹³

Vėlesniais laikotarpiais Lietuvoje vagystės sampratai darė įtaką keletas aspektų. Visų pirma, dėl skirtingo atskirų formų juridinio statuso sovietiniu laikotarpiu Lietuvoje egzistavo dvi vagystės sampratos: slaptas valstybinio ir visuomeninio turto pagrobimas, turint tikslą jį pasisavinti. Antra, įstatymų leidėjo pozicija – išskirti ar neišskirti atvirąją vagystę kaip savarankišką nusikaltimą, taip pat lėmė vagystės sampratą. Pvz., tarpukario Lietuvoje galiojęs Baudžiamasis statutas nenumatė atvirosios vagystės kaip savarankiško nusikaltimo, todėl už vagystę atsakė tas, kas buvo slapta arba atvirai pagrobęs svetimą kilnojamąjį turtą, norėdamas jį pasisavinti. Tačiau ir pagal 1926 m. RTFSR BK, ir pagal Lietuvos 1961 m. BK iki 1994 m. liepos 19 d. atviroji vagystė laikyta savarankišku nusikaltimu, todėl vagystė buvo suprantama tik kaip slaptas svetimo turto pagrobimas.¹⁴

Sovietų sąjungai okupavus Lietuvos Respubliką, 1940 m. lapkričio 6 d. TSRS Aukščiausioji taryba priėmė įsaką „Dėl laikino taikymo RTFSR baudžiamųjų, civilinių ir darbo įstatymų Lietuvos, Latvijos ir Estijos tarybų socialistinių respublikų teritorijoje“. Nuo 1940 m. gruodžio 1 d. Lietuvoje pradėjo galioti 1926 metų RTFSR baudžiamasis kodeksas, o iki tol taikomi baudžiamieji įstatymai neteko galios. Šiame kodekse vagystė buvo reglamentuota 7-ame BK skyriuje „Turtiniai nusikaltimai“. Pirmaisiais sovietinės okupacijos metais kaimo žmonės už darbą negaudavo atlyginimo, todėl visuomeninio turto vogimas – „kombinavimas“ – tapo visuotinai priimtina elgesio norma, laipsniškai evoliucionavusia į asmeninio turto vagystes bei kitokius nusikaltimus. Visuotinis vogimas tapo neišvengiama egzistencijos būtinybe. 1958 metais buvo priimti TSRS ir sąjunginių respublikų baudžiamųjų įstatymų pagrindai ir 1961 metais šio įstatymo pagrindu buvo priimtas LTSR baudžiamasis kodeksas. Šiame kodekse nusikaltimai nuosavybei buvo suskirstyti į dvi dalis: „Nusikaltimai socialistinei nuosavybei“ ir „Nusikaltimai asmeninei piliečių nuosavybei“. Vagystė taip pat buvo išskirta į kelis atskirus straipsnius „slaptas valstybinio ar visuomeninio turto pagrobimas“ (BK 90 str.), „atviras valstybinio ar visuomeninio turto pagrobimas“ (BK 91 str.), „smulkus valstybinio ar visuomeninio turto grobstymas“ (BK 98 str.) ir „slaptas asmeninio piliečių turto pagrobimas“ (BK 146 str.) bei „atviras asmeninio piliečių turto pagrobimas“ (BK 147 str.).¹⁵ Tarybinio laikotarpio baudžiamieji įstatymai valstybinei ir visuomeninei nuosavybei taikė griežtesnę apsaugą – nusikaltimų valstybinei ir visuomeninei nuosavybei bei asmeninei nuosavybei išdėstymas skirtinguose BK skirsniuose rodo, kad prioritetas buvo teikiamas valstybinei ir visuomeninei nuosavybei; kėsinimaisi į valstybinę ir visuomeninę nuosavybę buvo

¹³ Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius, 1998, p. 10-11.

¹⁴ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 344.

¹⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. Vilnius, 1961, Žin. 1961. 18-147.

reglamentuojami plačiau ir tiksliau nei nusikaltimai asmeninei piliečių nuosavybei, pvz., šiuose skirsniuose panašiai buvo reglamentuotos slaptas ir atviras turto pagrobimas vagystės būdu, tačiau 147 str. „atviroji vagystė“ 3 d. buvo numatyta kvalifikuota atvirosios vagystės sudėtis, padarant šią veiką itin pavojingo recidyvisto, tuo tarpu 91 str. „valstybinio ar visuomeninio turto pagrobimas atvirosios vagystės būdu“ 3 d. kaip kvalifikuotos vagystės požymis buvo numatytas ir pagrobimas stambiu mastu.¹⁶

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, 1994 m. liepos 19 d. įstatymu Nr.1-551 buvo žymiai pakeistas LR baudžiamasis kodeksas (LR BK), kurio pagrindu liko 1961 metų LTSR baudžiamasis kodeksas. Šiuo įstatymu buvo panaikinti skirsniai, reglamentavę nusikaltimus nuosavybei, o kodeksas papildytas 12-uju skirsniu „Nusikaltimai nuosavybei“. Šiame skirsnyje nurodyti tokie nusikaltimai nuosavybei kaip: „Vagystė“ (LR BK 271 str.), „Plėšimas“ (LR BK 272 str.) ir kiti. LR BK 271 str. 1 d. buvo įtvirtinta nuostata, kas yra vagystė – „slaptas ar atviras svetimo turto pagrobimas“, 2 dalyje nurodyta kvalifikuotos vagystės sudėtis – tai „vagystė, padaryta asmens, turinčio teistumą už nusikaltimus nuosavybei, arba grupės iš anksto susitarusių asmenų, arba įsibraunant į negyvenamąją patalpą“. Vagystės iš patalpos buvo reglamentuojamos 3 dalyje – „vagystė, padaryta įsibraunant į gyvenamąją patalpą“, o 4 dalyje buvo išskirta vagystė, padaryta stambiu mastu.¹⁷ Taigi, šiame įstatyme vagystė, nepriklausomai nuo nuosavybės formos, buvo reglamentuota viename LR BK straipsnyje, be to, vagystė suprantama tiek slaptas, tiek ir atviras svetimo turto pagrobimas, tokiu būdu sugrįžtant prie tarpukario Lietuvos Baudžiamojo statuto nuostatų, kur atviroji vagystė nėra numatyta kaip savarankiškas nusikaltimas. Šiame kodekse taip pat buvo dekriminalizuota tokia vagystės rūšis, kaip smulkusis valstybinio ar visuomeninio turto grobstymas, panaikinti straipsniai, numatantys atsakomybę už atvirą svetimo turto pagrobimą ar automobilio nuvaramą, neturint tikslo pagrobtį.¹⁸

LR BK 271 str., kaip ir visas kodeksas, per savo galiojimo laikotarpį buvo nekart keičiamas. 1999 m. lapkričio 25 d. įstatymu Nr. VIII-1439 automobilio vagystė iš kvalifikuotos nusikaltimo sudėties, numatytos LR BK 271 str. 4 d., buvo perkvalifikuota į LR BK 271 str. 1 d., tokiu būdu panaikinant kvalifikuojantį šios veikos požymį.¹⁹ Tačiau tai truko neilgai. Įsigaliojus šiam pakeitimui žymiai padaugėjo automobilių vagysčių ir 2002 m. kovo 21 d. įstatymu Nr. IX-800 įstatymų leidėjas buvo priverstas automobilio vagystę vėl pripažinti kvalifikuojančiuoju nusikaltimo požymiu, tad ji buvo įtvirtinta LR BK 271 str. 3 d. Be to, tuo pačiu 2002 m. kovo 21 d. įstatymu

¹⁶ Lietuvos TSR baudžiamojo kodekso komentaras. – Vilnius: Mintis, 1989m., p. 126.

¹⁷ Įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso, Pataisos darbų ir Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimo ir papildymo“ Nr.1-551 // Valstybės žinios, 1994, Nr.60-1182.

¹⁸ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 344.

¹⁹ Baudžiamojo kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. VIII-1439, priimtas 1999 11 25 // Valstybės žinios, 1999, Nr.106-3059.

Nr.IX-800 buvo įvestas naujas LR BK 271' str., numatantis atsakomybę už neteisėtą naudojamą elektros ar šilumos energija, dujomis arba vandeniu, padarius didelės turtinės žalos ir tokiu būdu elektros ar šilumos energija, dujos ar vanduo, anksčiau buvę vagystės dalyku, buvo išskirti į atskirą LR BK straipsnį.²⁰ To laikotarpio baudžiamosios teisės teoretikai pateikė tokią vagystės sampratą: vagystė – tai slapta ar atviras, neatlygintinas svetimo turto pagrobimas, turint tikslą jį pasisavinti, t.y. pagrobtą turtą valdyti, naudotis ir disponuoti juo kaip savu.²¹

Naujasis LR BK buvo priimtas 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu Nr. VIII-1968, o įsigaliojo 2003 m. gegužės 1 d.²² Viena iš šio kodekso naujovių buvo tai, kad įvesta nauja sąvoka – „nusikalstamos veikos“, kurios yra skirstomos į nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus. Jame vagystė reglamentuota 178 str. Reikšmingas yra ir 190 str., kuriame pateikiamas sąvokų „didelė vertė“ ir „nedidelė vertė“ išaiškinimas – t.y. turtas yra didelės vertės, kai jo vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, ir nedidelės vertės, kai jo vertė viršija 1 MGL, bet neviršija 3 MGL dydžio sumą. Taip pat vėl atsisakyta automobilio pagrobimo kaip kvalifikuojančiojo vagystės požymio. Nors nuo šio kodekso priėmimo 2000 metais iki 2010 metų kovo mėnesio Lietuvos Respublikos Seimas jau priėmė 23 įstatymus dėl baudžiamojo kodekso įvairių straipsnių pakeitimų. LR BK 178 str., kuriame yra reglamentuojama vagystė, buvo pakeistas tris kartus: pirmąjį kartą 2003 m. balandžio 10 d. įstatymu Nr. IX-1495, kuriuo buvo papildyta LR BK 178 str. 2 d., įtraukiant kaip kvalifikuojantį požymį automobilio pagrobimą²³, antrąjį kartą – 2004 m. liepos 5 d. įstatymu Nr. IX-2314, kuriuo kaip kvalifikuotos vagystės požymis įtraukiamas ir pagrobimas viešojoje vietoje svetimo turto iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio (kišėnvagystė)²⁴. Daugiausia pakeitimų padaryta 2007 m. birželio 28 d. įstatymu Nr. X-1233, kuriuo pirmąkart tarp kvalifikuotosios vagystės požymių įtraukta atviroji vagystė (anksčiau ji arba nebūdavo išskiriama iš paprastosios vagystės, arba būdavo numatoma atskirame LR BK straipsnyje). Įstatymas padidino ir kvalifikuotosios vagystės sankciją nuo penkerių iki šešerių metų laisvės atėmimo. Šiuo LR BK pakeitimu taipogi praplėsta itin kvalifikuotos vagystės sudėtis, numatyta 3 dalyje, į ją šalia didelės vertės svetimo turto pagrobimo įtraukiant svetimo turto pagrobimą, padarytą dalyvaujant

²⁰ Baudžiamojo kodekso 271 bei 310 straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 271(1) straipsniu įstatymas // Valstybės žinios, 2002, Nr. 38-1356.

²¹ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 342.

²² Baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2741.

²³ Baudžiamojo kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. IX-1495, priimtas 2003 04 10 // Valstybės žinios, 2003, Nr.38-1733, Nr. 39 (atitaisymas).

²⁴ Baudžiamojo kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. IX-2314, priimtas 2004 07 05 // Valstybės žinios, 2004, Nr.108-4030.

organizuotoje grupėje bei didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimą, tuo pačiu padidinant sankcijoje numatytą laisvės atėmimo bausmę nuo 7 iki 8 metų.²⁵

Taigi, atsižvelgiant į šiuos pakeitimus, 178 str. dabar galiojančiame LR BK yra išdėstytas tokia redakcija, kad paprasta vagystė nurodyta pirmoje dalyje, antroje dalyje reglamentuoti kvalifikuotos vagystės požymiai – t.y. atviras svetimo turto pagrobimas, svetimo turto pagrobimas įsibrovus į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją, arba svetimo turto pagrobimas viešoje vietoje iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio (kišenvagystė), trečioje dalyje reglamentuotas didelės vertės turto, didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių pagrobimas bei vagystė, padaryta dalyvaujant organizuotoje grupėje, o ketvirtoje dalyje įtvirtinta vagystė kaip baudžiamasis nusižengimas, kuris nuo nusikaltimo skiriasi pagrobto turto nedidelė verte.²⁶

Vagystės būdas – slaptas ar atviras prieš tai galiojusiam LR BK reikšmės veikos kvalifikacijai neturėjo, kadangi atvira vagystė atskirai jame išskirta nebuvo. Dabar, nors pagrobimą atvirai įstatymų leidėjas laiko pavojingesne veika, bendrąja prasme vagystę sudaro slaptas ir atviras svetimo turto pagrobimas. Pagal galiojantį LR BK vagystė yra svetimo turto pagrobimas. Baudžiamosios teisės doktrinoje ji apibrėžiama kaip tyčinis, neteisėtas, neatlygintinas svetimo (paprastai kilnojamojo) turto užvaldymas pasisavinimo tikslu, t.y. siekiant pagrobtą turtą valdyti, naudotis ir disponuoti juo kaip savu. Visus šiuos vagystės sąvokoje nurodytus požymius – tyčią, pagrobimo neteisėtumą ir neatlygintinumą, turto svetimumą, užvaldymą pasisavinimo tikslu, aptarsime nagrinėdami vagystės sudėtį ir jos požymius.

---

²⁵ Baudžiamosios kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. X-1233, priimtas 2007 06 28 // Valstybės žinios, 2007, Nr.81-3309.

²⁶ Fedosiuk O. Baudžiamosios teisės spec. dalies konspektai <http://m.mokslai.lt/referatai/konspektas/bt-spec-d-puslapis96.html>

2. Vagystės objektyviųjų ir subjektyviųjų sudėties požymių analizė

Lietuvos baudžiamosios teisės teorijoje nusikaltimo sudėtimi laikoma tam tikrų požymių visuma, kurią įstatymų leidėjas įtvirtina baudžiamajame įstatyme, taip ją uždrausdamas ir, kuri yra būtina, norint tam tikrą veiką pripažinti nusikalstama. Baudžiamosios teisės doktrina nurodo, kad nusikaltimo požymiai turi atitikti tokius reikalavimus: a) turi būti tiesiogiai nustatyti įstatyme arba vienareikšmiškai išplaukti iš jo; b) negali būti išvestiniai iš kitų požymių; c) turi būti būdingi visiems tos rūšies nusikaltimams; d) vienas požymis ar kartu su kitais leidžia atskirti šį nusikaltimą nuo kitų; e) bent vieno nusikaltimo sudėties požymio, aprašyto baudžiamajame įstatyme, veikoje nebuvimas leidžia tvirtinti, kad nusikaltimas nepadarytas.²⁷

Visi šie reikalavimai būdingi ir vagystės sudėties požymiams.

2.1. Vagystės objektas ir dalykas

Lietuvoje turtiniai nusikaltimai visais laikais sudarė didžiąją visų registruotų nusikaltimų dalį, tad šios apsaugos užtikrinimas įvairiomis teisinėmis priemonėmis – nuolatinis valstybės institucijų tikslas bei uždavinys (pvz., rengiamos tam tikros prevencinės programos, tobulinami baudžiamieji bei kiti įstatymai, vienodinama teismų praktika ir t.t.).

Vagystės objektu pripažįstama šalyje egzistuojanti visų rūšių ir formų nuosavybė: viešojo (valstybės ar savivaldybės), privati (fizinų ar juridinių asmenų), mišrioji. Kartu pabrėžtina, kad kiekvienoje valstybėje nuosavybė yra ginama įvairiomis teisinėmis priemonėmis: civilinėmis, administracinėmis, baudžiamosiomis. Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso viena iš pamatinių normų numatyta 1.2 str., kur sakoma, kad civiliniai santykiai reglamentuojami vadovaujantis jų subjektų lygiateisiškumo, nuosavybės neliečiamumo (ir kt.) principais²⁸. Panaši norma egzistuoja ir LR ATPK, kurio jau pats pirmasis straipsnis teigia, kad vienas iš svarbiausių šio įstatymo uždavinių yra saugoti nuosavybę²⁹. Nuosavybės neliečiamumo užtikrinimas reiškia savininko, kaip subjektinių teisių turėtojo, teisę reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų jo teisių, ir valstybės pareigą ginti ir saugoti nuo neteisėto kėsینimosi į ją. Baudžiamoji teisė yra paskutinė priemonė apginti šį teisinį gėrį, kai to nebegali užtikrinti kitų teisės šakų normos. Konkreti nuosavybės forma, kaip tiesioginis nusikaltimo objektas, dabar Lietuvoje neturi reikšmės baudžiamajai atsakomybei ar asmens padarytai veikai kvalifikuoti. Tačiau kiekvienoje baudžiamajoje byloje ją būtina nustatyti, kadangi

²⁷ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 28.

²⁸ Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas // Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.

²⁹ Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodeksas // Žin., 1985, Nr. 1-1.

ji yra būtinas įrodinėjimo dalykas ir dabar dar turi reikšmės kai kuriems kvalifikuojantiems nusikaltimą požymiams inkriminuoti (vagystė, padaryta įsibraunant į gyvenamąją patalpą).³⁰

Kartais vagyste gali būti kėsiniama ne į vieną, o iškart į kelis objektus. Pvz., vagyste, padaryta įsibraunant į gyvenamąją patalpą, pažeidžiama ne tik nuosavybės teisė, tačiau ir kitas objektas – Konstitucijos garantuota teisė į būsto neliečiamybę. Todėl visiškai suprantama, kad tokia nusikalstama veika laikoma kvalifikuota vagyste ir už ją skiriama griežtesnė bausmė nei už paprastąją vagystę.

Tokios pat nuomonės dėl vagystės objekto laikosi ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau – LAT). Tiek 2005 m. birželio 23 d. LAT senato nutarime „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“, tiek atskirose bylose tvirtinama, kad LR BK 178 str. numatytos nusikalstamos veikos objektu yra visų rūšių ir formų nuosavybė.³¹ Tokia pat nuostata sutinkama ir kitų šalių nagrinėtuose baudžiamosios teisės įstatymuose ar teisės aktuose. Vienur objektas tiesiogiai apibrėžiamas kaip nuosavybė (pvz., „property“ Jungtinės Karalystės Vagysčių akte ar Prancūzijos baudžiamajame kodekse), kitur nors tiesiogiai žodis „nuosavybė“ nenurodomas, tai galima išvesti iš dalyko (pvz., Kanados baudžiamąjo kodekso bendrojoje normoje apibrėžiant vagystę sakoma, kad tai „veiksmas pasisavinant bet ką (anything), gyvą arba ne, kas priklauso kitam asmeniui“³² – tai ir yra nuosavybė).

Kiek kitaip yra su vagystės dalyko samprata. Ji įvairiose šalyse ganėtinai skiriasi. Ispanijos baudžiamąjo kodekso 238 str. teigiama, kad vagystės dalyku yra svetimas kilnojamas turtas³³. Tuo tarpu Prancūzijos baudžiamajame kodekse 311-1 str. teigiama, kad juo yra bet koks daiktas, priklausantis kitam asmeniui. Kitame straipsnyje priduriama, kad nesąžiningas energijos pasisavinimas taip pat prilyginamas vagystei.³⁴ Žodį „energija“ čia, matyt, reiktų suprasti kaip visų rūšių energiją, kurios neteisėtas naudojimas yra uždraustas ir LR BK 179 str. Dar kitoks vagystės dalyko apibrėžimas galėtų būti išvedamas iš Suomijos baudžiamąjo kodekso 28 skyriaus 1 dalies nuostatų. Joje sankcija taikoma asmeniui, kuris pagrobia svetimą kilnojamąjį turtą³⁵.

Lietuvoje vagystės dalykas yra kilnojamas turtas, priklausantis tam tikram asmeniui ar valstybei, savivaldybėms. Juridinė ir ekonominė turto doktrinos turto sampratai suteikia platesnę nei daikto reikšmę. Todėl turtu laikomi vertę ir savininką turintys ekonominiai ištekliai, kuriais disponuoja ekonominis subjektas. Reikėtų sutikti su O. Fedosiuko ir E. Sinkevičiaus nuomone, kad

³⁰ Lietuvos Respublikos baudžiamąjo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99 - 212 straipsniai). – Vilnius, 2009. p. 280.

³¹ LAT nutartis baudžiamąjoje byloje Nr. 2K-116, 2007. http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=30869

³² Criminal Code of Canada, http://www.lawyers.ca/statutes/criminal_code_of_canada_theft.htm

³³ Penal Code of Spain, <http://pdfdatabase.com/spain-penal-code.html>

³⁴ French Penal Code, http://195.83.177.9/upl/pdf/code_33.pdf

³⁵ The Penal Code of Finland, www.finlex.fi/pdf/saadkaan/E8890039.PDF

turto, kaip materialaus daikto, supratimo ir aiškinimo koncepcija baudžiamojoje teisėje nėra universali. Tačiau remiantis šia doktrina vis dėlto įmanoma paaiškinti vagystės dalyko požymius.³⁶ Analizuodami kiekvieną atskirai ir pabandydysime atskleisti esmines vagystės dalyko savybes.

1) Svetimumas. Vagystės dalyku gali būti tik svetimas turtas. Šiam nusikaltimui svarbu tai, kad paimamas turtas yra kito asmens nuosavybė ar yra teisėtai jo valdomas (išsinuomotas turtas, paskolintas, patikėtas saugoti ir kt.). Kaltininkas visais atvejais yra svetimas pavogto turto (daikto) atžvilgiu. Jis nėra kaltininko nuosavybė ir pastarasis neturi teisės jo valdyti dėl darbo ar prievolių teisinių santykių. Kaip minėta, svetimumo sąvoka apibrėžiama remiantis civiline teise. Joje nurodoma, kad tik savininkas turi teisę viešpatauti savo turtui (daiktui), t.y. jį valdyti, naudotis ir juo disponuoti. Tačiau pasitaiko atvejų, kai kaltininkui buvo pavesta tvarkyti daiktus (namų šeimininkei) ar leista jais naudotis (auklei, viešbučio gyventojui) bei saugoti (sargui). Tokia galimybė apibrėžta LR CK 4.106 str., kur sakoma, jog turto patikėjimo teisė – tai patikėtinio teisė patikėtojo nustatyta tvarka ir sąlygomis valdyti, naudoti perduotą turtą bei juo disponuoti.³⁷ Šiais atvejais šeimininkas neperduoda savo teisės į turtą ir nesuteikia kaltininkui teisės tą turtą valdyti savo nuožiūra. Todėl patikėto laikinai naudotis ar kaltininko darbo priemone esančio turto pagrobimas turi būti vertinamas kaip vagystė.³⁸ Tokį atvejį galima būtų pagrįsti ir teismų praktikos pavyzdžiais. 2005 m. lapkričio 15 d. LAT priėmė nutartį byloje Nr. 2k-584/2005, kurioje R. M. buvo kaltinamas tuo, jog jis iš UAB „Vigesta“ saugomos teritorijos pagrobė svetimą šiai bendrovei priklausančią turtą – automobilį „Opel Omega“. Teismas nustatė, kad nors R. M. šis turtas pagal darbo sutartį buvo patikėtas saugojimui, tačiau jis neturėjo jokios teisės juo naudotis. Turto užvaldymas nepriklausomai nuo to, kokiais motyvais užvaldomas svetimas turtas, yra pavojingas veikimas, juo pažeidžiamas nuosavybės neliečiamumas ir padaroma žala turto savininkui.³⁹

Baudžiamosios teisės teorijoje diskutuojama, ar kaltininko veika laikoma vagyste ir tada, kai jis pagrobia kito asmens neteisėtai įgytą turtą (pavogtą, pasisavintą, užvaldytą ir kt.). Pvz., dr. A. Vosyliūtė siūlo tokius atvejus kriminalizuoti atskirame LR BK straipsnyje. Jos nuomone, BK XXXIV skyriuje („Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai teisingumui“) turėtų būti numatytas toks straipsnis: „Neteisėtu būdu gauto turto pagrobimas. Tas, kas pagrobė, pasisavino ar kitokiu būdu užvaldė turtą, žinodamas, kad tas turtas gautas neteisėtu būdu...“⁴⁰. Šis išties įdomus autorės siūlymas kol kas nesulaukė pritarimo.

³⁶ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė, 2000. Nr. 37. p. 18.

³⁷ Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas // Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.

³⁸ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 345.

³⁹ LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-584, 2005. http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=28975

⁴⁰ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 42.

Teisės doktrinoje pabrėžiama, kad teisėtas turto savininkas nepraranda nuosavybės teisės į turtą nepriklausomai nuo to, kiek kartų pagrobtas turtas iš vieno asmens žinios pereitų kito asmens žinion. Turto savininkas arba teisėtas jo valdytojas turi teisę pareikalauti savojo turto arba kompensacijos už jį ir iš pakartotinio turto pagrobėjo. Tokiais atvejais dėl savininkui ar teisėtam turto valdytojui atsiradusios žalos yra kaltas ir antrasis asmuo, kuris pavogė ar kitokiu būdu pagrobė šį turtą iš pirmojo, įgijusio jį neteisėtu būdu.⁴¹

Kartu paminėtina, kad nebus kvalifikuojami kaip vagystė tokie kaltininko veiksmai, kai jis be kitų žinios paima turtą, kuris yra jo ir kitų asmenų bendroji jungtinė nuosavybė, ir juo laikinai naudojasi. Tačiau esant dalinei nuosavybei kiekvienas savininkas turi teisę tik į tam tikrą turto dalį. Todėl slaptas tos turto dalies, kuri priklauso kitam savininkui, pagrobimas yra vagystė.⁴²

LAT senatas savo 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ pasisako, kad pagal LR BK 178 str. nėra svetimas asmenims bendrosios jungtinės nuosavybės teise priklausantis turtas, kol jis nėra padalytas arba kol jungtinė nuosavybės teisė nėra pasibaigusi kitu būdu. Ginčo objektu esantis turtas negali būti grobimo dalykas ginčo šalims pagal minėtus straipsnius, kol šis klausimas nėra išspręstas teisme. Kai turtą pagrobia šeimos narys, kuriam tas turtas nepriklauso bendrosios jungtinės ar bendrosios dalinės nuosavybės teise (pvz., vaikas, įvaikis), tokia veika kvalifikuojama kaip svetimo turto pagrobimas, tačiau teismai į šią aplinkybę gali atsižvelgti sprenddami baudžiamosios atsakomybės ir bausmės skyrimo klausimus.

Svetimas turtas nėra ir tie daiktai, kuriuos savininkas išmetė, paliko, taip atsisakydamas nuosavybės teisių, taip pat daiktai, kurie niekam nepriklausė⁴³. Pamestas, gamtos jėgų atneštas daiktas, priklydęs naminis gyvūnas jį suradusiam asmeniui yra svetimas turtas, jei to turto savininkas tam asmeniui yra žinomas arba iš tam tikrų daikto savybių lengvai identifikuojamas.⁴⁴ Neretai ir teismų praktikoje pasitaiko atveju, kai asmuo, kaltinamas vagystės padarymu, teisinasi radęs turtą, kuris jo manymu buvo bešeimininkis, todėl jį pasisavino. Pvz., 2009 m. vasario 17 d. LAT išnagrinėjo baudžiamąją bylą, kurioje M. M. nuteistas pagal LR BK 178 str. 1 d. už tai, kad 2006 m. gruodžio 4 d., apie 00.30 val., UAB „Sėkmės tiltas“ „Pramogų banko“ kazino salėje,

⁴¹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99 - 212 straipsniai). – Vilnius, 2009. p. 282.

⁴² Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė, 2000. Nr. 37. p. 19.

⁴³ Teorijoje pabrėžiamas daiktų, kurie kartu su mirusiuoju įdedami į karstą (drabužiai, vestuvinis žiedas ir kt.), teisinės prigimties specifiškumas. Iki mirusiojo palaidojimo šių daiktų savininkas nustatomas pagal paveldėjimo teisę, todėl toks turtas yra vagystės dalykas. Po palaikų (su visais ten buvusiais daiktais) palaidojimo nutrūksta paveldėtojo nuosavybės teisės tęstinumas, kadangi jis laisva valia išskyrė tuos daiktus iš savo turto dalies. Tačiau tuo atveju, kai savininkas paslepia savo turtą karste ir jį sąmoningai palaidoja kartu su mirusiuoju, tokie daiktai gali būti vagystės dalykas. Žr., Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė, 2000. Nr. 37. p. 19.

⁴⁴ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

M. M. nuo kėdės, stovėjusios prie ruletės žaidimo stalo, pagrobė be priežiūros paliktą G. B. priklausančią 100 Lt vertės juodos spalvos odinę piniginę, kurioje buvo 1700 Lt. Nors kaltinamasis teisinosi, kad jis galvojo, jog minėtas turtas yra pamestas, nes toje vietoje išbuvo apie pusvalandį be priežiūros, tačiau teismo manymu, kai asmuo užvaldo ne bešeimininkį, bet laikinai be priežiūros paliktą svetimą turtą, šiais veiksmais nutraukdamas teisėtą šio turto valdymą, veikia atitinka vagystės požymius.⁴⁵

2) Materialumas. Šis požymis reiškia, kad daiktas turi egzistuoti objektyviai (jį galima pačiuopinti, pasverti, pamatuoti ir pan.). Nematerialaus turto neįmanoma pagrobti – tai nėra vagystės dalykas. Daiktas taip pat turi būti apčiuopiamas.⁴⁶

Su visais šiais reikalavimais galima sutikti tik kalbant apie LR BK 178 str. numatytą vagystės dalyką. Apskritai turto sąvoka yra kur kas platesnė ir apima ne tik materialųjį turtą, bet ir kitokias turtinę naudą turinčias vertybes, kurios nėra išimtos iš civilinės apyvartos. Pvz., į vagystės dalyko sąvoką neįeina intelektinė nuosavybė, kuri yra ginama civilinės teisės priemonėmis, arba įvairių rūšių energija (saulės, vandens, vėjo, elektros, šilumos ir kitokia energija) ir ryšio paslaugos, kurių neteisėtas naudojimas draudžiamas kitame LR BK straipsnyje. Ši tendencija pastebima ir daugelio kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Pvz., Jungtinės Karalystės 1968 m. Vagysčių įstatyme elektros vagystei yra skirtas 13 str., kuriame nurodoma, jog už nesąžiningą elektros naudojimą, neturint valstybinių institucijų leidimo, gali būti baudžiama laisvės atėmimo bausme iki 5 metų.⁴⁷

3) Ekonominė vertė. Paprastai vagystės dalykas yra konkretūs daiktai, kuriems būdinga visuma socialinių, ekonominių, fizinių ir teisinių požymių. Kiekvienas daiktas turi savo visuomeninę paskirtį, formą ir tūrį, teisinę priklausomybę bei materialaus įvertinimo piniginę išraišką. Būtent turto kaina parodo konkrečią jo naudą ir vertę visuomenėje. Vagystės dalyku gali būti gyvi ir negyvi daiktai, savarankišką paskirtį turintis mechanizmas ar jo dalis. Žmogus negali būti šio nusikaltimo dalykas (pagrobus žmogų, bus pažeista ne turtinė teisė, o Konstitucijos ginama asmens teisė į laisvę), tačiau dirbtinės jo kūno dalys (pvz., perukas, rankų ar kojų protezai), kurios gali būti nuo jo kūno atskirtos, yra laikomi daiktais ir gali būti šio nusikaltimo dalykas.

Paminėtina, kad vagystės dalyku negali būti dokumentai, suteikiantys teisę personifikuotiems asmenims gauti tam tikrą turtą (čekiai, kvitai), intelektinės veiklos rezultatai (pvz., sukurta dainos melodija), bagažinių ir drabužinių žetonai ir kiti panašūs daiktai. Nukentėjusysis turto netenka ne šių daiktų vagystės momentu, bet tada, kai kaltininkas juos

⁴⁵ LAT nutartis baudžiamojame byloje Nr. 2K-41, 2009. http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=33913

⁴⁶ Fedosiuk O. Baudžiamosios teisės spec. dalies konspektai <http://m.mokslai.lt/referatai/konspektas/bt-spec-d-puslapis96.html>

⁴⁷ UK Theft Act 1968, <http://www.lawteacher.net/PDF/TA%201968.pdf>

panaudojęs gauna atitinkamą turtą. Tačiau vagystės dalykas yra tokie vertybiniai popieriai (akcijos, valiuta), kurie gali būti pagal jų nominalią vertę ar kitokią numatytą proporciją kiekvieno nepersonifikuoto asmens iškeisti į pinigus, kitus daiktus, arba asmuo dėl jų vertės gali turėti kitokios turtinės naudos. Vardiniai vertybiniai popieriai, kurių turinyje nurodyta reikalavimo teisė konkrečiam asmeniui, nėra vagystės dalykas. Vagystės dalykas nebus ir iš civilinės apyvartos išimti daiktai: narkotinės priemonės, šaudmenys, radioaktyvios medžiagos. Šių daiktų vagystė kvalifikuojama pagal kitus LR BK straipsnius (pvz., LR BK 119, 254, 256, 263, 296, 302 ir 306 str.).⁴⁸ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 sakoma, kad „jei LR BK 119, 254, 256, 263, 296, 302, 306 straipsniuose numatytais veiksmais kartu pagrobiamas apyvartoje esantis turtas (pvz., radioaktyvios ar branduolinės medžiagos pagrobiamos kartu su kapsule ar kasete, kurioje jos buvo laikomos, narkotinės medžiagos pagrobiamos kartu su seifu, kuriame jos saugomos), tai tokia veika kvalifikuojama kaip idealioji sutaptis su veikomis, numatytomis LR BK 178 str. ar 180 str.“. Nutarime taip pat paaiškinama pinigų sąvoka : „pinigai – tai apyvartoje esanti nacionalinė ir kitų šalių valiuta“.⁴⁹

Ekonominė turto vertė nustatoma pagal rinkos vertę. Ji turi būti objektyvi, realiai atitikti egzistuojančius ekonominius santykius. Šis vagystės dalyko požymis yra labai svarbus atribojant paprastą vagystę kaip nusikaltimą nuo baudžiamojo nusižengimo ir administracinio teisės pažeidimo. Visų šių veikų požymiai gali sutapti, tačiau jų vertė skirsis. Jei pagrobto turto vertė nesiekia 1 MGL, veika bus laikoma administraciniu teisės pažeidimu. Jei ji sudaro nuo 1 MGL iki 3 MGL, tuomet veika bus laikoma baudžiamuoju nusižengimu ir baudžiama pagal LR BK 178 str. 4 d. numatytą sankciją. O jei ekonominė pagrobto turto vertė viršys 3 MGL, veika bus pripažįstama nusikaltimu ir baudžiama pagal LR BK 178 str. 1 d. Tiesa, visas šis skirstymas netenka prasmės tuomet, kai nusikalstamoje veikoje yra kvalifikuojančiųjų požymių, nes tokiu atveju ekonominė vertė praranda būtinojo požymio statusą ir veikai iškart taikoma LR BK 178 str. 2 d. arba 3 d. Vienas iš šių kvalifikuojančiųjų požymių taip pat yra susijęs su verte – tai didelės vertės turto pagrobimas, numatytas LR BK 178 str. 3 d. Didelė vertė (kaip, beje, ir nedidelė) nurodoma LR BK 189 str., kur sakoma, jog turtas yra didelės vertės, kai jo vertė viršija 250 MGL dydžio sumą. LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 apie tai pasisakoma taip: „turto vertė gali būti nustatoma pagal pirkimo-pardavimo sandorių kainą, turto sukūrimo (atkūrimo), įsigijimo kaštus. Tais atvejais, kai nuosavybė į daiktą atsirado pirkimo-pardavimo sandorio pagrindu ir byloje yra duomenys apie daikto įsigijimo kainą, tačiau daiktas pagrobiamas praėjus laikotarpiui, turinčiam

⁴⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99 - 212 straipsniai). – Vilnius, 2009. p. 281-282

⁴⁹ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

reikšmės jo kainai, daikto vertė nustatoma pagal faktinę turto vertę (didmenines, rinkos ar komiso kainas) nusikalstamos veikos padarymo metu. Kai tokių duomenų byloje nėra arba daikto įsigijimas pagal sutartį yra susijęs su papildomomis prievolėmis savininkui (pvz., mobiliojo ryšio telefonas, kurio rinkos vertė 500 Lt, įsigytas už 1 litą sudarant terminuotą abonementinę sutartį, arba jei savininkas turtą įsigijo mažesne nei vidutinė rinkos kaina akcijos metu ar pritaikant kitokią nuolaidą), pagrobto turto vertė nustatoma atsižvelgiant į identiško ar tos kategorijos daikto analogo vidutinę rinkos kainą.⁵⁰

Atskiro dėmesio šiame nutarime susilaukia mokėjimo kortelių vagystė, bet tai suprantama, nes dabartiniame elektronikos prietaisų amžiuje jos vis labiau vartojamos ir tuo pačiu vis dažniau pakliūna į nusikaltėlių akiratį. LAT senatas teigia, kad „mokėjimo instrumento pagrobimas ar pasinaudojimas juo pagal LR BK 178 str. nekvalifikuojamas, nes pats mokėjimo instrumentas nėra turtas, o tik priemonė, suteikianti jo valdytojui reikalavimo teisę į tam tikrą kiekį pinigų“.⁵¹ Šias veikas įstatymų leidėjas numatė LR BK 214 str. ir 215 str., uždraudamas ne tik pačią mokėjimo instrumento vagystę, bet ir neteisėtą disponavimą juo bei jo panaudojimą.

Analizuodamas užsienio šalių baudžiamuosius įstatymus pastebėta, kad nemažai šalių taip pat skiria vis didesnę dėmesį nusikalstamosioms veikoms, susijusioms su elektroninių mokėjimo priemonių vagystėmis, tačiau įstatymų leidėjai kovoja su jomis skirtingai. Ypač įdomiai ir neįprastai atrodo Kanados baudžiamajame kodekse naudojamas vagystės rūšių išskirstymas į skirtingus straipsnius pagal dalyką, kuomet atskiro dėmesio ir vietos kodekse susilaukia ne tik pasisavinimas žmogui priklausančio ir jo prižiūrimo arba neseniai pabėgusio laukinio gyvūno, bet ir „Oisterių“ (pasaulio didmiesčiuose labai populiarių ir visuotinai naudojamų autobusams, metro bei tramvajams elektroninių transporto bilietų) vagystės.⁵² Tai parodo, jog šie elektroniniai bilietai, kaip ir mokėjimo kortelės, naudojami vis dažniau, ir neretai juos praradę asmenys patiria nemažus nuostolius, kadangi tie bilietai patogumo dėlei paprastai užpildomi nemažomis sumomis. Spręsdamas šią problemą ir siekdamas atkreipti visuomenės dėmesį į ją, įstatymų leidėjas uždraudžia tokią veiką atskirame straipsnyje. Nors Lietuvoje kol kas tokia problema neegzistuoja, tačiau elektronikos naujovėms sparčiai užkariaujant pasaulį ji ateityje gali pasiekti ir mūsų šalį.

4) Kilnojamas pobūdis. Paprastai vagystės dalykas yra kilnojami daiktai, kuriuos galima paimti rankomis ar tam pritaikytais prietaisais, o ne vien pajusti ar priliesti. Tačiau daiktai, atskirti

---

⁵⁰ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

⁵¹ Ten pat.

⁵² Criminal Code of Canada, http://www.lawyers.ca/statutes/criminal_code_of_canada_theft.htm

nuo nekilnojamojo turto (pvz., sodo vaisiai, nukirstas ar iškastas medis, išimtos namo durys, langai ir kt.) taip pat yra šio nusikaltimo dalykas.⁵³

Ši požymį atitinka daiktai, kuriuos galima perkelti iš vienos vietos į kitą nepakeitus jų paskirties ir iš esmės nesumažinus jų vertės. Civilinėje teisėje įtvirtinta nuostata, kad kai kurie iš prigimties kilnojamieji daiktai (laivai, orlaiviai) prilyginami nekilnojamiesiems daiktams pagal šiems daiktams būdingą teisinį požymį, t.y. teisinę registraciją. Tokių daiktų vagystė (užgrobimas) kvalifikuojama pagal LR BK 251 str.

LR CK 198 str. nustatyta, kad įstatymai gali pripažinti nekilnojamaisiais daiktais ir kitą turtą. Tokių daiktų vagystė kvalifikuojama pagal LR BK 178 str. tada, kai jie, pakeitus jų paskirtį, perkeliama iš vienos vietos į kitą ir dėl neproporcingų daikto perkėlimo išlaidų (konstrukcijų išardymas, išmontavimas, pervežimas) iš esmės sumažėja jų vertė.⁵⁴

5) Atskirtinumas nuo gamtinės aplinkos. Šis požymis pasižymi tuo, kad LR BK 178 str. numatytos vagystės dalyku gali būti tik toks turtas, kuris yra atskirtas nuo gamtos arba į jo gavybą yra įdėtas žmogaus darbas. Todėl šio požymio sąlygų neatitinka ir vagystės dalyku negali būti laukiniai gyvūnai ir žuvis, esantys natūralioje gamtinėje aplinkoje, nedirbami gamtos išteklių ir t.t.⁵⁵ Daikto atskirtinumas nuo natūralios aplinkos visada susijęs su tam tikru į tai įdėtu žmogaus darbu, pvz., pastangos, įdėtos į gamtinio objekto išsaugojimą, taip pat yra darbas. Žmogaus darbas ir daikto atskirtinumas iš gamtos – tai vienas kitą papildantys, bet ne prieštaraujantys požymiai.⁵⁶

Tą patvirtina ir galiojantis LR CK 4.1 str., kuriame pateikiama daikto sąvoka – daiktais laikomi iš gamtos pasisavinti arba gamybos procese sukurti materialaus pasaulio dalykai. Žmogaus darbo įdėjimas į daikto sukūrimą – pagrindinis kriterijus, leidžiantis atskirti vagystę nuo ekologinių veikų. Antai paukščių, žvėrių, žuvų ir pan. pagrobimas iš specialių rezervatų, dirbtinių baseinų, kuriuose jie auginami, yra vagystė, o šių dalykų užvaldymas iš natūralios aplinkos vertinamas kaip ekologinis nusikaltimas. Ekologiniu nusikaltimu laikomas ir vėtros ar audros nulaužtų medžių, išrautų krūmų pagrobimas. Tačiau jei minėti objektai buvo nukirsti žmogaus ir paruošti sandėliuoti ar realizuoti, ir juos neteisėtai užvaldė tretieji asmenys, tai jau bus vagystė, nes žmogus įdėjo darbo atskirdamas šiuos daiktus nuo natūralios aplinkos. Kartu pabrėžtina, kad tam tikrais atvejais žmogaus darbo įdėjimas neduoda pagrindo vertinti gamtos turtus kaip pagrobimo dalyką. Pvz., norėdamas išlaikyti ekologinę pusiausvyrą žmogus gali įleisti tam tikrą kiekį dirbtinai užaugintų

⁵³ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė, 2000. Nr. 37. p. 18. Taip pat Stankevičius V. Baudžiamoji teisė. Paskaitos. Kaunas, 1925, p. 173.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamojų kodekso komentaras. Specialioji dalis (99 - 212 straipsniai). – Vilnius, 2009. p. 281.

⁵⁵ Fedosiuk O. Nuosavybė ir turtas civiliniame ir baudžiamajame kodeksuose // Jurisprudencija, Vilnius, 2002. T. 28 (20)

⁵⁶ Fedosiuk O. Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas. – Vilnius, 2002. p. 84.

žuvų į natūralų ežerą arba žiemą miškuose maitinti žvėris. Tačiau šiuo atveju darbas skirtas ne tam, kad minėti objektai galėtų dalyvauti prekių apyvartoje, todėl toks pasikėsinimas į gamtos turtą priskirtinas prie ekologinių nusikalstamų veikų. Tad gamtos turtus pripažįstant vagystės dalyku svarbu ir tai, ar jie yra įtraukiami į prekinę apyvartą.⁵⁷

Taigi visi šie vagystės dalyko požymiai leidžia atskleisti turto (daikto) požymius. Tą patvirtina ir LAT senatas savo 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“, kuriame teigia, jog „turtas pagal LR BK 178 str. – tai turintys vertę bei fizinius parametrus (gabaritus, svorį, skaičių, kiekį) daiktai (pvz., namų apyvokos daiktai, transporto ir gamybos priemonės, asmeniniai daiktai), taip pat pinigai ir vertybiniai popieriai“.

2.2. Vagystės objektyvioji pusė

Vagystės, kaip ir kiekvieno nusikaltimo objektyviają pusę galima būtų apibūdinti atskirai išskiriant keletą jos požymių: veiką, padarinius ir priežastinį ryšį tarp veikos bei padarinių. Vagystės sudėtis yra materialioji, tad visi jie yra būtini tam, kad veika būtų pripažinta nusikaltimu.

Vagystės objektyviosios pusės požymiui – veikai būdinga tai, kad ji apima du momentus: slaptą arba atvirą svetimo turto paėmimą (pirmasis) ir neatlygintą turto pasisavinimą (antrasis). Abu šie veiksmai įstatymų leidėjo įvardyti kaip turto pagrobimas. Vagystės atveju turto paėmimas – tai tiesioginis prisilietimas prie daikto, jo paėmimas rankomis, įrankiais, mechanizmais ir netgi jo vietos pakeitimas (pvz., įdėjimas į maišą), t.y. neteisėtas daikto išėmimas iš apibrėžtos vietos, tačiau dar neturint galimybės naudotis daiktu pagal savo valią.

Turto pasisavinimas – neteisėtas paimto daikto užvaldymas, turint tikslą valdyti tą daiktą kaip nuosavą. Kitaip tariant, nustatoma neteisėta faktinė valdžia vagystės metu paimtam daiktui ir pradedama jam realiai viešpatuoti. Savininkas tokiais kaltininko veiksmais yra atskiriamas nuo savo nuosavybės. Kartu pabrėžtina tai, kad turto paėmimo pabaiga dar nereiškia jo pasisavinimo baigtumo. Pvz., kaltininkas, paslėpęs daiktą toje pačioje parduotuvėje, norėdamas jį vėliau niekam nematant pasiimti, dar nebaigė pagrobti, nors savininkas šio daikto ir neberanda. Tikrasis daikto pasisavinimas galimas tik tada, kai kaltininkas, suteikdamas jam naują apsaugą, paimto turto atžvilgiu įtvirtina viešpatavimo galimybę. Toks įtvirtinimas galimas įvairiausiais būdais, pvz., vagis, išnešęs iš buto daiktus, paslepia juos saugioje vietoje, parneša namo ar palieka pas pažįstamus. Todėl pasisavinimas negalėtų būti laikomas baigtu tol, kol kaltininkas neišėjo iš patalpų

---

⁵⁷ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 34-35.

ar nepasišalino iš tos vietos, kurioje jis neteisėtai paėmė turtą. Kitaip tariant, kol vagis nepradeda viešpatauti pagrobtam turtui.⁵⁸ Pabrėžtina, kad panašiai pasisavinimas suprantamas ir Vokietijos baudžiamosios teisės doktrinoje⁵⁹.

Dėl pasisavinimo kyla tam tikrų diskusijų, kai kalbama apie turto pagrobimą, kadangi baudžiamosios teisės teorijoje ir LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ jis aiškinamas skirtingai. Nesutariama, ar būtinas pats žodis „pasisavinimas“, t.y. faktinis to daikto uzurpavimas. Kaip iliustracija galima būtų pasiremti tam tikru pavyzdžiu: du asmenys vaišinosi, vienas užmigo, o kitam pritrūko gėrimų, tad jis pasiėmė kitam priklausančią motociklą ir išvažiavo į parduotuvę, o bevažiudamas padarė avariją. Ši situacija remiantis baudžiamosios teisės teorija turėtų būti sprendžiama taip: kadangi šis asmuo neturėjo tikslo pasisavinti motociklo (nėra subjektyviosios pusės), o paėmė jį tik laikinai pasinaudoti, tai veika apskritai neturėtų būti laikoma vagyste. Tuo tarpu pagal LAT senato nutarimą turto pagrobimas būtų laikomas baigtu ir veika kvalifikuojama kaip vagystė, kadangi pasisavinimas nėra būtinas. Pacituosiu patį nutarimo tekstą: „Pagrobimas – tai tyčinis, neteisėtas ir neatlygintinas svetimo turto fizinis užvaldymas, atimantis iš asmens galimybę valdyti, naudotis ir disponuoti jam priklausančiu turtu. Neteisėtas turto užvaldymas yra tada, kai kaltininkas neturi jokios tikros, ginčijamos ar tariamos teisės į grobiamą turtą ir turtas pagrobiamas veiksmis, numatytais LR BK 178 straipsnyje.“⁶⁰ Anksčiau ši problema buvo sprendžiama įtvirtinant baudžiamajame kodekse straipsnį, kuriuo numatoma atsakomybė už laikiną transporto priemonės pagrobimą, neturint tikslo jos pasisavinti visam laikui. Tačiau dabartiniame kodekse tokia veika nenumatyta ir, remiantis LAT senato nutarimu, kiekvienas toks laikinas daikto pagrobimas turi būti kvalifikuojamas kaip vagystė pagal LR BK 178 str. Kita vertus, šiame LAT senato nutarime yra numatyta išimtis, išskiriant nusistovėjusios praktikos elementą, kuris naikina veikos baudžiamumą pagal LR BK 178 str.: „Nėra vagystė tokie atvejai, kai tarp savininko ir asmens yra nusistovėjusi praktika, leidžianti pastarajam naudotis daiktu savininkui sutikus, tačiau tas asmuo pasinaudoja daiktu savininkui nežinant (pvz., asmuo, kuriam savininkas leisdavo naudotis automobiliu, kartą juo pasinaudoja savininkui nežinant, po to grąžina automobilį).“⁶¹

Dar kitaip turto pagrobimą apibrėžia K. Jovaišas, kuris savo straipsnyje „Nusikaltimai nuosavybei“ teigia, jog „tai yra neteisėtas, neatlygintinas svetimo turto paėmimas savanaudiškais tikslais ir jo užvaldymas ar teisės į turtą įgijimas arba šio turto ir teisių į jį perdavimas kitiems

⁵⁸ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė, 2000. Nr. 37. p. 20.

⁵⁹ Wessels J. Strafrecht, besonderer Teil. Straftaten gegen Vermögenswerte. Heidelberg, 1999, s. 24–26.

⁶⁰ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

⁶¹ Ten pat.

asmenims“.⁶² Taigi autorius turto pagrobimą įsivaizduoja ne tik kaip jo paėmimą ir užvaldymą, bet taip pat numato alternatyvias veikas: paėmimą ir teisės į turtą įgijimą bei paėmimą ir šio turto bei teisių perdavimą kitiems asmenims.

Jungtinėje Karalystėje šis klausimas taip pat aktualus ir nemažai autorių gilinasi į turto pasisavinimo probleminius klausimus. Pvz., Edward Griew savo knygoje „1968 ir 1978 metų vagysčių aktai“ analizuodamas šiuos Jungtines Karalystės įstatymus teigia: „Turto pasisavinimo klausimas yra ganėtinai problemiškas, kadangi kyla neaiškumų, kokiomis aplinkybėmis asmuo bus laikomas pasisavinęs kito nuosavybę. Šis klausimas, kuris iškyla daugelyje įvairių faktinių situacijų, neturi vieno teisingo ir konkretaus atsakymo. Todėl teismai turi įdėti daug sunkaus darbo, norėdami atskleisti pagrindinius pasisavinimo elementus <...> Pats pasisavinimas reiškia nesąžiningą turto užvaldymą iš bet kurio asmens, kai turima galimybė jį naudoti ar gauti iš jo tam tikros naudos.“⁶³ Taigi ši samprata nelabai skiriasi nuo lietuviškosios.

Kalbant apie neteisėtumą, kaip pagrobimo elementą, tai baudžiamosios teisės teorijoje jis dažniausiai siejamas su kaltininko teisės į turtą neturėjimu, nors literatūroje galima rasti nuomonių (A. Vosyliūtė), kad neteisėtumas siejamas su turto savininko valios ignoravimu. Neteisėtumo požymiui nustatyti svarbi savininko valia, nes turto užvaldymas savininkui leidus yra teisėtas. Kita vertus, toks neteisėtumo apibrėžimas nėra pakankamai tikslus, nes jei kaltininkas užvaldytą turtą ignoruodamas savininko valią, tačiau turėdamas kokią nors (pvz., ginčytiną) teisę į turtą, neteisėto pagrobimo taip pat nebūtų. Taigi neteisėtą turto užvaldymą tikslingiau būtų apibrėžti kaip turto užvaldymą, neturint į jį jokios teisės.⁶⁴

Vagystėje svarbus yra ir neatlygintinumų požymis. Neatlygintinumas reiškia, kad kaltininkas pasisavina turtą, bet neatlygina jo vertės ar ją atlygina tik simboliškai arba visiškai neteisingai. Svarbu yra tai, kad kaltininkas jam nepriklausantį turtą pasiima neteisėtai. Tai padaro savininkui nežinant arba žinant, bet visada prieš jo valią. Todėl vagyste pripažįstami ir tie atvejai, kai kaltininkas išvilioja ar kitokiu būdu paima ir pasisavina turtą iš mažamečių vaikų, psichikos ligonių, visiškai girtų asmenų, kadangi jų sutikimas negali būti pripažintas savanorišku. Pvz., LAT senatas 1998 m. gruodžio 22 d. nutarime Nr. 8 „Dėl teismų praktikos sukčiavimo ir turto pasisavinimo arba iššvaistymo baudžiamosiose bylose“ pabrėžė: kai kaltininkas veiksmais, kurie atitinka apgaulės požymius, užvaldo turtą arba įgyja teisę į turtą iš asmens, kuris dėl amžiaus, fizinių ar psichinių trūkumų, nervinio sukrėtimo, girtumo, narkotinių medžiagų poveikio ir pan. negali teisingai suprasti kaltininko veiksmų, o kaltininkas šias aplinkybes suvokia ir jomis

---

⁶² Jovaišas K. Nusikaltimai nuosavybei // Verslo ir komercinė teisė, 1999. Nr 4-5.

⁶³ Griew E. The Theft acts 1968 and 1978. Fourth edition. – London, 1982. p. 28.

⁶⁴ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 47.

pasinaudoja, jo veika kvalifikuojama ne kaip sukčiavimas, o kaip vagystė“.⁶⁵ Dėl pačio neatlygintinumo sąvokos kaip vagystės, numatytos LR BK 178 str., požymio irgi kyla šiokių tokių diskusijų, kadangi pagal 2005 m. birželio 23 d LAT senato nutarimą Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ turtas gali būti užvaldomas neatlygintinai ne tik tada, kai kaltininkas užvaldo turtą visiškai neatlygindamas jo vertės, bet ir tada, kai ji atlyginama tik simboliškai arba aiškiai neteisingai, o pagal baudžiamosios teisės teoriją įmanomas tik visiškai neatlygintinas užvaldymas.

Idomi situacija susidaro tuomet, kai kaltininkas neteisėtai užvaldo svetimą turtą ir palieka savininkui pinigų sumą, atitinkančią paimto turto vertę. Tokiu atveju, pasak A. Vosyliūtės, vagystės nėra, nes nėra padaryta turtinė žala – privalomas pagrobimo požymis. Čia svarbu, kad atlygis už turtą būtų paliktas iki svetimo turto užvaldymo momento, nes vėliau paliktas paimto turto ekvivalentas vagystės kvalifikavimui reikšmės neturi. Tačiau nors adekvataus atlygio už paimtą svetimą turtą palikimas nesudaro pagrobimo, bet asmens veiksmai vis tiek yra neteisėti, nes turto savininko valia visiškai ignoruojama. Kai kurie teisininkai nurodo, kad minėti veiksmai gali būti kvalifikuojami pagal kitus LR BK straipsnius, pvz., kaip savavaldžiavimas, tačiau su tokia pozicija negalima sutikti, nes savavaldžiavimui inkriminuoti būtinas ginčijamos arba pripažįstamos, tikros ar tariamos teisės savavališkas vykdymas (LR BK 294 str.), o nagrinėjamu atveju kaltininkas neturi jokios teisės į turtą. Akivaizdu, kad minėtais veiksmais gali būti padaroma moralinė žala turto savininkui, tačiau pagrobimui konstatuoti būtina ne moralinės, o būtent turtinės žalos padarymas. Todėl reikėtų sutikti su A. Vosyliūtės nuomone, kad tokiu atveju savininkas savo teises gali apginti tik CPK nustatyta tvarka. Be abejo, kai minėti veiksmai padaryti įsibrovus į patalpą ir pan., jie gali būti kvalifikuojami pagal kitus LR BK straipsnius.⁶⁶

Vagystės baigtumo momentas iš dalies priklauso nuo nusikaltimo dalyko bei kaltininko veiksmų. Jeigu vagystės dalykas yra turtas, kurį kaltininkas gali suvartoti neišnešdamas jo iš svetimo turto paėmimo vietos (kaltininkas taip ir ketina pasielgti), vagystė vis dėlto turėtų būti laikoma baigta nuo turto paėmimo ir jo suvartojimo momento (suvalgė, išgėrė). Kaip baigta vagystė turėtų būti kvalifikuojami ir tie atvejai, kai kaltininkas suvartojo tik dalį paimto turto (pvz., nugėrė brangaus konjako butelį ir pan.); nebent likusi nesuvartota turto dalis turi savarankiškos vertės ir kaltininkui visiškai realizavus savo ketinimus veika būtų buvusi kvalifikuota kaip sunkesnis pažeidimas – pastarojo pobūdžio veika turėtų būti kvalifikuojama kaip pasikėsinimas padaryti tą sunkesnę vagystę (pvz., pagal LR BK 22 str. 1 d. ir 178 str. 1 d., o ne pagal LR BK 178 str. 4 d.).

---

⁶⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99 - 212 straipsniai). – Vilnius, 2009. p. 283.

⁶⁶ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 48.

Slaptajai vagystei peraugus į atvirąją, ji turėtų būti laikoma baigta nuo tada, kai kaltininkui pavyksta pavogtą daiktą paslėpti, išmesti, nematant kitiems asmenims arba su juo pabėgti.

Gali kilti problemų dėl mažų daiktų vagystės kvalifikavimo. Pvz., atėjęs į svečius vagis mažus daiktus (auksines monetas, pinigus, papuošalus) paslepia kišenėje, įdeda į savo piniginę ir pan. Nuo to momento, kai kaltininkas taip paslepia mažus daiktus, kad jų savininkas objektyviai negali tų daiktų pamatyti (auksinį žiedą įsideda į vidinę švarko kišenę, paslepia rankinėje) arba atskirti jų nuo kitų kaltininko daiktų (įsidėtų į piniginę pinigų), yra pabaigtas tik svetimo daikto paėmimas. Kol kaltininkas yra apvogtojo valdomų patalpų aplinkoje (bute, kabinete), tol vagystė yra nebaigta.

Jeigu kaltininkas pavagia turtą, iš kurio visumos jam reikalinga tik tam tikra dalis, jis turi atsakyti už visą pavogtą turtą. Pvz., jei kaltininkas, turėdamas tikslą pasisavinti automobilio variklį, pavagia automobilį, nepriklausomai nuo to, jog jis šį automobilį (be variklio) pametė šalikelėje ar jį sunaikino, asmuo turi atsakyti už viso automobilio vagystę.⁶⁷

Slaptajai vagystei apibūdinti reikšmingi du kriterijai: objektyvusis ir subjektyvusis. Pagal objektyvųjų kriterijų, svetimo turto pagrobimą galima laikyti padarytu slaptai esant tokioms situacijoms: a) kai jis daromas nusikalstamos veikos vietoje nesant nukentėjusiojo ar kitų kaltininkui pašalinių asmenų; b) jiems esant, tačiau nepastebint kaltininko veiksmų; c) jiems esant ir pastebint kaltininko veiksmus, tačiau dėl mažametystės, ligos ar kitokios būsenos (pvz., girtumo ar kitokio apsvaigimo) nesuvokiant kaltininko daromų veiksmų neteisėtumo; d) esant asmenims, kurie supranta, kad vyksta pagrobimas, tačiau neprieštarauja kaltininko daromam grobimui, arba, kaltininko įsitikinimu, negali ir neturėtų prieštarauti jo veiksmams dėl to, kad jie nėra kaltininkui pašaliniai asmenys (giminaičiai, artimieji, draugai, pažįstami ir t.t.). Subjektyviajam kriterijui nustatyti svarbu, kad kaltininkas yra įsitikinęs, jog svetimo turto pagrobimą jis daro slaptai, t.y. nestebint nukentėjusiajam ar kitiems pašaliniams asmenims arba, kad pašaliniai asmenys, stebintys pagrobimo faktą, nesuvokia kaltininko daromų veiksmų neteisėtumo. Jei objektyvieji ir subjektyvieji kriterijai nesutampa, pirmenybė teikiama subjektyviajam kriterijui, todėl slaptą vagystę pripažįstami atvejai, kai kaltininkas yra įsitikinęs, kad veikia slaptai, tačiau jo veiksmai yra stebimi (tarkim, parduotuvėje vaizdo kameromis). Be to, vagystė laikomi tik tokie svetimo turto pagrobimai, kai nenaudojama jokia prievarta. Jei kaltininkas turtui užvaldyti panaudoja prievartą, jo veiksmai kvalifikuojami kaip plėšimas.⁶⁸

---

⁶⁷ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99 - 212 straipsniai). – Vilnius, 2009. p. 284-285.

⁶⁸ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 50-51.

Kadangi atviroji vagystė dabar yra numatyta kaip vienas iš kvalifikuotos vagystės požymių ir į bendrąją vagystės sampratą neįeina, čia atskirai jos neapatinėsime. Reikėtų pažymėti tik tai, jog slaptoji vagystė gali pavirsti į atvirąją, jei kaltininką, pradėjusį slaptosios turto vagystės veiksmus, pastebi kiti nedalyvaujantys darant nusikaltimą asmenys, tačiau kaltininkas sąmoningai nesiliauja daręs nusikaltimą, siekdamas užvaldyti ar išlaikyti pagrobtą turtą.

Vagystės padariniai. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad LR BK 178 str. dispozicijoje nėra aiškios nuorodos į kokius nors pagrobimo sukeltus padarinius, pvz., turtinės žalos padarymą, tačiau apie padarinių būtinumą vagystės atveju galima spręsti remiantis gramatiniu „pagrobimo“ termino aiškinimu, t.y. jei nusikaltimo baigtumui konstatuoti pakatų tik veiksmų atlikimo (formalioji sudėtis), jie turėtų būti įvardyti kaip grobimas, nevartojant priešdėlio *pa-*, todėl reiktų manyti, kad pagrobimas apima tiek pačią veiką, tiek ir padarinius. Vagystės padariniai yra turtinio pobūdžio, jie atsiranda, kai savininkas ar teisėtas valdytojas netenka turto, o kaltininkas įgyja realią galimybę faktiškai valdyti, naudotis ir disponuoti turtu savo nuožiūra. Šia veika padaroma žala turto savininkui ar teisėtam valdytojui, nes jie praranda galimybę naudotis tuo turtu ir jo teikiama nauda. Tačiau žala negali būti traktuojama kaip objektyvi kategorija, nes kai kada ji priklauso nuo turto savininko ar teisėto valdytojo valios (asmuo už paprastą vagystę (LR BK 178 str. 1 d.) ar nedidelės vertės turto vagystę (LR BK 178 str. 4 d.) atsako tik esant nukentėjusiojo skundai ar jo teisėto atstovo, ar prokuroro reikalavimui (LR BK 178 str. 5 d.).⁶⁹

Kalbant apie padarinius, svarbu paminėti tai, jog vagystė LR BK 178 str. įtvirtinta ne tik kaip nusikaltimas, bet ir kaip baudžiamasis nusižengimas, kai vagystės būdu pagrobiamas nedidelės vertės svetimas turtas (šio straipsnio 4 dalis). Baudžiamąjį nusižengimą sąvoka atsirado 2003 metų gegužės 1 d. įsigaliojus naujam LR BK, kurio 12 str. ji apibrėžiama kaip pavojinga ir LR BK uždrausta veika (veikimas ar neveikimas), už kurią numatyta bausmė, nesusijusi su laisvės atėmimu, išskyrus areštą. Nusikaltimas nuo baudžiamąjį nusižengimą skiriasi vienu pagrindiniu požymiu – baudžiamumu. Baudžiamasis nusižengimas užtraukia bausmės kaltininkui be laisvės atėmimo, išskyrus areštą. Minėtas nusikalstamų veikų skirstymas į nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus turi ne tik teisinę, bet ir praktinę reikšmę sprendžiant įvairius baudžiamosios atsakomybės bei bausmių skyrimo klausimus. Pvz., pagal LR BK nėra baudžiama už rengimąsi padaryti baudžiamąjį nusižengimą, skiriasi nusikaltimo ir baudžiamąjį nusižengimą bausmių sistemos, konkrečių bausmių, pvz., baudos, dydžiai, baudžiamasis nusižengimas neužtraukia teistumo.⁷⁰

⁶⁹ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 49-50.

⁷⁰ Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodekso komentaras. Bendroji dalis (1-98 straipsniai). – Vilnius, 2004. p. 91.

Vagystės sudėtis yra materialioji, tad vagystės baigtumui konstatuoti nepakanka, kad turtas būtų paimtas; būtina nustatyti, kad kaltininkas turtą užvaldė, t.y. įgijo realią galimybę faktiškai valdyti turtą, naudotis ir disponuoti juo savo nuožiūra. Pabrėžtina, kad realios galimybės faktiškai valdyti turtą, naudotis ir disponuoti juo savo nuožiūra įgijimo momentas (vagystės baigtinumas) skiriasi esant skirtingoms vagystės rūšims. Be to, esant materialiai nusikaltimo sudėčiai, būtina nustatyti priežastinį ryšį tarp kaltininko veikos (neteisėto, neatlygintino svetimo turto užvaldymo) ir padarinių (turtinės žalos). Šį ryšį nustatyti vagystės atveju paprastai nebūna sudėtinga.⁷¹ Dėl vagystės baigtinumo baudžiamosios teisės mokslininkų ir LAT senato nuomonė sutampa, kadangi pagal 2005 m. birželio 23 d LAT senato nutarimą Nr. 52 „vagystė laikoma baigta, kai kaltininkas užvaldo svetimą turtą ir taip įgyja galimybę neteisėtai valdyti, naudotis ir disponuoti turtu pagal savo valią“.⁷²

Kartais vagystės baigtumą nulemia tikslas, kuriam kaltininkas paima turtą (kaltininko ketinimai). Todėl kai kada vagystė laikoma baigta, nors jos dalykas ir aptinkamas patalpos, saugomos teritorijos ribose, t.y. kai kaltininkas ketina naudotis ar disponuoti paimtu svetimu turtu neišėjęs už patalpos, saugomos teritorijos ribų. Pvz., alkoholinių gėrimų pagrobimo iš gamyklos atvejais galimi du variantai. Jei kaltininkas paslepia paimtus alkoholinius gėrimus gamyklos teritorijoje, kad vėliau juos išvežtų už teritorijos ribų, bet nespėja to padaryti dėl objektyvių priežasčių, tai yra pasikėsinimas padaryti vagystę. Šiuo atveju kaltininkui dar neatsiranda reali galimybė naudotis, disponuoti svetimu turtu savo nuožiūra, nors turtas jau paimtas. Kitaip kvalifikuotinas atvejis, kai alkoholiniai gėrimai paimti ir paslėpti gamyklos teritorijoje tam, kad būtų galimybė pačiam sistemingai juos vartoti arba perduoti pašaliniam asmeniui gamyklos teritorijoje. Tokiu atveju vagystė baigta nuo tada, kai paimti alkoholiniai gėrimai buvo paslėpti gamyklos teritorijoje, neatsižvelgiant į tai, kaltininkas pasinaudojo galimybe jais disponuoti ar ne. Ir čia reikia pripažinti, kad kaltininkas turėjo realią galimybę naudotis ir disponuoti vagystės dalyku savo nuožiūra.⁷³

Kitos vagystės padarymo aplinkybės: laikas, vieta, įrankiai, priemonės ir kt., nėra vagystės būtinieji požymiai, todėl reikšmės veikos kvalifikavimui neturi. Tačiau į jas gali būti atsižvelgiama skiriant bausmę. Kita vertus, kai kada minėtų požymių kombinacija gali būti reikšminga vertinant svetimo turto pagrobimą kaip kvalifikuotą – pvz., vieta ir būdas (įsibraunant į patalpą ir pan.).⁷⁴

⁷¹ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 49-50.

⁷² LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

⁷³ Vosyliūtė A. Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje // Teisė. 2007. Nr. 64.

⁷⁴ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 51.

Taigi, išanalizavus visus vagystės objektyviosios pusės požymius ir panagrinėjus jų sampratą baudžiamosios teisės doktrinoje bei teismų praktikoje, būtų galima teigti, kad vagystės objektyviają pusę sudaro turto pagrobimas, pasireiškiantis tyčiais ir neteisėtais asmens veiksmais, kuriais neatlygintinai užvaldomas svetimas turtas ir taip padaroma žala turto savininkui ar jo teisėtam valdytojui – iš jų atimama galimybė valdyti, naudotis bei disponuoti šiuo turtu.

2.3. Vagystės subjektas ir subjektyvioji pusė

Vagystė yra tyčinė veika. Subjektyvioji grobimo pusė pasireiškia tik tiesiogine tyčia. Kaltininkas suvokia, kad turtas yra svetimas ir nori (siekia) jį neatlygintinai užvaldyti suprasdamas, kad turto savininkui ar teisėtam valdytojui bus padaryta materialinė (turtinė) žala.⁷⁵ Pati tyčia gali būti tiek apibrėžta, tiek ne, ir šis apibrėžtumo klausimas teismų praktikoje dažnai nulemia, kaip kvalifikuojama nusikalstama veika. Štai LAT senatas savo 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ pasisako, kad „vagystė ir plėšimas gali būti padaromi apibrėžta ir neapibrėžta tyčia. Jei kaltininko tyčia buvo nukreipta pagrobti didelės vertės turtą, bet jam nepavyko pagrobti tokios vertės turto, jo veika vertinama kaip pasikėsinimas padaryti didelės vertės svetimo turto grobimą. Jei kaltininko tyčia dėl grobiamo turto vertės neapibrėžta, jo veika kvalifikuojama atsižvelgiant į turto vertę, jei nėra kitų veiką kvalifikuojančių požymių“.⁷⁶

Įstatymų leidėjas, formuluodamas vagystės dispoziciją, nenurodė nusikaltimo tikslo. Tačiau kaltininko ketinimų vagystės dalyko atžvilgiu išsiaiškinimas – pasisavinti, perduoti tretiesiems asmenims ir kt. leidžia geriau suvokti vagies elgesio motyvus ir tikslą. Be to, tai padeda vagystę atskirti nuo kitų nusikaltimų. Pasisavinęs pagrobtą daiktą, kaltininkas toliau faktiškai elgiasi su juo kaip su nuosavu (padovanoja, parduoda, naudoja). Įstatymų leidėjui visai nesvarbu, ką kaltininkas su juo veiks toliau. Nors daugelis Lietuvos teisininkų pabrėžia, kad vagystei būdingas savanaudiškumas ir siekis neteisėtai praturtėti, tačiau kitų šalių baudžiamosios teisės doktrinėje laikoma, kad motyvas neturi esminės reikšmės veikos kvalifikacijai. Yra autorių, manančių, kad vagystė gali būti padaryta ir altruistiniais motyvais. Pvz., K. pavogė D. pinigus ir perdavė juos vaikų namams. Taigi asmens veika bus kvalifikuojama kaip vagystė, nors šis ir neturėjo savanaudiškų motyvų. Tuo siekiama apginti nuosavybę nuo bet kokių pasikėsinimų – nesvarbu, jie būtų padaromi savanaudiškais ar altruistiniais motyvais. Neatsižvelgiant į nusikaltimo motyvus, jis

---

⁷⁵ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 348.

⁷⁶ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

yra pavojingas veikimas, nes juo kėsiamasi pažeisti nuosavybės neliečiamumą ir padaryti žalą savininkui.⁷⁷

Daugelis autorių (O. Fedosiukas, J. Nocius, A. Drakšienė, E. Stauskienė) į turto pagrobimo sąvoką įtraukia pasisavinimo tikslus. O. Fedosiukas tradicinę turto pagrobimo sampratą išdėsto taip: turto pagrobimas – tai tyčinis, neteisėtas, neatlygintinas svetimo kilnojamojo (judamojo) turto užvaldymas pasisavinimo tikslu.⁷⁸ A. Drakšienė ir E. Stauskienė teigia: pagrobimas reiškia pavogimą, neteisėtą daikto paėmimą iš apibrėžtos vietos turint tikslą jį pasisavinti. Daugelis minėtų autorių nurodydami pasisavinimo tikslą turi omenyje, kad tik užvaldymą (t.y. realios galimybės faktiškai valdyti turtą, naudotis ir disponuoti juo savo nuožiūra įgijimą) siekiant atskirti savininką ar teisėtą turto valdytoją nuo tam tikro turto visam laikui galima laikyti pagrobimu, o laikinas svetimas turto užvaldymas pagrobimu nelaikytinas. Antai O. Fedosiukas nurodo: „laikinas, be tikslo pasisavinti svetimą turtą, užvaldymas, nelaikomas pagrobimu“. Baudžiamosios teisės vadovyje nurodyta, jog vagystės subjektyviajai pusei nustatyti būtina, kad asmuo ne tik tyčia paimtų svetimą turtą, bet ir turėtų tikslą jį pasisavinti. Vien tik noras laikinai pasinaudoti svetimu turtu (be pasisavinimo požymio) nesudaro visų šio nusikaltimo sudėties būtinųjų požymių. Taigi pasisavinimo tikslą galima apibrėžti kaip kaltininko siekį atskirti savininką ar teisėtą turto valdytoją nuo tam tikro turto visam laikui.⁷⁹

A. Drakšienė savo moksliniame straipsnyje apie vagystę panašiai apibrėžia motyvų ir tikslų reikšmę. Pasak jos, ypatingas dėmesys šio nusikaltimo tikslui ir motyvui yra skiriamas tais atvejais, kai mėginama atskirti vagystę nuo neteisėto daikto panaudojimo. Baudžiamosios teisės teorijoje šiuo požiūriu nuo seniausių laikų suformuluota tokia taisyklė: jei kaltininkas akivaizdžiai nori pasinaudoti daiktu tik laikinai, jo veika negali būti kvalifikuojama kaip vagystė. Praktiškai dažniausiai kyla problemų dėl neteisėto transporto priemonės panaudojimo. Dabar Lietuvoje tokio straipsnio baudžiamajame įstatyme nėra, todėl teismų praktika linkusi orientotis ne į kaltės turinį (subjektyvius teisės pažeidėjo tikslus), bet į objektyvią žalą, padaromą transporto priemonės savininkui. Dažniausiai teismų praktikoje vagyste pripažįstami tokie atvejai, kai kaltininkas, pasinaudojęs transporto priemone trumpą laiką, palieka ją taip ir tokioje vietoje, kad ji atitenka tretiesiems asmenims arba tik atsitiktinai grąžinama savininkui. Tačiau ši pozicija nėra visiškai teisinga. Derėtų atkreipti dėmesį į tai, kad pagal konstrukciją įstatymų leidėjas vagystę išdėstė kaip materialiąją nusikaltimo sudėtį, todėl kaltininko tyčia turi apimti ne tik pačią veiką, bet ir jos sukeltus padarinius. Baudžiamosios teisės teorijoje yra laikomasi nuomonės, kad asmens kaltė

⁷⁷ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė, 2000. Nr. 37. p. 22-23.

⁷⁸ Fedosiuk O. Baudžiamosios teisės spec. dalies konspektai <http://m.mokslai.lt/referatai/konspektas/bt-spec-d-puslapis97.html>

⁷⁹ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 52-53.

priklauso nuo kaltininko veikos suvokimo ir jos įgyvendinimo. Todėl vagystės subjektyviajai pusei būtina, kad asmuo ne tik tyčia paimtų svetimą automobilį, bet ir turėtų tikslą jį pasisavinti. Vien tik noras laikinai pasinaudoti svetimu automobiliu (be pasisavinimo požymio) nesudaro visų šio nusikaltimo sudėties būtinųjų požymių.⁸⁰

1994 m. liepos 19 d. įstatymu BK 250 straipsnis dėl neteisėto laikino pasinaudojimo transporto priemone buvo panaikintas, o transporto priemonių „nuvarymo“ atvejai prilyginti vagystei. Kaip teisingai pastebi kai kurie autoriai, panaikinus minėtą normą Lietuvos baudžiamojoje teisėje turto pagrobimo teorija šiek tiek susvyravo, nes laikinas svetimo automobilio užvaldymas nuo šiol pripažįstamas vagyste, net jei byloje nenustatyta pasisavinimo ir negrižtamo daikto netekimo požymių. Antai LAT senatas pateikdamas pagrobimo sąvoką neišskiria pasisavinimo tikslo požymio. Reikia pripažinti, kad nesant 2000 m. LR BK straipsnio, reglamentuojančio baudžiamąją atsakomybę už laikiną pasinaudojimą transporto priemone, sudėtingiau pagrįsti ir pasisavinimo tikslą, kaip būtiną pagrobimo požymį. Be to, akivaizdu, kad laikinas pasinaudojimas svetimu daiktu, taip pat ir transporto priemone, padaro veiką visiškai skirtingą nuo daikto užvaldymo, siekiant atskirti savininką ar teisėtą turto valdytoją nuo jo visam laikui. Daiktą užvaldžius visam laikui žala nuosavybei padaroma daug didesnė nei pasinaudojus svetimu daiktu laikinai. Pirmuoju atveju žala pasireiškia pagrobto daikto praradimu, antruoju atveju – negalėjimu tam tikrą laiką disponuoti savo turtu.⁸¹

Veikos kvalifikavimui daugiausia problemų gali kilti tada, kai kaltininkas veikia trečiųjų asmenų naudai. Pvz., asmuo tyčia pagrobė svetimą turtą, kad jį panaudojęs galėtų išgelbėti kito žmogaus ar net savo gyvybę. Šiuo atveju kyla būtinojo reikalingumo problema (esminė būtinojo reikalingumo prielaida yra realus pavojus gyvybei, sveikatai, laisvei ar kitam teisiniam gėriui, kai apsisaugoti nuo gresiančio pavojaus neįmanoma nepažeidus kitų asmenų teisiškai pripažintų interesų), nors tokiais atvejais kaltininko veiksmai visiškai atitiktų vagystės sudėtį. Neturėtų būti laikomi vagyste ir tokie atvejai, kai asmuo tyčia pagrobia daiktą, norėdamas jį grąžinti savininkui ar kitam teisėtam jo valdytojui (pvz., tėvai prieš vaikų valią paima neteisėtai jų įgytus daiktus, turėdami tikslą grąžinti juos savininkui). Tačiau turto pagrobimas siekiant, kad tretieji asmenys praturtėtų, kvalifikuojamas kaip vagystė, nepriklausomai nuo to, ar tretieji asmenys yra skurstantys šalies gyventojai, ar pasiturintys valstybės veikėjai, ar netgi valstybės institucijos. Pvz., aukcione parduoto antikvarinio paveikslo pagrobimas turint tikslą neatlygintinai jį perduoti valstybės

---

⁸⁰ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė, 2000. Nr. 37. p. 23-24.

⁸¹ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 54-55.

muziejui turi būti vertinamas kaip vagystė.⁸² Neatsitiktinai kai kurie rusų mokslininkai siūlo turto grobimo sąvokoje visiškai atsisakyti savanaudiškumo požymio⁸³.

Visi šie subjektyviosios nusikaltimo padarymo pusės elementai yra labai svarbūs ir teismai nagrinėdami bylas skiria jiems didelį dėmesį, kadangi neteisingai juos nustatius, baudžiamojon atsakomybėn gali būti patrauktas nekaltas arba atsakomybėn dėl savo tam tikrų psichinių savybių (pvz., negalėjimo suvokti savo daromos veikos pavojingumo) netrauktinas asmuo. LAT senatas, apibendrinamas baudžiamųjų bylų praktiką vagysčių ir plėšimų baudžiamosiose bylose, savo 2005 m. birželio 23 d. nutarime Nr. 52 teismams nurodo, kad „nustatydami nusikalstamo sumanymo turinį, teismai turi neapsiriboti pirmine jo forma, tačiau privalo aiškintis jo dinamiką visos nusikalstamos veikos darymo metu <...> Nustatant nusikalstamo sumanymo turinį, nepakanka nustatyti vien tik objektyviusius veikos požymius. Būtina nustatyti ir subjektyviusius veikos požymius, t. y. kokio tikslo siekė bei kokius padarinius numatė kaltininkas. Kai yra veiką kvalifikuojančių požymių, būtina nustatyti, kad kaltininkas šiuos požymius suvokė.“⁸⁴

Vagystės subjektu pagal galiojantį baudžiamąjį įstatymą, gali būti pakaltinamas fizinis asmuo, kuriam iki šios veikos padarymo buvo suėję 14 metų (LR BK 13 str. 2 d.). Tokia išvada išplaukia iš LR BK 20 str. nuostatos, pagal kurią juridinis asmuo atsako tik už tas nusikalstamas veikas, už kurių padarymą BK specialiojoje dalyje numatyta juridinio asmens atsakomybė, o LR BK 178 str. atsakomybė juridiniam asmeniui nenumatyta. Pagrindinis kriterijus, kuriuo įstatymų leidėjas rėmėsi nustatydamas asmens baudžiamosios atsakomybės už vagystę amžiaus ribą, yra visiems akivaizdus vagystės neteisėtumas ir pavojingumas. Keturiolikmečio paauglio asmenybės ypatumai jau leidžia jam visapusiškai suvokti ir įsisąmoninti baudžiamojo įstatymo draudimą vogti.⁸⁵

Rengiant šiuo metu galiojančio LR BK projektą Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto posėdyje buvo siūloma už vagystę traukti asmenis baudžiamojon atsakomybėn tik nuo 16 metų. Oponuodama šiam siūlymui A. Drakšienė pasisakė taip: „Nustatyti, nuo kokio amžiaus asmenys, pagal baudžiamuosius įstatymus turėtų atsakyti už šį nusikaltimą, yra įstatymų leidėjo prerogatyva. Tačiau kriminologinė baudžiamųjų bylų analizė rodo, kad šio amžiaus nepilnamečiai iki baudžiamosios bylos iškėlimo dažnai padaro ne po vieną, bet po keletą vagysčių. Beveik trečdalis jų pradeda vagiliauti jau 11-13 metų. Paminėtina, kad vagies „karjerą“ paauglys dažnai pradeda vogdamas iš giminių, draugų, bendramokslių ir pan. Už tokias nedideles vagystes jis

⁸² Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99 - 212 straipsniai). – Vilnius, 2009. p. 287-288.

⁸³ Милюков С. Ф. Российское уголовное законодательство. Опыт критического анализа. СПб., 2000, с. 232.

⁸⁴ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

⁸⁵ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 350.

daugeliu atvejų lieka nenubaustas. Nebaudžiamumas ir neadekvati reakcija į padarytą veiką neretai sąlygoja tolesnę nepilnamečio asmenybės deformaciją, dėl kurios vagystės minėtiems paaugliams tampa prieinamiausiu ir lengviausiu būdu patenkinti jų poreikius. Todėl didelių abejonių kelia siūlymas nebausti baudžiamaisiais įstatymais visų padariusių vagystes 14-15 metų amžiaus asmenų.⁸⁶

Kad 14 metų amžiaus sulaukęs asmuo jau gali atsakyti už vagystę, patvirtina ir kitų šalių baudžiamųjų įstatymų analizė, kuri parodė, kad nustatytas amžius, nuo kurio galima baudžiamoji atsakomybė už vagystę, yra panašus – arba analogiškas (Rusijoje, Vokietijoje 14 metų), arba mažesnis (Australijoje – 10 metų, Prancūzijoje – 13 metų), arba šiek tiek didesnis (Danijoje, Švedijoje – 15 metų, Ispanijoje – 16 metų).

Trumpai paminėtinas ir kitas vagystei inkriminuoti būtinas subjekto požymis – pakaltinamumas. Šis požymis svarbus kaip nusikalstamos veikos subjekto kaltės sąlyga, nes tik tada, kai žmogus pakaltinamas, galima kalbėti apie sąmoningą asmens psichinį santykį su padaryta ir jam inkriminuojama veika. Pabrėžtina, kad kai kuriems vagystės subjektams yra būdinga kleptomanija. Šie asmenys, nors ir suvokia savo veikos pavojingumą, dėl ligos negali valdyti savo veiksmų. Tokie nusikaltę asmenys gali būti pripažinti nepakaltinamais. Asmuo, teismo pripažintas nepakaltinamu, neatsako pagal LR BK už padarytą pavojingą veiką, tačiau jam gali būti taikomos įstatyme numatytos priverčiamosios medicinos priemonės (LR BK 17 str.). Pabrėžtina, kad teismų praktikoje retai pasitaiko atvejų, kai asmuo, padaręs LR BK 178 str. numatytą nusikalstamą veiką, būtų pripažintas nepakaltinamu. Ribotai pakaltinamiems asmenims, padariusiems vagystes, baudžiamosios teisinės pasekmės taikomos priklausomai nuo padarytos vagystės sunkumo. Toks asmuo, padaręs vagystes, numatytas LR BK 178 str. 1, 2, 4 dalyse, atsakytų pagal LR BK, tačiau bausmė jam galėtų būti švelninama arba jis galėtų būti atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės taikant LR BK numatytas baudžiamojo poveikio priemones ar priverčiamąsias medicinos priemones (LR BK 18 str. 2 d.), o už vagystės, numatytos LR BK 178 str. 3 d., padarymą šiam asmeniui yra galimybė tik švelninti bausmę, atsižvelgiant į tai, kad ši veika yra laikoma sunkiu nusikaltimu (LR BK 18 str. 3 d.). Pagal LR BK, atsakytų ir asmuo, vagystę padaręs apsvaigęs nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų. Šiems asmenims taikomi baudžiamieji padariniai priklauso nuo savanoriško ar prievartinio apsvaigimo, sugebėjimo suvokti pavojingą veikos pobūdį ar valdyti savo veiksmus bei nusikaltimo (vagystės) sunkumo (LR BK 19 str.).

---

⁸⁶ Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė, 2000. Nr. 37. p. 24.

Pažymėtina, kad paprastai svetimo turto pagrobimą atlieka pats kaltininkas asmeniškai. Tačiau už vagystę asmuo atsakytų ir tuo atveju, jei šiai veikai padaryti pasitelktų gyvulius, įvairią techniką, nepakaltinamus ar neturinčius 14 metų asmenis arba asmenis, kurie dėl šios veikos nėra kalti.⁸⁷ Teismų praktikoje tokios vagystės bylos rasti nepavyko, tačiau tokią situaciją galima įsivaizduoti, pasiremiant panašaus pobūdžio turto sunaikinimo byla, kurią 2009 metais išnagrinėjo LAT: S. B. nuteistas pagal LR BK 187 str. 2 d. už tai, kad, neturėdamas tam įgaliojimų, neteisėtai, remdamasis jo suklastota pajininkų sąrašo kopija, 2006 m. liepos 31 d. pirkimo-pardavimo sutartimi pardavęs V. K. nusigriauti dvi fermas su priestatu, esančias Panevėžio rajone, priklausančias R. L., pasitelkęs kitus asmenis – V. K. ir R. P., kurie apie daromą nusikalstamą veiką nežinojo, tyčia, išardant dvi fermas su priestatu, sunaikino didelės 207 887,14 Lt vertės svetimą turtą.⁸⁸ Šioje byloje kaltininkas pats tiesiogiai turto sunaikinimo objektyviųjų veiksmų neatliko, tačiau veikė pasitelkęs nekaltus asmenis, kurie nieko nežinojo apie daromą nusikaltimą. Todėl kaltininkas visiškai atsakys už jų veiksmais padarytą nusikalstamą veiką.

Apibūdinant vagystes darančius asmenis galima pasinaudoti Informatikos ir ryšių departamento prie VRM duomenimis, kurie parodo, kad tarp nuteistųjų už šias veikas yra apie 95 proc. vyrų ir 5 proc. moterų, daugiausia 18-40 metų asmenų. Nemažai vagysčių padaro nepilnamečiai nuo 14 iki 18 metų (23 proc.). Vagia dažniausiai žemo intelekto ir neturintys pragyvenimo šaltinio asmenys (64 proc. turėjo tik pradinį ar pagrindinį išsilavinimą, nė vienas iš nuteistųjų neturėjo aukštojo išsilavinimo, 54 proc. buvo bedarbiai, 15 proc. dirbantys, kiti: 11 proc. moksleivių, 20 proc. nurodė turintys kitą užsiėmimą). Be to, būdingas pakartotinis nusikaltimų darymas, nes apie 60 proc. vagysčių padarė recidyvistai (t.y. anksčiau teisti ar turėję neišnykusį teistumą asmenys). Nemažai vagysčių įvykdyta bendrininkaujant (31 proc.).⁸⁹

Taigi, išanalizavus vagystės subjektyviąją pusę, ši nusikaltimą galėtume apibrėžti kaip tyčinę nusikalstamą veiką, padaromą tik tiesiogine tyčia. Kaltininkas, grobdamas svetimą turtą, suvokia, jog turtas yra svetimas ir kad jis veikia prieš savininko valią, ir nori jį neatlygintinai užvaldyti. Taip pat jis supranta, kad šiais veiksmais savininkui ar kitam teisėtam jo valdytojui bus padaryta materialinė žala. Baudžiamasis įstatymas siekia apginti nuosavybę nuo bet kokių pasikėsinimų – ar jie būtų padaromi savanaudiškais, ar keršto, ar altruistiniais motyvais ir tikslais. Taigi savanaudiški motyvai ir tikslai nėra būtinaisiais vagystės subjektyviosios pusės požymiais. Apibūdinant vagystės subjektą pabrėžtina, kad tai fizinis asmuo, sulaukęs baudžiamajame įstatyme numatyto amžiaus (nusikaltimo darymo metu jam yra suėję 14 metų) ir pakaltinamas.

⁸⁷ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 54-55.

⁸⁸ LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-167, 2009. http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=34009

⁸⁹ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos – duomenys apie asmenis, įtariamus nusikalstamų veikų padarymu LR, <http://www.nplc.lt:8000/asis/>

3. Vagystę kvalifikuojantys požymiai

Baudžiamosios teisės doktrinoje pabrėžiama nusikaltimą kvalifikuojančių požymių, kurie didina atitinkamos rūšies nusikaltimo pavojingumą ir sunkina atsakomybę, svarba, todėl juos būtina nustatyti kvalifikuojant veiką ir atsižvelgti į juos individualizuojant bausmę (kai yra keli vienodo pavojingumo kvalifikuojantys požymiai)⁹⁰. Antai esant bent vienam vagystę kvalifikuojančiam požymiui, nepriklausomai nuo pagrobto turto vertės (išskyrus didelę turto vertę), veika tampa apysunkiu ar net sunkiu nusikaltimu, už kuriuos teisiniai padariniai aiškiai skiriasi. Todėl tinkamai kvalifikuoti veiką, tuo pačiu ir teisingai nubausti kaltininką galima tik tinkamai įvertinus kiekvieną vagystę kvalifikuojantį požymį ir jo turinį.⁹¹

Kvalifikuota vagystės sudėtis apima papildomus, palyginus su pagrindine sudėtimi, požymius, didinančius nusikaltimo pavojingumą. Jie išreiškia įstatymų leidėjo numatomą tipinį atsakomybės dydžio laipsniavimą. Todėl kvalifikuojamojo požymio nustatymas paprastai lemia ir atitinkamai griežtesnę sankciją.⁹² Būtent sugriežtinta sankcija rodo pagrindinės ir kvalifikuotos sudėties skirtumą. Kvalifikuotos vagystės formos yra numatytos tame pačiame straipsnyje kaip ir paprasta vagystė, tik kitose jo dalyse.⁹³ Šie požymiai pagal jų sunkumą ir reikšmę yra skirtingo lygmens, tad jie išdėstyti LR BK 178 str. antrojoje ir trečiojoje dalyse. Pavojingesniu būdu pagrobto turto vertė gali būti tiek didesnė, tiek mažesnė nei 3 MGL dydžio suma, tačiau ji neturi viršyti 250 MGL dydžio sumos.⁹⁴

Nusikaltimą kvalifikuojantys požymiai baudžiamosios teisės literatūroje pagal įvairius kriterijus skirstomi į tam tikras grupes. Dažniausiai vienodo pavojingumo kvalifikuojantys požymiai klasifikuojami pagal tai, kuri nusikalstamos veikos sudėties elementą jie apibūdina, o skirtingo pavojingumo kvalifikuojančius požymius įprasta grupuoti pagal jų sunkumą. A. Vosyliūtė savo disertacijoje, skirtoje baudžiamajai atsakomybei už kvalifikuotą vagystę, pateikia nemažai grupavimų pagal įvairius kriterijus. Paminėtini du svarbiausieji.

Pagal sankcijoje numatytą laisvės atėmimo dydį kvalifikuojantys veiką požymiai skirstomi:

a) požymiai, apibūdinantys apysunkį nusikaltimą (atvirai, kišenvagystė, įsibraunant į patalpą, saugyklą, saugomą teritoriją, automobilis);

⁹⁰ Pavilionis V., Apanavičius M. Nusikaltimų kvalifikavimo teoriniai pagrindai: Mokymo priemonė, Vilnius, 1980.

⁹¹ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 286.

⁹² Bieliūnas E. Kvalifikuota nusikaltimo sudėtis // Teisės apžvalga. 1990, Nr. 3, p. 3; taip pat Pavilionis V., Bieliūnas E. Nusikaltimų kvalifikavimas esant jų daugumai ir baudžiamosios teisės normų konkurencijai: Mokymo priemonė. Vilnius, 1984.

⁹³ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 351.

⁹⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99 - 212 straipsniai). – Vilnius, 2009. p. 288.

b) požymiai, apibūdinantys sunkų nusikaltimą (didelės vertės turtas, didelės mokslinės, istorinės, kultūrinės reikšmės turinčios vertybės, organizuota grupė).

Pagal požymio sunkumą kvalifikuojantys vagystę požymiai skirstomi:

a) kvalifikuojantys požymiai (atvirai, kišenvagystė, įsibraunant į patalpą, saugyklą, saugomą teritoriją, automobilis);

b) itin kvalifikuojantys požymiai (didelės vertės turtas, didelės mokslinės, istorinės, kultūrinės reikšmės turinčios vertybės, organizuota grupė).

Pabrėžtina, kad kai kurios iš šių klasifikacijų turi ne tik teorinę, bet ir praktinę reikšmę. Ji pasireiškia valstybės institucijoms (prokuratūrai, teismams ir kt.) atliekant oficialųjį nusikalstamos veikos kvalifikavimą, kuomet atsižvelgiant į egzistuojančių kvalifikuojančiųjų požymių visumą nusprendžiama, kurioje LR BK 178 str. dalyje numatyta veika atitinka padarytos vagystės požymius. Svarbi ši kvalifikacija ir teismams individualizuojant bausmes, kadangi teismai skirdami kaltininkui bausmę atsižvelgia į padarytos nusikalstamos veikos kvalifikuojančiųjų požymių sunkumą, pavojingumą.

Kvalifikuojantys (mažesnio pavojingumo) vagystę požymiai išdėstyti LR BK 178 str. 2 d., o itin kvalifikuojantys (didesnio pavojingumo) požymiai numatyti LR BK 178 str. 3 d.. Atsižvelgiant į tai, kad vagystę kvalifikuojančiųjų požymių sistemos nustatymas paremtas hierarchijos principu, sunkesni (itin kvalifikuojantys) vagystės požymiai turi apimti lengvesnius (kvalifikuojančius) vagystės požymius. Antai nustatius, kad automobilis pagrobtas dalyvaujant organizuotoje grupėje, veika bus kvalifikuojama tik pagal LR BK 178 str. 3 d., nes organizuota grupė yra sunkesnis (itin kvalifikuojantis) vagystės požymis, kuris apima lengvesnį (kvalifikuojantį) požymį – automobilio pagrobimą, nustatytą LR BK 178 str. 2 d.. Tačiau ta aplinkybė, kad buvo pagrobtas automobilis, gali būti įvertinta skiriant bausmę, nes požymis, kuris nebuvo taikytas veikai kvalifikuoti, turi būti įvertintas individualizuojant bausmę. Atsižvelgiant į LR BK 178 str. 2 d. ir 3 d. konstrukcijas, darytina išvada, kad LR BK 178 str. 2 d. pateikti keturi kvalifikuojantys požymiai arba LR BK 178 str. 3 d. pateikti trys itin kvalifikuojantys požymiai yra vienodai pavojingi. Todėl nustatius ar vieną, ar kelis vienodo pavojingumo (t.y. numatytus toje pačioje LR BK 178 str. dalyje) vagystę kvalifikuojančius požymius, veikos kvalifikacija nesikeičia. Jeigu vagystė turi du ar daugiau vienodo pavojingumo kvalifikuojamųjų požymių, į juos atsižvelgiama individualizuojant bausmę. Antai automobilio pagrobimas, padarytas įsibraunant į patalpą, kvalifikuojamas tik pagal LR BK 178 str. 2 d., nes ir automobilio pagrobimas, ir įsibrovimas į patalpą yra vienodo pavojingumo kvalifikuojantys požymiai.⁹⁵

---

⁹⁵ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 109, 111.

Kadangi didžiausią praktinę reikšmę turi vagystę kvalifikuojančių požymių skirstymas pagal jų pavojingumo laipsnį, šiuos požymius geriausia būtų analizuoti suskirsčius juos į tam tikras grupes, būtent pagal minėtą kriterijų, t.y. 1) kvalifikuojantys požymiai; 2) itin kvalifikuojantys požymiai.

3.1. Vagystę kvalifikuojantys požymiai

3.1.1. Atvira vagystė

Nuo 2007 m. liepos 21 d. požymis *atvirai* kvalifikuoja svetimo turto pagrobimą. Lietuvos teisės istorijoje įstatymų leidėjas ne vieną kartą keitė atvirosios vagystės pavojingumą, tai išskirdamas ją iš paprastosios vagystės kaip pavojingesnę veiką, tai vėl numatydamas jų vienodą kvalifikaciją. Sąvoka „atvirai“ baudžiamajame įstatyme nėra atskleista. Šis požymis parodo vagystės padarymo būdą.

Pabrėžtina, kad požymio „atvirai“ įtraukimą į vagystę kvalifikuojančių požymių sąrašą lėmė ta aplinkybė, kad 2004 m., nustačius vagystę kvalifikuojantį požymį *kišenvagystė*, įstatyme atsirado nelogiškumas. Asmens, pagrobęs daiktą iš drabužių, rankinės ar nešulio, veiksmai buvo kvalifikuojami kaip pagal LR BK 178 str. 2 d., o jei jis pagrobė daiktą su visu drabužiu, nešuliu ar rankine, padaryta veika buvo kvalifikuojama pagal LR BK 178 str. 1 d. ir asmuo baudžiamas švelniau, nes jo padarytų nusikalstamų veiksmų neapėmė LR BK 178 str. 2 d. numatytas kvalifikuojantis požymis *kišenvagystė*.⁹⁶

Esminis atvirosios vagystės požymis, skiriantis ją nuo slaptosios, yra kaltininko veiksmų atvirumas. Vagystė laikoma atvirąja tada, kai kaltininkas veikia viešai, esant savininkui ar kitiems asmenims, nesantiems atvirosios vagystės bendrininkais, suvokiantiems neteisėto turto pagrobimo faktą. Kaltininkas žino, kad šie asmenys supranta jo veiksmų pobūdį, bet ignoruoja šią aplinkybę. Toks kaltininko veikimas rodo didesnę jo grubumą, įžulumą ir cinizmą.⁹⁷

Požymis *atvirai* apibūdinamas dviem kriterijais: objektyviuoju ir subjektyviuoju. Objektyvusis kriterijus pasireiškia tuo, kad kaltininko vykdomą turto pagrobimą mato savininkas ar kiti asmenys, ir jie šį veiksma supranta kaip neteisėtą. Šiuo atveju į „kitų asmenų“ sąvoką neįeina tie žmonės, kuriuos kaltininkas dėl tam tikro ryšio su jais (giminaičiai, draugai, artimieji), laiko savais ir nepavojingais jo daromai neteisėtai veikai. Nebus vagystė atvira ir tuomet, kai kaltininko veiką mato tokie asmenys, kurie dėl tam tikrų jų psichinių arba kitokių aplinkybių (pvz., dėl

⁹⁶ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 113.

⁹⁷ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99 - 212 straipsniai). – Vilnius, 2009. p. 289.

narkotinio apsvaigimo) nesuvokia, kad vyksta nusikaltimas. Subjektyviajam kriterijui yra svarbus paties kaltininko suvokimas, kad jis veikia ne slaptai, o viešai, t.y. kad tam tikri asmenys mato jo daromą nusikaltimą ir suvokia jo neteisėtumą.

Baudžiamosios teisės teorijoje įprasta vagystę ir plėšimą skirti pagal tai, ar kaltininkas savo veikoje naudojami smurtu bei grasinimais tam tikram turtui įgyti, t.y. jei turtas įgytas grasinant bei panaudojant smurtą – bus plėšimas, jei šių veiksmų nėra – vagystė. Tačiau dažnai atvirąją vagystę yra pakankamai sunku atskirti nuo plėšimo, kadangi jos metu taipogi gali būti panaudojami jėgos veiksmai (pvz. jaunuolis jėga išplešia iš nukentėjusiosios rankų piniginę ir su ja pabėga). Tiesa, to smurto paskirtis atvirosios vagystės bei plėšimo atveju skiriasi ir tai yra pagrindinis požymis, padedantis atskirti šias dvi nusikalstamas veikas. Kaip pavyzdį galima paminėti 2004 m. kovo 23 d. LAT nagrinėtą baudžiamąją bylą, kurioje V. V. nuteistas už pasikėsinimą į paprastąją vagystę ir nesunkų sveikatos sutrikdymą, nes 2003 m. gegužės 8 d., apie 19 val., būdamas apsvaigęs nuo alkoholio, Panevėžyje, Žemaitės g. 4 esančio namo laiptinės pirmame aukšte pasikėsino atvirai pagrobti svetimą – nukentėjusiajai A.D. priklausančią bendros 218,13 Lt vertės turtą, o po to, sugriebęs už A.D. rankose laikomų maišų bei juos tempdamas, nukentėjusiajai jų nepaleidžiant, ją pargriovė ir vilko laiptais link laiptinės durų, padarydamas nukentėjusiajai įvairių kūno sužalojimų. Nusikaltimo nebaigė dėl nuo jo nepriklausančių priežasčių.⁹⁸ Nors 2004 metais atviroji vagystė dar nebuvo įtvirtinta kaip kvalifikuojantis vagystę požymis, tačiau ši byla puikiai tinka atvirosios vagystės ir plėšimo atskyrimui pabrėžti – iš bylos aplinkybių matyti, kad smurto paskirtis buvo atskirti nukentėjusiąją nuo jos turto.

LR BK komentare dėl šių veikų atskyrimo pasisakoma taip: „grobdamas svetimą turtą atvirosios vagystės būdu kaltininkas suvokia, jog veikia prieš turto savininko valią, o grobiant svetimą turtą plėšimo būdu, panaudojant fizinį smurtą ar grasinant tuoj pat jį panaudoti, kaltininko smurtas ir grasinimai yra nukreipti į nukentėjusiąją ir kaltininkas suvokia, kad turtą pagrobta palaužęs nukentėjusiojo valią. Atskirais atvejais vagystės metu taip pat gali būti panaudotas smurtas, tačiau jis naudojamas ne tam, kad pašalintų ar neutralizuotų asmenį kaip kliūtį, trukdančią pagrobti turtą, o tam, kad paimtų (atskirtų) turtą nuo nukentėjusiojo. Tačiau visais atvejais grasinimas, susijęs su reikalavimu perduoti turtą, kaip atviroji vagystė negali būti kvalifikuojamas. Tais atvejais, kai kaltininkas turtui užvaldyti panaudoja smurtą, jo veiksmai taip pat kvalifikuojami kaip plėšimas. Tačiau, jeigu smurtas panaudojamas po nusikaltimo padarymo, siekiant išvengti sulaikymo ar išsaugoti vagystės būdu pagrobtą turtą, tokie smurto veiksmai negali būti kvalifikuojami kaip plėšimas, o turi būti vertinami atskirai pagal atitinkamus LR BK straipsnius, priklausomai nuo

---

⁹⁸ LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-191, 2004. http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=25049

padarytų veiksmų pobūdžio ir atsiradusių padarinių. Veika tokiu atveju kvalifikuojama kaip nusikalstamų veikų sutaptis.⁹⁹

3.1.2. Vagystė, padaryta įsibraunant į patalpą, saugyklą, saugomą teritoriją

Svetimo turto pagrobimą įsibraunant į patalpą, saugyklą, saugomą teritoriją kvalifikuoja nusikalstamos veikos padarymo vieta ir būdas. Nusikalstamos veikos padarymo vieta baudžiamajame įstatyme apibrėžiama alternatyviais terminais „patalpa, saugykla, saugoma teritorija“, o būdas – vienu terminu „įsibrovimas“. Tiek alternatyvi vieta, tiek būdas yra būtini šio nusikaltimo sudėties objektyvieji požymiai. Jeigu bent vieno iš jų nėra, veikos negalima kvalifikuoti pagal LR BK 178 str. 2 d.. Pvz., tiek grobimas iš patalpos, saugyklos ar saugomos teritorijos nesant įsibrovimo požymių, tiek grobimas, nors ir įsibraunant, bet iš tokių vietų, kurios neatitinka sąvokų „patalpa, saugykla, saugoma teritorija“ turinio, nesudarys minėto kvalifikuojamojo požymio.

a) Būdas. Ši kvalifikuota vagystė gali būti padaroma vieninteliu įmanomu būdu – įsibraunant. Pagal LAT praktiką įsibrovimas traktuojamas kaip slapta arba atvira neteisėtas patekimas į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją. Neteisėtas reiškia, kad kaltininkas neturi teisės patekti į tam tikrą objektą.

Norint geriau suvokti neteisėtumo požymį, patekimą į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją pagal patekimo į šias vietas apribojimo laipsnį galima suskirstyti į: laisvą, ribotą, iš dalies ribotą, ribotą tam tikru laiku ir pan. Antai, jei kaltininkui tam tikrame objekte visiškai nedraudžiama būti (parduotuvėje darbo valandomis, geležinkelio stoties laukiamojame salėje ar pan.), įsibrovimo nebus. Tačiau esant ribotam patekimui į tam tikrą objektą, kaltininkui apskritai draudžiama įeiti be atskiro leidimo (pvz., į sandėlius, Seimą ir pan.), todėl čia įsibrovimas galimas. Be to, patekimas į dalį objekto gali būti laisvas, o kitoje dalyje ribotas, pašaliniam asmeniui. Patekti į objektus gali riboti ir tam tikras laikas, o tai taip pat turi įtakos inkriminuojant įsibrovimą.

Sąvoka „įsibrovimas“ nusako nusikalstamos veikos padarymo būdą. Tačiau ir paties įsibrovimo būdai gali būti labai įvairūs. Šie būdai reiškia ne neteisėto turto paėmimo būdus, o nusako tik įsibrovimo, t.y. priėjimo prie turto, patekimo į nusikaltimo vietą būdus, todėl veikai kvalifikuoti jie neturi reikšmės.¹⁰⁰ Pagal 2005 m. birželio 23 d. LAT senato nutarimą Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ įsibrovimas gali būti padaromas tiek

⁹⁹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99 - 212 straipsniai). – Vilnius, 2009. p. 289.

¹⁰⁰ Vosyliūtė A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje // Teisė. 2008. Nr. 66 (1). p. 77-79.

slaptai, tiek atvirai, tiek įveikiant kliūtis (išlaužiant duris, išjungiant signalizaciją, sugadinant užraktus ir pan.), tiek be kliūčių. Todėl įsibrovimas inkriminuotinas ir tais atvejais, kai objektai palikti be apsaugos ar neužrakinti.¹⁰¹ Baudžiamosios teisės doktrina įsibrovimo būdus klasifikuoja detaliau: išilaužiant; panaudojant apgaulę; panaudojant parinktus, padirbtus raktus, kitus nusikaltimui pritaikytus įrankius, priemones; kaltininkui liekant už objekto ribų.

Pasitaiko atveju, kai kaltininkas patenka į patalpą apgaule, pvz., apsimetęs santechniku, elektriku, supirkėju, paštininku, medicinos, policijos darbuotoju ir pan., bei pagrobia svetimą turtą. V. Piesliako nuomone, šiuo atveju, nors išoriškai ir atrodo, kad kaltininką į nusikaltimo vietą įleido pats savininkas ar teisėtas turto valdytojas, tačiau iš tikrųjų toks patekimas priskirtinas prie įsibrovimo. Kadangi savininkas suklaudinamas, tikroji jo valia nepasireiškia. Jei jis būtų teisingai informuotas apie kaltininko asmenybę bei jo ketinimus, vargu ar jį išleistų.¹⁰² Pažymėtina, kad kaltininko patekimas į tam tikrą objektą apgaule dar nereiškia, kad ir turtas bus įgytas apgaule. Jau būdamas objekte kaltininkas turtą gali įgyti įvairiais būdais, nesvarbu, kaip jis pateko į tą objektą, t.y. tiek apgaule, tiek slaptai, tiek atvirai ar net plėšdamas. Veikos kvalifikavimas priklauso nuo turto įgijimo būdo, o ne nuo patekimo į objektą būdo. Todėl pagal LAT praktiką laikomasi nuostatos: jei kaltininkas naudoja apgaulę tam, kad prieitų prie turto, kurį ketina užvaldyti, o ne tam, kad įgytų turtą, jo veika kvalifikuojama kaip vagystė, o ne kaip sukčiavimas.

Įsibrovimas galimas ir tais atvejais, kai kaltininkas pasiima daiktus pats neįeidamas į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją, bet pasinaudojęs mažamečiais ar asmenimis, kurių veiksmuose nėra kaltės, arba panaudojęs specialiai apmokytus šunis, technines ar kitas priemones svetimam turtui paimti. Kai pats kaltininkas patenka į objektą tik iš dalies, pvz., įkiša ranką ir per langą paimta ten esančius daiktus, Lietuvoje teismai paprastai inkriminuoja įsibrovimą. Tačiau, kai kurių šalių praktikoje toks svetimo turto pagrobimo būdas ne visada pripažįstamas įsibrovimu.¹⁰³

Tiek Lietuvos, tiek kitų šalių baudžiamosios teisės doktrina šalia „neteisėtumo“ pabrėžia ir kitą būtina įsibrovimo požymį – pagrobimo tikslą. A. Drakšienė teigia, kad „kvalifikuojant veiką kaip įsibrovimą į patalpas labai svarbu nustatyti, kokį tikslą turėjo kaltininkas prieš patekdamas į jas ir kada jam kilo sumanymas padaryti vagystę. Jeigu asmuo pateko į patalpas neturėdamas tikslo pagrobti svetimą turtą (pvz., nuvargęs kelionėje užmigo svetimoje daržinėje), bet toks sumanymas jam kilo vėliau ir todėl jis pavogė ten esančius daiktus, tada jo veikoje įsibrovimo požymių nėra.“¹⁰⁴ Pasak V. Piesliako, „įsibrovimas – tai bet koks neteisėtas patekimas į svetimą butą, patalpą ar

¹⁰¹ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

¹⁰² Piesliakas V. Grobimas, padarytas įsibraunant į butą, patalpą, saugyklą // Socialistinė teisė. 1984. Nr. 1.

¹⁰³ Vosyliūtė A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje // Teisė. 2008. Nr. 66 (1). p. 79.

¹⁰⁴ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 355.

saugyklą turint tikslą pagrobti turtą“. Taigi, kaltininko sumanymas pagrobti svetimą turtą turi būti susiformavęs iki faktinio neteisėto patekimo į objektą, nes įstatymų leidėjas didesnę atsakomybę sieja ne su pagrobimu iš patalpos, saugyklos ar saugomos teritorijos, o su įsibrovimu į tokias vietas, t.y. ne su vieta, iš kurios turtas buvo paimtas, o su turto ypatinga apsauga ir išankstiniu kaltininko sumanymu nugalėti tą apsaugą, kad paimtų turtą iš ten. Vadinasi, norint inkriminuoti įsibrovimo požymį, reikia įrodyti, kad sumanymą pagrobti svetimą turtą kaltininkas turėjo iki įsibraudamas. Todėl įsibrovimui konstatuoti būtina nustatyti du požymius: patekimo į tam tikrą objektą neteisėtumą ir išankstinį pagrobimo tikslą. Jei bent vieno iš šių požymių neturima, tai nebus ir įsibrovimo.¹⁰⁵

b) Vieta. Antras būtinas šios kvalifikuotos vagystės objektyviosios pusės požymis – nusikalstamos veikos padarymo vieta. Todėl, kvalifikuojant nusikalstamą veiką pagal LR BK 178 str. 2 d., būtina nustatyti ne vien patekimo į objektą neteisėtumą, išankstinį tikslą pagrobti, tačiau ir aplinkybę, ar ši vieta atitinka požymius, leidžiančius ją laikyti patalpa, saugykla ar saugoma teritorija.

Patalpa. Lietuvos baudžiamosios teisės doktrinoje patalpa suprantama kaip uždara erdvė, statinys, turintis sienas, stogą, specialų įėjimą, ar pastatas, skirtas žmonėms ar materialinėms vertybėms. Iš esmės analogiškai šis terminas aiškinamas ir LAT praktikoje: „patalpa – tai uždara erdvė, statinys, paprastai turintis stogą ir specialų įėjimą, skirtas žmonėms laikinai ar nuolat gyventi ar dirbti arba materialinėms vertybėms laikyti“.¹⁰⁶ Patalpos gali būti labai įvairios: stacionarios, kilnojamos, laikinos, nuolatinės. Nesvarbu, jos priklauso fiziniams ar juridiniams asmenims, yra gyvenamos ar negyvenamos. Baudžiamosios teisės teorijoje pateikiami trys alternatyvūs patalpos požymiai. Ja gali būti tiek uždara erdvė, statinys, tiek ir pastatas.¹⁰⁷

Uždara erdvė ir statinį norint pripažinti patalpa, reikalaujama, kad jie turėtų sienas, stogą ir specialų įėjimą. Todėl, jei uždara erdvė ar statinys neturi minėtų požymių, jų pripažinti patalpa pagal LR BK 178 str. 2 d. negalima. O pastatui tokie reikalavimai nekeliami. Tai galima suprasti, nes į pačią pastato sąvoką įeina minėti požymiai. Pagal statybos įstatymo 2 str. 7 d. pastatas yra stogu apdengtas statinys, kuriame yra vienas ar daugiau kambarių ar kitų patalpų, išdėstytų tarp sienų ir pertvarų, ir naudojamų žmonėms gyventi ar žemės ūkio, prekybos, kultūros, transporto ir kitai veiklai.

¹⁰⁵ Vosyliūtė A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje // Teisė. 2008. Nr. 66 (1)

¹⁰⁶ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

¹⁰⁷ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 356.

Tiek baudžiamosios teisės teorija, tiek teismų praktika būtinai patalpos požymiais laiko uždara erdvė ar statinio paskirtį, t.y. šie objektai turi būti skirti : a) žmonėms laikinai ar nuolat gyventi; b) dirbti; c) materialinėms vertybėms laikyti. Čia pateikti trys alternatyvūs požymiai ir bent vieno iš jų pakanka, kad uždara erdvė ar statinys atitiktų reikalaujamą paskirtį. O nenustačius tokių objektų paskirties, nėra ir patalpos kaip būtino kvalifikuotos vagystės požymio.¹⁰⁸

Saugykla. Pagal LAT praktiką „saugykla laikomas tam tikras įrenginys, specialiai įrengtas ar skirtas nuolatiniam ar laikinam materialijų vertybių saugojimui, saugomas fizinėmis, mechaninėmis, specialiomis elektrinėmis ar elektroninėmis apsaugos priemonėmis“.¹⁰⁹ Taigi saugyklai konstatuoti būtina nustatyti, kad tai įrenginys, turintis specifinę paskirtį ir apsaugą.

Lietuvos baudžiamosios teisės teoretikai įrenginio sąvokos nepateikia, o rusų baudžiamosios teisės doktrinoje įrenginys apibrėžiamas kaip materialaus pasaulio daiktas, specialiai skirtas materialioms vertybėms saugoti. Bendruoju požiūriu įrenginys – tai įrengtas sudėtingas mechanizmas. Taigi, saugyklai konstatuoti būtinas specialiai materialioms vertybėms saugoti įrengtas ar pritaikytas mechanizmas (įrenginys). Kartais saugyklą nuo patalpos sudėtinga atskirti, nes įrenginys taip pat dažnai yra uždara erdvė. Todėl čia esminis dalykas, padedantis atskirti šias sąvokas, yra minėtų objektų paskirtis. Saugyklos paskirtis yra kur kas siauresnė, palyginti su patalpos paskirtimi. Saugykla nėra skirta nei žmonėms gyventi, nei dirbti. Ji skirta specialiai materialijų vertybių apsaugai. Materialijų vertybių saugojimas – pagrindinis šio įrenginio tikslas. Dėl to būtina atskirti kitus panašius daiktus, kurie skirti ne materialioms vertybėms saugoti, o, pvz., panašūs į saugyklą dėl pakuotės, bet skirti nedideliems daiktams pernešti ir pan. (įvairios rankinės, netgi su tam tikrais užraktais, lagaminai, dėžės, dėklai ir pan.). Vagystė iš tokių daiktų nebus laikoma įsibrovimu į saugyklą.

Būtinas saugyklos požymis yra ir tai, kad toks įrenginys saugomas fizinėmis, mechaninėmis, specialiomis elektrinėmis, elektroninėmis apsaugos priemonėmis. Tai gali būti užraktai, plombos, spynos, grotos, signalizacijos įranga ir pan. Iš to išplaukia, kad saugykla yra riboto priėjimo objektas. Pažymėtina, kad toks įrenginys gali būti saugomas ne tik nuo vagystės, bet ir nuo sunaikinimo, stichinės nelaimės ir pan.¹¹⁰

Nemažai diskusijų kelia klausimas, ar automobilio salonas gali būti pripažįstamas saugykla. Lietuvos teismai, kai svetimas turtas pagrobiamas iš krovininio automobilio, paprastai pripažįsta, kad turtas pagrobiamas iš saugyklos. Pagal LAT praktiką ir lengvasis automobilis tam tikrais

¹⁰⁸ Vosyliūtė A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje // Teisė. 2008. Nr. 66 (1)

¹⁰⁹ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

¹¹⁰ Vosyliūtė A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje // Teisė. 2008. Nr. 66 (1)

atvejais pripažįstamas saugykla. „Standartinis automobilis pagal paskirtį yra transporto priemonė, tačiau jei iš mechaninėmis ar elektroninėmis priemonėmis saugomo automobilio pavagiami asmeniniai žmogaus daiktai ar automobilio priedai (automagnetolos, garso kolonėlės ir pan.), vagystė laikoma padaryta įsibraunant į saugyklą“. Tokią LAT poziciją galima grįsti tuo, jog asmuo, užrakindamas automobilį ar įrengdamas jame elektroninio saugojimo priemones, šiam objektui suteikia ir kitą paskirtį, t.y. apsaugoti ne tik patį automobilį nuo vagystės, bet ir jame esančias materialias vertybes. Tačiau pažymėtina, kad pagal pateiktą aiškinimą, norint veiką kvalifikuoti pagal LR BK 178 str. 2 d., iš saugomo automobilio turi būti pagrobti asmeniniai žmogaus daiktai ar automobilio priedai, todėl iš užrakinto automobilio pagrobus esminę automobilio dalį (pvz., vairą, sėdynę ir kt.), veika negalėtų būti kvalifikuojama kaip vagystė, padaryta įsibraunant į saugyklą.

Pažymėtina, kad teismai vadovaujasi LAT praktika ir vagystes iš lengvųjų automobilių, kurios padaromos įveikiant kliūtis, kvalifikuoja kaip įsibrovimą į saugyklą. Be to, saugykla pripažįstama ne tik automobilio salonas, bet ir jo bagažinė. O kai svetimas turtas yra pagrobiamas iš nerakintos automobilio bagažinės ir nerakinto automobilio salono, veika kvalifikuojama kaip paprasta vagystė. Taigi, čia automobilis nėra laikomas saugykla, nes turto savininkas nesiima ypatingų priemonių turtui, esančiam automobilyje, apsaugoti, ir, palikdamas nerakintą automobilį, nesuteikia jam pagrindinio saugyklos požymio – materialių vertybių saugojimo paskirties. Todėl automobilio pripažinimas saugykla priklauso ir nuo automobilio savininko ar teisėto jo valdytojo veiksmų.¹¹¹

Saugoma teritorija. Pagal LAT praktiką saugoma teritorija yra apibrėžtas vandens ar žemės plotas, specialiai įrengtas ar skirtas nuolat ar laikinai saugoti materialias vertybes, saugomas fizinėmis, mechaninėmis, specialiomis elektrinėmis ar elektroninėmis apsaugos priemonėmis. Tai gali būti prekyvietės po atviru dangumi, jūrų ar oro uosto teritorija, geležinkelio stočių teritorijos, prekybos ar krovinių gabenimo organizacijų teritorijos, kuriose saugomos prekės ir kitos materialios vertybės.

Taigi, saugoma teritorija nuo saugyklos skiriasi tik vieninteliu požymiu, o būtent tuo, kad saugykla yra įrenginys, o saugoma teritorija – apibrėžtas žemės ar vandens plotas. Saugoma teritorija – tai tam tikra vieta po atviru dangumi. Apibrėžtas žemės ar vandens plotas reiškia, kad saugoma teritorija bus ne bet koks žemės ar vandens plotas, o tik toks, kuris yra išskirtas iš kitų vietų, pvz., pažymėtas kuoliukais, tvora ir pan. Saugoma teritorija laikytinas tiek žemės, tiek vandens plotas. Todėl iškastas vandens tvenkinys taip pat gali būti pripažintas saugoma teritorija, jei atitiks ir kitus šiai vietai būtinus požymius (paskirtį ir apsaugą).

---

¹¹¹ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

Antras požymis, būtinas žemės ar vandens plotą pripažinti saugoma teritorija, yra šių vietų paskirtis. Pagrindinis šių vietų tikslas – laikinas ar nuolatinis materialių vertybių saugojimas. LAT praktikoje pabrėžiama šios vietos išskirtinė paskirtis. „Tai objektai, specialiai įrengti ar skirti materialių vertybių saugojimui“. Taigi, nors tam tikroje apibrėžtoje teritorijoje, kuri yra saugoma specialiomis apsaugos priemonėmis, ir yra laikomos materialios vertybės, tai dar nereiškia, kad ji yra įrengta ar skirta specialiai šioms vertybėms saugoti.

Norint pripažinti tam tikrą apibrėžtą žemės ar vandens plotą saugoma teritorija, būtina nustatyti ir tai, kad tas plotas yra saugomas fizinėmis, mechaninėmis, specialiomis elektrinėmis ar elektroninėmis apsaugos priemonėmis (tvoromos, grotomis, signalizacija, šunimis, sargyba ir pan.). Todėl tam tikrais atvejais, nors vieta ir buvo naudojama medžiagų ar prekių sandėliavimo tikslais, tačiau negalės būti pripažinta saugoma teritorija dėl to, kad buvo neaptverta ar nesaugoma specialiomis apsaugos priemonėmis.¹¹² Kita vertus, jei teritorija yra saugoma žmogaus (pvz., sargo) ar gyvūnų (žinoma, sprendžiant ar gyvūnas gali būti pripažįstamas sargu (saugotoju), turėtų būti atsižvelgiama į protingumo kriterijų, nes nelogiška manyti, kad naminės katės ar šinšilai galėtų saugoti teritoriją), tuomet nereikalingos jokios kitos specialios apsaugos priemonės, pakanka šio fizinio saugojimo faktoriaus.

Apibendrinant reikėtų nurodyti, kad visi elementai: būtent vieta, iš kurios paimamas svetimas turtas (patalpa, saugykla, saugoma teritorija); įsibrovimas (t.y. patekimo į objektą neteisėtumas ir išankstinis pagrobimo tikslas) yra vienodai būtini, norint inkriminuoti aptartą kvalifikuotą vagystę.

3.1.3. Kišenvagystė

Šis vagystę kvalifikuojantis požymis įtvirtintas baudžiamajame įstatyme pakankamai neseniai, tik 2004 m. liepos 5 d. Jis apibrėžiamas kaip svetimo turto pagrobimas viešoje vietoje iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio. Pagal 2005 m. birželio 23 d. LAT senato nutarimą Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ kišenvagystė suprantama kiek kitaip: „veika kvalifikuojama kaip kišenvagystė, kai nusikaltimas padaromas viešoje vietoje pagrobiant svetimą turtą iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, kuriuos tas asmuo turi prie savęs (pvz., ištraukiama piniginė iš švarko, kurį apsivilkęs nukentėjęsysis, ar iš su savimi turimos

---

¹¹² Vosyliūtė A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje // Teisė. 2008. Nr. 66 (1)

rankinės arba nešulio).¹¹³ Taigi LAT šiuo nutarimu patikslino, kad kišenvagyste negali būti laikomas toks svetimo turto pagrobimas iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, kurie jam priklauso, tačiau grobimo metu nėra prie jo. Pvz., jei šventės metu pagrobiamas turtas iš moters rankinės, kuri buvo toje pačioje patalpoje kaip ir nukentėjusioji, tačiau jos ji neturėjo su savimi, tokia veika negali būti laikoma kišenvagyste.

Baudžiamosios teisės teorijoje šios veikos didesnis pavojingumas grindžiamas didesniu kaltininko profesionalumu, nurodant, kad viešoje vietoje pagrobti svetimą turtą iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio reikia didesnės patirties ir įgūdžių. A. Vosyliūtė savo disertacijoje teigia, kad šios veikos didesnę pavojingumą lemia aplinkybė, jog nusikaltimas padaromas ne tik esant nukentėjusiajam, kuris nepastebi slapto turto grobimo, bet ir fiziškai kontaktuojant su juo (pvz., grobiant turtą iš drabužių, kuriuos dėvi nukentėjusysis) ar su daiktais, kuriuos nukentėjusysis turi su savimi (laiko rankose ir pan.).¹¹⁴ Manytina, kad kišenvagystės didesnę nei paprastosios vagystės baudžiamumą turėtų lemti ir tai, jog darydamas šią veiką kaltininkas susiduria su kur kas didesne rizika, dažnai turi įdėti daugiau pastangų turto pagrobimui ir netgi turėti tam tikrų savybių (miklias rankas, sugebėjimą išlikti nepastebėtam aplinkiniui), kas liudija didesnę jo išūlumą bei minėtą profesionalumą. Juk teorijoje pabrėžiama, kad vagystės paprastai yra atsitiktinės veikos, neretai padaromos neplanuotai, pasitaikius tinkamai progai, o kišenvagystės dažniausiai daromos profesionalių vagių, turinčių patirtį šiame „versle“ ir specialius sugebėjimus, dažnai į pagalbą pasitelkiančius kitus asmenis. Antai vokiečių literatūroje pabrėžiama, kad kišenvagis savo auką užpuola specifiniu ginklu – vikrumu (*Geschicklichkeit*), pirštų miklumumu (*Fingerfertigkeit*) ir žmonių pažinimu (*Menschenkenntnis*). Jo išskirtinis bruožas yra paslaptinumas ir klasta. Kišenvagis paprastai labai stropiai atlieka seriją vagysčių, kaskart skubiai pasišalindamas iš nusikaltimo vietos. Visi daiktai, kurie gali jį identifikuoti kaip vagį, yra išmetami (piniginė, dokumentai, raktai ir t. t.). Jo išskirtinis nuovokumas ir žmonių pažinimas leidžia veikti ilgą laiką ir nebūti sulaikytam dėl nusikalstamos veikos padarymo¹¹⁵. Tą galima pagrįsti paanalizavus 2005 m. lapkričio 8 d. LAT nagrinėtą baudžiamąją bylą, kurioje V. R. nuteistas už tai, jog 2004 m. gruodžio 22 d., apie 12 val. savo veiksmais viešoje vietoje – Kalvarijų turgavietėje nukreipė į save nukentėjusiosios J. G. dėmesį tuo metu, kai kitas asmuo iš nukentėjusiosios rankinės ištraukė jos piniginę, kurią perdavė V. R. Kaltininko ir minėto kito asmens veiksmai buvo suderinti, todėl V. R. nuteistas už kišenvagystę, padarytą veikiant bendrininkų grupėje.¹¹⁶

¹¹³ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

¹¹⁴ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 153

¹¹⁵ <http://www.taschendiebstahl.com> [Žiūrėta 2010-04-06]

¹¹⁶ LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-709, 2005. http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=28893

Kitose šalyse baudžiamieji įstatymai taip pat numato kišenvagystę kaip kvalifikuojantį vagystės požymį. Pvz., Prancūzijos BK numatyta didesnė atsakomybė už vagystę tuomet, kai ji padaryta transporto priemonėje, kuri skirta keleivių vežimui, arba vietoje, kuri skirta tokios transporto priemonės atvykimui.¹¹⁷ Švedijos BK kišenvagystė taip pat laikoma kvalifikuotos vagystės požymiu ir ji įtvirtinta kaip pagrobimas svetimo turto, kurį asmuo nešėsi su savimi.¹¹⁸

Pagal Lietuvos baudžiamąjį įstatymą ir teismų praktiką, galima nurodyti tris būtinus požymius, be kurių veika negali būti kvalifikuojama kaip kišenvagystė:

- 1) nusikaltimas turi būti padarytas viešoje vietoje;
- 2) svetimas turtas turi būti pagrobtas iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio;
- 3) asmens drabužiai, rankinė ar kitoks nešulys turi būti asmens laikomi su savimi.

Pirmasis šios veikos požymis nurodo, kad jei svetimas turtas pagrobtas iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, kuriuos tas asmuo turėjo su savimi, ne viešoje vietoje, padarytas nusikaltimas nebus kvalifikuojamas kaip kišenvagystė. Viešoji vieta yra tokia vieta, kurioje nusikalstamos veikos padarymo metu yra ar turi teisę lankytis kiti asmenys. Veika laikoma padaryta viešoje vietoje nepriklausomai nuo to, ar nusikaltimo darymo metu toje vietoje kas nors buvo, ar ne. Svarbu, kad dėl laisvo priėjimo prie tos vietos joje bet kada gali atsirasti kiti asmenys, kurie dėl kaltininko veiksmų patirs nepatogumų.¹¹⁹ LAT minėtame savo nutarime pasisako, kad drabužiai, rankinė ar kitas nešulys nėra kvalifikuotos vagystės dalykas, o tik alternatyvūs požymiai, nurodantys vietą, iš kurios svetimas turtas turi būti pagrobtas. Todėl jei viešoje vietoje iš asmens pagrobiami jo drabužiai, rankinė ar kitoks nešulys kartu su juose buvusiu turtu, tokia veika kaip kišenvagystė nekvalifikuojama.¹²⁰ Kitas esminis kišenvagystės požymis – drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, iš kurio pagrobiamas svetimas turtas, turėjimas su savimi. Asmens drabužiai, rankinė, kitas nešulys turi būti fiziškai kartu su asmeniu, t.y. jo turimi su savimi, esantys tiesiogiai pas jį. Todėl nors svetimas turtas ir būtų pagrobtas viešoje vietoje iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, tiesiogiai nesančio su nukentėjusiuoju, kišenvagystė nebūtų inkriminuojama.¹²¹

Pabrėžtina, kad kai asmens drabužiai, rankinė ar kitoks nešulys yra palikti ar perduoti saugoti į tam skirtą vietą, tai vagystė iš drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, taip pat ir pačių tų išvardytų daiktų vagystė kvalifikuojama kaip svetimo turto pagrobimas įsibrovus į saugyklą.¹²²

¹¹⁷ French Penal Code, http://195.83.177.9/upl/pdf/code_33.pdf

¹¹⁸ Swedish Penal Code, <http://www.sweden.gov.se/sb/d/3926/a/27777>

¹¹⁹ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 154 -155.

¹²⁰ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

¹²¹ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 159.

¹²² LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

3.1.4. Automobilio vagystė

Įstatymų leidėjas nepriklausomybės laikotarpiu vis nenusprendžia, ar automobilio pagrobimą laikyti kvalifikuojančiu vagystę požymiu, ar ne. Baudžiamajame kodekse buvo padaryta daug pakeitimų, susijusių su automobilio vagystės kvalifikavimu, tai priskiriant ją prie kvalifikuojančiųjų vagystę požymių, tai prie paprastosios vagystės, kol 2003 m. kovo 10 d. dėl didelio šių nusikaltimų paplitimo buvo nuspręsta automobilio vagystę vėl numatyti LR BK 178 str. 2 d. šalia kitų kvalifikuotosios vagystės požymių.

Lietuvoje įstatymų leidėjas atsakomybę už šią vagystę diferencijuoja atsižvelgdamas į specifinį vagystės dalyką – automobilį. Automobilis yra motorinė (turinti variklį) transporto priemonė, tuo ji skiriasi nuo kitų transporto priemonių, kurios, nors ir yra skirtos važiuoti keliu bei vežti keleivius, bet yra be variklio (pvz., dviratis). Tam, kad motorinė transporto priemonė būtų laikoma automobiliu, ji turi būti skirta važiuoti keliu, todėl transporto priemonės, skirtos važiuoti ne keliu, o, pvz., bėgiais, nėra automobiliai. Įstatyme pažymima, kad prie automobilių taip pat priskiriami troleibusai, nebėginės elektrinės transporto priemonės, kurioms energija tiekama elektros laidais. Tačiau prie automobilių nepriskiriami motociklai, lengvieji keturračiai motociklai, keturračiai motociklai, mopedai, traktoriai ir savaeigės mašinos – jie neatitinka pagrindinės automobilio paskirties, t.y. nėra skirti keleiviams ar kroviniams vežti arba transporto priemonėms vilkti.¹²³

Pagal LAT praktiką, automobiliais nelaikomos ir savadarbės transporto priemonės, nustatyta tvarka neįregistruotos valstybės registre kaip automobiliai bei transporto priemonės, išregistruotos baigus jas eksploatuoti ir akivaizdžiai netinkamos eksploatuoti.¹²⁴

Kai kurių šalių baudžiamuosiuose įstatymuose vartojama platesnė sąvoka – ne automobilis, o transporto priemonė. Pvz., J. C. Smith savo knygoje analizuodamas Jungtinės Karalystės Vagysčių įstatymą (Theft Act) aptaria jame vartojamos transporto priemonės (conveyance) sąvoką: ja yra laikoma bet kokia transporto priemonė, sukurta ar pritaikyta gabenti asmeniui (ar asmenims) žeme, vandeniui ar oru, išskyrus tokią, kuri kontroliuojama žmogaus iš išorės.¹²⁵

Ganėtinai komplikuoti yra automobilio vagystės atvejai tuomet, kai kaltininkas neturi tikslo pasisavinti automobilį, o tik nori laikinai juo pasinaudoti. Lietuvoje anksčiau galiojo įstatymas, numatęs baudžiamąją atsakomybę už automobilio nuvaymą, kai nėra tikslo jo pasisavinti, bet jį panaikinus, automobilio nuvaymas buvo prilygintas automobilio vagystei, taip žymiai sugriežtinant atsakomybę už šį nusikaltimą. Kaip žinome, pasisavinimo tikslas yra vienas iš būtinųjų vagystės

¹²³ Saugaus eismo automobilių keliais įstatymas // Žin., 2000, Nr. 92-2883

¹²⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo biuletenis. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. p. 322.

¹²⁵ Smith J. C. The law of theft. Fourth edition. – London : Butterworths, 1979. p. 146.

sudedamųjų elementų, tad klausimas, kaip turėtų būti baudžiama už tokią veiką, vis dar kelia daug diskusijų mokslinėje erdvėje. Dauguma mokslininkų nepritaria dabartinei situacijai. Pvz., A. Drakšienė kritikuoja tokį įstatymų leidėjo žingsnį ir nurodo, kad tokiu būdu jis ne tik sugriežtino baudžiamąją atsakomybę už minėtą veiką, bet ir atsisakė esminio vagystės požymio – svetimo turto pasisavinimo.¹²⁶

Kitose šalyse taip pat numatoma baudžiamoji atsakomybė tam, kad nereikėtų atsisakyti esminio vagystės požymio – tikslo pasisavinti. Pvz., Švedijos BK 8 dalies 7 skyriuje numatoma baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą paėmimą ar naudojimąsi svetimu automobiliu ar kita transporto priemone.¹²⁷ Kanados BK 335 str. numatoma baudžiamoji atsakomybė už transporto priemonės paėmimą be sutikimo.

Nors Lietuvoje automobilio nuavarymas atskirai ir nėra kvalifikuojamas, bet LAT daro išlygą, kad automobilio pagrobimu nelaikytini tokie atvejai, kai tarp savininko ir asmens yra nusistovėjusi praktika, leidžianti pastarajam naudotis daiktu savininkui sutinkant, tačiau asmuo pasinaudoja daiktu savininkui nežinant (pvz., asmuo, kuriam savininkas leisdavo naudotis automobiliu, kartą pasinaudojo juo savininkui nežinant, po to gražino automobilį).¹²⁸ Čia baudžiamoji atsakomybė nekyla, nes minėtų subjektų veiksmus laikyti neteisėtais nėra pagrindo.

Taigi, apibendrinant vagystę kvalifikuojančius požymius, reikėtų pažymėti, kad tai papildomi, palyginus su pagrindine sudėtimi, nusikalstamos veikos požymiai, didinantys jos pavojingumą. Atviroji vagystė yra toks svetimo turto pagrobimas, kai kaltininkas jį padaro veikdamas viešai ir suvokdamas, jog jo veiksmus mato nukentėjęsysis ar kiti pašaliniai asmenys. Vagystę, padarytą įsibraunant į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją, apibūdina jos būdas ir vieta, t.y. veika padaroma tik įsibrovimu ir turto pagrobimu iš šių baudžiamajame įstatyme numatytų vietų. Veika yra kvalifikuojama kaip kišenvagystė tuomet, kai nusikaltimas padaromas viešoje vietoje pagrobiant svetimą turtą iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, kuriuos jis turi prie savęs. O automobilio vagystę kvalifikuoja nusikaltimo dalykas, t.y. šia veika turi būti pasikėsinama į motorinę transporto priemonę, kuri yra pritaikyta važiuoti keliu, vežti keleiviams ar kroviniams, arba skirta transporto priemonėms vilkti.

---

¹²⁶ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 350.

¹²⁷ Swedish Penal Code, <http://www.sweden.gov.se/sb/d/3926/a/27777>

¹²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo biuletenis. Teismų praktika, 2005, Nr. 23. p. 321.

3.2. Vagystę itin kvalifikuojantys požymiai

3.2.1. Didelės vertės turto vagystė

Vienas iš vagystę itin kvalifikuojančių požymių yra didelės vertės turtas. Šis požymis nėra naujas, jis buvo įtvirtintas ir 1961 m. BK kaip stambus mastas. A. Drakšienė ir E. Stauskienė, kalbėdamos apie stambų mastą, pabrėžė: „šis vertinamasis požymis buvo nustatomas remiantis šiais kriterijais: kokybiniais, kiekybiniais ir ekonominiais“.¹²⁹

Šiuo metu turto didelės vertės išaiškinimas pateiktas LR BK 190 str., pagal kurią turtas yra didelės vertės, kai jo vertė viršija 250 MGL. Tokia nuostata įstatymų leidėjas atsisako didelės vertės kaip vertinamojo požymio. Sąvokos „didelės vertės svetimas turtas“ turinys yra griežtai apibrėžtas, todėl tokie kriterijai kaip svoris, kiekis, ūkinė reikšmė ir pan. turto vertės dydžio nustatymui ir veikos kvalifikavimui reikšmės neturi. Šiuo metu 250 MGL (BBND) atitinka 32 500 litų, nes Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 14 d. nutarimu Nr. 1031 patvirtintas bazinis bausmių ir nuobaudų dydis (BBND) yra 130 litų.¹³⁰

Baudžiamosios teisės doktrinoje ir teismų praktikoje paprastai sutariama, kad pagrobto turto pinigine vertė nustatoma atsižvelgiant į daikto vidutinę rinkos vertę veikos padarymo metu. Dėl to sutaria tiek LAT, tiek Lietuvos teisės mokslininkų nuomonės. Tačiau vidutinei daikto rinkos vertei nustatyti bendro kriterijaus nėra, todėl ši vertė nustatoma nevienareikšmiškai. A. Vosyliūtė savo disertacijoje pastebi, kad teismai nevienodai apskaičiuoja pagrobto turto vidutinę rinkos vertę: vienais atvejais įskaičiuoja ir negautą pelną, kitais atvejais to nedaro. Ji taip pat pabrėžia, kad eksportui skirtų Lietuvoje pagamintų daiktų vertė turi būti nustatoma atsižvelgiant į vidutinę rinkos vertę Lietuvoje, o ne kitoje valstybėje, nes pagrobto turto vertė nustatoma pagal tam tikro daikto vidutinę rinkos kainą toje vietoje, kurioje buvo padaryta nusikalstama veika. Aktualu ir tai, kad turto vertei nustatyti, taip pat ir veikos kvalifikacijai pagal LR BK 178 str. 3 d. paprastai reikšmės neturi suma, kurią kaltininkas gavo pardavęs pagrobtą turtą, ir kuri gali būti daug mažesnė nei tikroji turto vertė.¹³¹

¹²⁹ Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. – Vilnius, 1998, p. 32.

¹³⁰ LR Vyriausybės 2008 m. spalio 14 d. nutarimas Nr. 1031 „Dėl bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2008, Nr. 121-4608.

¹³¹ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 191, 193; taip pat Bukelienė D. Baudžiamoji atsakomybė už turto pasisavinimą ir iššvaistymą (teoriniai ir praktiniai aspektai). – Vilnius, 2008, p. 122.

Nustatant pagrobto turto vertę reikia ne tik vadovautis vietos, kurioje buvo padaryta nusikalstama veika, vidutine daikto rinkos verte, tačiau atsižvelgti ir į prekės būklę, t.y. nusidėvėjimą, amortizaciją, prekinę išvaizdą ir pan. Apie tai kalba ir LAT: „Tais atvejais, kai nuosavybė į daiktą atsirado daikto pirkimo-pardavimo sandorio pagrindu, tačiau daiktas pagrobiamas praėjus laikotarpiui, turinčiam reikšmės jo kainai, daikto vertė nustatoma pagal faktinę turto vertę (didmenines, rinkos ar komiso kainas) nusikalstamos veikos padarymo metu.“¹³²

Pabrėžtina, kad didelės vertės turto pagrobimui inkriminuoti nepakanka nustatyti, kad yra pagrobtas didelės vertės turtas; būtina išsiaiškinti ar kaltininkas suvokė grobiamo turto didelę vertę. Tačiau LR BK 15, 16 straipsniuose minima tik sąvoka „suvokti“, o pats terminas neaiškinamas. Nenagrinėja šio klausimo plačiau ir baudžiamosios teisės doktrina. Lietuvos teismų praktikoje didelės vertės turto pagrobimo bylose paprastai šis klausimas taip pat neanalizuojamas, geriausiu atveju nurodoma, kad kaltinamasis suvokė veikos pavojingumą ar suvokė, kad pagrobė didelės vertės turtą. Įvertinus teismų nuosprendžių motyvus, darytina išvada, kad didelės vertės turto vagysčių bylose neretai vadovaujamosi objektyvaus pakaltinamumo principu.

Nemažai problemų teismų praktikoje kelia atvejai, kai kaltininkui nepavyksta įgyvendinti savo siekio pagrobti didelės vertės turtą. Teismui tuomet atsiranda nemažai sunkumų siekiant nustatyti tokį kaltininko tikslą (pagrobti didelės vertės turtą). Iš subjektyvaus pakaltinamumo principo išplaukia, kad kaltininko tikslu esantys nusikalstamos veikos padariniai jam yra inkriminuojami neatsižvelgiant, ar jie pasiekiami realiai, ar faktiškai neatsiranda, o lieka tik kaltininko mintyse. Norint konstatuoti apibrėžtą kaltininko tyčią, nebūtina, jog jis žinotų tikslią pinigų sumą seife ar piniginėje, pakanka išsiaiškinti, kad asmuo siekė pagrobti pinigų ar daiktų, kurių vertė viršija 250 MGL. Taigi, jei kaltininkas darydamas vagystę numato, kad neišvengiamai bus pagrobtas didelės vertės turtas, vadinasi, jis nori ir siekia pagrobti tokio dydžio turtą.¹³³

3.2.2. Didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčio turto vagystė

Šis naujas vagystę itin kvalifikuojantis požymis LR BK 178 str. 3 d. atsirado nuo 2007 m. birželio 28 d. Šio požymio nustatymą lėmė atitinkamų Lietuvos Respublikos tarptautinių konvencijų, reglamentuojančių kultūros vertybių apsaugą, ir Lietuvos teisės aktų, susijusių su kultūrinėmis vertybėmis, nuostatų įgyvendinimas. Pagrobimo, padaryto esant minėtam požymiui, didesnis pavojingumas grindžiamas tuo, kad tokia veika pažeidžiama ne tik teisė į nuosavybę, bet ir

¹³² LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

¹³³ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 208-209.

valstybės saugomas istorinis-kultūrinis paveldas. Konstitucijos 42 str. įtvirtinta, kad valstybė rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga.

Paminėtina, kad iki šio požymio nustatymo tokių vertybių pagrobimas buvo kvalifikuojamas pagal LR BK 178 str. atitinkamą dalį, priklausomai nuo pagrobimo būdo, turto vertės ir pan. Didelė kultūrinė ir t.t. reikšmė buvo siejama su materialine išraiška ir tik tuo atveju, kai pagrobtų vertybių vertė viršijo 250 MGL, veika buvo kvalifikuojama kaip didelės vertės turto pagrobimas pagal LR BK 178 str. 3 d.

Didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčių vertybių požymio inkriminavimą lemia du kriterijai: objektyvusis (turi būti nustatyta, kad pagrobta ne bet kokia mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinti vertybė, o būtent didelės mokslinės ir pan. reikšmės) ir subjektyvusis (kaltininko suvokimas, kad grobia ne bet kokias, o didelę reikšmę mokslui, kultūrai, istorijai turinčias vertybes).¹³⁴

Objektyvusis kriterijus pasižymi tuo, kad pati vertybė turi turėti didelę reikšmę tam tikrai sričiai (mokslui, kultūrai ir pan.). Ši reikšmė priklauso ne tiek nuo pagrobtos vertybės kainos, kiek nuo jos kokybinės vertės, nuo to, kiek ji yra vertinga toje srityje ir kaip vertinama. Kadangi tinkamai įvertinti šių objektų reikšmingumą yra ganėtinai sudėtinga, o įstatymų leidėjas nenurodo, kas turėtų būti laikoma didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės vertybėmis, tą turėtų atlikti ekspertai, remdamiesi tam tikra metodika ir nustatytais kriterijais.

Subjektyviajam kriterijui reikšmingas paties kaltininko suvokimas dėl daromo nusikaltimo dalyko išskirtinumo, t.y. didelės reikšmės. Jei kaltininkas žino, kad tos vertybės yra didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės, tuomet abejonių dėl jo kaltės ir šio požymio taikymo padarytai nusikalstamai veikai neturėtų kilti. Tačiau jei nežinojo, tada kyla klausimas, ar numatė, kad tos vertybės gali turėti tokios reikšmės. Štai A. Vosyliūtė savo disertacijoje „Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę“ pabrėžia, kad tokiu atveju labai svarbi nusikaltimo padarymo vieta. Tarkim, jei kaltininkas grobė iš muziejaus, bibliotekos ir pan., bet teigia nežinojęs apie grobiamų vertybių didelę reikšmę kultūrai, mokslui, istorijai, galima konstatuoti, jog jis suvokė minėtų vertybių didelę reikšmę.¹³⁵

Kol kas teismų praktikoje dar nėra bylų, išnagrinėtų pritaikant šį vagystės požymį, tačiau ankstesnėje praktikoje iki jo įtvirtinimo buvo keletas atskleistų nusikaltimų, kuriems dabar galiotų tokia norma. Pati garsiausia iš jų yra kunigo R. Mikutavičiaus nužudymo byla, kuomet „bendrininkai V. B., I. K., A. D., V. P. nuteisti už tai, kad pagrobė didelės vertės meno kūrinių kolekciją (įvairių paveikslų, XIX a. vazų, sidabrinius XIX a. stalo serviravimo įrankius: padažinę,

¹³⁴ Vosyliūtė A. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija. – Vilnius, 2009. p. 221, 229.

¹³⁵ Ten pat, p. 229.

druskinę, cukrinę, bronzinius XIX a. slėgtuvus, įvairių medalių, laikrodžių ir pan.), iš viso už 5 064 485 Lt. Faktinės bylos aplinkybės liudija, kad kaltininkai suvokė grobį didelę reikšmę kultūrai turinčias vertybes, - V. P. parodė, jog dar 1997 m. pabaigoje V. B. dažnai kalbėdavo, jog būtų gerai pavogti kokių nors meno kūrinių; kadangi darant nusikaltimą V. B. netenkino I. K. iš namelio paimti pigūs daiktai, jis pats įlipo per langą ir atrinko vertingiausias daiktus.“¹³⁶

3.2.3. Organizuota grupė

Organizuota grupė kaip itin kvalifikuojantis požymis LR BK 178 str. 3 d. atsirado nuo 2007 m. birželio 28 d. Galiojant 1961 m. BK buvo taikomas panašus požymis – grupė iš anksto susitarusių asmenų, o jam nustojus galioti įstatyme jokia bendrininkavimo forma vagystės nekvalifikavo. Ja būdavo remiamasi tik individualizuojant bausmę vagystės kaltininkams.

Dabartiniame LR BK organizuota grupė apibrėžiama 25 str.: „organizuota grupė yra tada, kai bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje du ar daugiau asmenų susitaria daryti kelis nusikaltimus arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą ir kiekvienas grupės narys, darydamas nusikaltimą, atlieka tam tikrą užduotį ar turi skirtingą vaidmenį“. Taigi, norint inkriminuoti vagystę kvalifikuojantį požymį – organizuotą grupę, reikia nustatyti šias aplinkybes: susitarimo subjektų skaičių, tikslą (dėl kurio susitarta), susitarimo laiką ir veikimo būdą.

Visų pirma organizuotoje grupėje turi būti mažiausiai du asmenys, turintys visus nusikaltimo subjekto požymius. Bendrininku vagystėje gali būti pripažintas tik fizinis asmuo, sulaukęs 14 metų amžiaus, sugebantis suvokti savo veiksmus bei juos valdyti. Vagysčių bylose neretai pasitaiko atveju, kai nustatomas vieno asmens dalyvavimas vagystėje kartu su nenustatytais asmenimis. Kadangi nenustatyto asmens pakaltinamumo ir amžiaus neįmanoma patikrinti, kyla klausimas, ar galima konstatuoti bendrininkavimo buvimą. Šio klausimo aptarimui reikšminga 2009 m. sausio 6 d. LAT baudžiamųjų bylų plenarinės sesijos nagrinėta baudžiamoji byla, kurioje L. P. nuteista pagal LR BK 25 str. 2 d., 182 str. 1 d. už sukčiavimą bendrininkaujant kartu su tyrimo nenustatytu asmeniu. Teismas savo sprendimą grindė tuo, kad abu nusikalstamoje veikoje dalyvavę asmenys atliko vykdytojų veiksmus, kurie tarpusavyje buvo tiek suderinti, tiek persipynę. L. P. savo veiksmų esmę bendrininkaujant suvokė, todėl teismas nusprendė, jog tai, kad kito bendrininko asmenybė neidentifikuota, jam nepateiktas itarimas ir neatlikti kiti procesiniai veiksmai, negali būti pagrindas išvadai, kad L. P. veikoje nėra bendrininkavimo požymių.¹³⁷

¹³⁶ Nuosprendis kunigo R. Mikutavičiaus nužudymo baudžiamojoje byloje // Teisės problemos, 2001, Nr. 2.

¹³⁷ LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-9, 2009. <http://www.infolex.lt>

Kitokią nuomonę šiuo klausimu išreiškė LAT teisėjas Jonas Prapiestis, kuris savo atskirojoje nuomonėje dėl šios LAT baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinės sesijos nutarties pasisakė taip: „plenarines sesijos nutartyje pateiktoje bendrininkavimo sampratoje, nors ir remiamasi LR BK 24 straipsnio 1 dalimi, aiškaus ir imperatyvaus nurodymo i būtinus pagal baudžiamąjį įstatymą bendrininkavimo subjekto – bendrininko – bendruosius požymius (amžių, pakaltinamumą) nėra. Atsižvelgiant į tai, taip pat į plenarinės sesijos nutarties rezoliucinę dalį, kurioje iš esmės konstatuojama, kad gali būti bendrininkaujama ir su nenustatytu asmeniu, yra pagrindas abejoti, ar plenarinė sesija atitinkamą amžių ir pakaltinamumą laiko būtiniais kiekvieno bendrininko, o kartu ir kiekvieno bendrininkavimo požymiais. Tokia plenarinės sesijos pozicija nesuderinama su baudžiamuoju įstatymu, pagal kurį atitinkamas amžius ir pakaltinamumas yra būtini kiekvieno bendrininko, o kartu ir kiekvieno bendrininkavimo požymiai (LR BK 24 str. 1 d.)“.¹³⁸ Taigi, aiškiai matyti, kad šiuo klausimu teisės specialistų nuomonės išsiskiria ir vieningos nuomonės kol kas nėra.

Toliau kalbant apie organizuotos grupės subjektyviają pusę, paminėtinas būtinasis jos požymis – susitarimas padaryti kelis nusikaltimus arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą. Susitarimas gali būti dėl kelių vagysčių padarymo, kurios numatytos LR BK 178 str. 1 d. arba (ir) 2 d., nes šiose dalyse apibrėžtos veikos laikomos nesunkiu ar apysunkiu nusikaltimais, arba dėl vienos iš paminėtų vagysčių bei bet kokio kito nesunkaus, apysunkio nusikaltimo padarymo, arba bent dėl vienos vagystės, numatytos LR BK 178 str. 3 d. padarymo, nes čia apibrėžtos veikos priskiriamos prie sunkių nusikaltimų.

Kadangi pagal šiuo metu galiojantį baudžiamąjį įstatymą organizuotos grupės atveju susitarimas daryti tam tikro pavojingumo nusikaltimus (nusikaltimą) galimas bet kurioje nusikalstamos veikos stadijoje, išankstinis susitarimas daryti sunkią vagystę arba nesunkias, apysunkes vagystes nėra būtinas organizuotos grupės požymis.¹³⁹ Tačiau daryti kelias vagystes, laikomas nesunkiais ar apysunkiais nusikaltimais, turi būti susitarta iki ankstesnės vagystės pabaigos. Todėl jei kaltininkas susitaria padaryti tik vieną nesunkią ar apysunkę vagystę, o ją padarius iš naujo susitaria padaryti tokio paties pavojingumo vagystę, veika nelaikoma padaryta organizuotos grupės. Pabrėžtina, kad asmenų prisidėjimas prie padarytos vagystės negali būti kvalifikuojamas kaip bendrininkavimas, tačiau galėtų būti baudžiamas pagal kitus LR BK specialiosios dalies straipsnius.

Inkriminuojant organizuotos grupės požymį būtina nustatyti ir tai, kad kiekvienas grupės narys, darydamas vagystę, atliko tam tikrą užduotį ar skirtingą vaidmenį. Skirtingi vaidmenys

---

¹³⁸ LAT teisėjo Jono Prapiėsčio atskiroji nuomonė dėl LAT baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinės sesijos 2009 m. sausio 6 d. nutarties. <http://www.infolex.lt>

¹³⁹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99 - 212 straipsniai). – Vilnius, 2009. p.

reikia, kad grupėje be vykdytojo yra ir kitų bendrininkų rūšių – organizatorius, padėjėjas, kurstytojas. O tam tikros užduoties atlikimas reiškia, kad organizuotoje grupėje asmenų vaidmenys gali būti ir tie patys (pvz., visi bendravykdytojai), bet užduotys pasiskirstytos.¹⁴⁰ Tačiau pats bendrininkavimas dabar gali būti ne tik sudėtinis, bet ir paprastas, kai bendrininkai neturi kažkokių skirtingų vaidmenų, o tiesiog kartu daro tą pačią nusikalstamą veiką, tuos pačius veiksmus. Tas pabrėžiama tiek baudžiamosios teisės teorijoje, tiek ir teismų praktikoje.

Vagystės, padarytos dalyvaujant organizuotoje grupėje, kvalifikavimui reikšminga nustatyti ir subjektyviąją šios veikos pusę. Asmenys turi suvokti įsitraukiantys į organizuotą grupę, sujungiantys bendras jėgas nusikaltimui ar keliems nusikaltimams daryti, o jei dėl kokių nors priežasčių jie to nesuvokia, tuomet inkriminuoti organizuotos grupės tokiems asmenims negalima. Tą pabrėžia ir LAT, vienoje iš savo bylų pasisakydamas taip: „nukentėjusiųjų parodymai ir kiti byloje surinkti įrodymai patvirtina, kad kiekvienas nuteistasis suprato, kad dalyvauja organizuotos grupės veikloje, siekė bendrų tikslų, žinojo ir suprato apie grupės narių nusikalstamus veiksmus“.¹⁴¹

Visi šie išdėstyti požymiai yra būtini tam, kad veika būtų kvalifikuojama kaip vagystė, padaryta dalyvaujant organizuotoje grupėje. Nesant bent vieno požymio, negalimas ir šio vagystę kvalifikuojančio požymio inkriminavimas nusikalstamai veikai.

Apibendrinant visus itin kvalifikuojančius vagystę požymius, pažymėtina, kad tai įstatymų leidėjo valia LR BK 178 str. 3 d. įtvirtintos nusikalstamos veikos, kurios išsiskiria savo didesniu pavojingumu lyginant su paprastąja ir kvalifikuota vagystės formomis. Didelės vertės turto vagystė yra tokia veika, kuria pagrobiamo turto vertė viršija 250 MGL dydžio sumą. Kai kaltininkas pagrobia vertybes, kuris turi didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės, ir suvokia šio turto ypatingą vertę, jo veika turi būti kvalifikuojama kaip didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turto vagystė. O kai darant vagystę veikia bent du asmenys, turintys visus nusikalstamo subjekto požymius, kurie yra susitarę daryti kelis nusikaltimus arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, ir kurie yra pasiskirstę vaidmenimis, jų veika turi būti kvalifikuojama kaip vagystė, padaryta organizuotoje grupėje.

---

¹⁴⁰ Fedosiuk O. Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas. – Vilnius, 2002. p. 183.

¹⁴¹ LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-507, 2005. http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=28958

4. Vagystės atribojimas nuo panašių nusikalstamų veikų nuosavybei

Kadangi vagystė yra tik viena iš nusikalstamų veikų nuosavybei rūšių, tarp jos ir kitų BK XXVIII skyriuje numatytų veikų egzistuoja daug panašumų. Visa tai neretai sukelia nemažų praktinių problemų teismams nagrinėjant baudžiamąsias bylas ir taikant baudžiamuosius įstatymus, tad tinkamas vagystės bei kitų nusikalstamų veikų nuosavybei, turtinėms teisėms ir turciniams interesams atskyrimas yra labai svarbus tiek teoriniu, tiek praktiniu aspektais.

Dažniausiai vagystė painiojama su plėšimu, ką įrodo LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 52 išleista „Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga“, skirta šiai problemai spręsti, kuri detalai nagrinėja įvairias situacijas ir nurodo kaip teismai turėtų elgtis vienais ar kitais atvejais. Tai pažymima ir pačiame dokumente: „apibendrinimo tikslas - nustatyti, ar vienodai teismai supranta ir taiko LR BK 178 str. ir 180 str. įtvirtintas normas, reglamentuojančias atsakomybę už vagystę ir plėšimą, išanalizuoti daromas klaidas ir pateikti šių normų aiškinimą bei taikymo rekomendacijas“.¹⁴² Egzistuoja tam tikrų problemų atskiriant vagystę ir nuo sukčiavimo, turto pasisavinimo bei turto iššvaistymo.

Vagystę atskirti nuo neteisėto naudojimosi energija bei ryšių paslaugomis, numatyto LR BK 179 str., nėra gana sudėtinga, kadangi skiriasi šių nusikalstamų veikų dalykas. Teisės doktrinoje nurodoma, kad vagystės objektu yra visų rūšių ir formų nuosavybė: viešojoji, privačioji ir mišrioji, tačiau dažnai pabrėžiama, kad vagystės dalykas – tai konkretūs daiktai, kuriems būdinga visuma socialinių, ekonominių, fizinių ir teisinių požymių. Jis turi būti materialus, apčiuopiamas, kad kaltininkas galėtų jį pagrobti. Tuo tarpu LR BK 179 str. numatyta įvairių rūšių energija neturi materialaus pobūdžio, todėl jos apsauga įstatymų leidėjo ir buvo išskirta į atskirą straipsnį.

Pagal dalyką vagystę galima atskirti ir nuo kitokių nusikalstamų veikų. Kai pagrobiami materialūs, tam tikrą vertę turintys daiktai, kurie dėl specifinių savo savybių ribotai egzistuoja civilinėje apyvartoje arba yra išimti iš jos, tokia veika turėtų būti kvalifikuojama ne kaip vagystė, o kaip kiti savarankiški nusikaltimai. Pvz., šaunamojo ginklo, šaudmenų, sprogmenų ar sprogstamųjų medžiagų pagrobimas ar narkotinių, psichotropinių medžiagų grobimas turi būti vertinami kaip atskiri nusikaltimai ir kvalifikuojami atitinkamai pagal LR BK 254 str. ir 263 str. (vagystė šių veikų atžvilgiu yra bendroji norma). Įmanoma ir vagystės bei šių minėtų nusikalstamų veikų sutaptis. Pvz., asmuo pagrobia automobilį, kurio bagažinėje jis žino esant tam tikrų paslėptų ginklų, tuomet

---

¹⁴² LAT senato „Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga“ // Teismų praktika, 2005, Nr. 23.

jo veika kvalifikuotina atskirai kaip automobilio vagystė bei kaip šaunamųjų ginklų pagrobimas (LR BK 254 str.).

Viena dažniausiai teismų praktikoje pasitaikančių klaidų atsiranda atskiriant atvirąją vagystę nuo plėšimo. Šios dvi nusikalstamos veikos yra ganėtinai panašios ir jų atskyrimas reikalauja ypatingo dėmesio bei teisinės kvalifikacijos. Plėšimo sąvoka paprastai yra sudėtinė, sujungianti nusikaltimo nuosavybei ir nusikaltimo žmogui požymius. Plėšimas visuomet susijęs su grasinimais asmeniui panaudoti prievartą, pavojingą gyvybei ar sveikatai, arba pačiu prievartos panaudojimu. Svarbu pažymėti, kad grasinimas turi būti realus, o ne apsiriboti tik nukentėjusiojo suvokimu. Visa tai LAT aiškiai išdėsto pasisakydamas 2007 m. balandžio 20 d. nagrinėtoje baudžiamojoje byloje, kurioje prieš tai žemesnės instancijos teismas suklydo atskirdamas plėšimą nuo vagystės: „turto pagrobimas vagystės būdu nuo plėšimo skiriasi tuo, kad kaltininkas, įgyvendindamas savo nusikalstamą sumanymą, nenaudoja prieš nukentėjusįjį nei fizinio, nei psichinio smurto, nei galimybės atėmimo nukentėjusiam asmeniui priešintis. Tais atvejais, kai kaltininkas turtui pagrobti panaudoja fizinį smurtą prieš nukentėjusįjį, jo veiksmai kvalifikuojami kaip plėšimas. Kaip plėšimas kvalifikuojami ir veiksmai, kai svetimas turtas pagrobiamas grasinant tuoj pat panaudoti fizinį smurtą ar kitaip atimant galimybę nukentėjusiam asmeniui priešintis. Grasinimas gali būti išreiškiamas žodžiais ar veiksmais, taip pat be grasinančių žodžių ar veiksmų, pasinaudojant ar sukuriant situaciją, kuri yra bauginanti, kelianti nerimą ar saugumo trūkumą nukentėjusiajam. Situacijos grėsmingumas suvokiamas įvertinus užpuoliko pranašumą, nusikaltimo įrankių, suteikiančių ar sudarančių tokio pranašumo išpūdį, turėjimas, užpuolimo netikėtumas bei grasinimui ir (ar) smurto panaudojimui palankios aplinkybės. Plėšimo metu kaltininkas fizinį smurtą ar grasinimą tuoj pat jį panaudoti naudoja tam, kad įveiktų, pašalintų ar neutralizuotų asmenį kaip kliūtį, trukdančią pagrobti turtą. Grobdamas svetimą turtą vagystės būdu, kaltininkas suvokia, kad veikia prieš turto savininko valią, o grobiant svetimą turtą plėšimo būdu, panaudojant fizinį smurtą ar grasinant tuoj pat jį panaudoti, kaltininko smurtas ir grasinimai yra nukreipti į nukentėjusįjį ir kaltininkas suvokia, kad turtą pagrobia palaužęs nukentėjusiojo valią. Kitaip atimant galimybę nukentėjusiam asmeniui priešintis, plėšimo sudėtis numato ne tik fizinio smurto ar grasinimo tuoj pat jį panaudoti veiksmus, bet ir kitokias poveikio galimybes. Atskirais atvejais vagystės metu taip pat gali būti panaudotas fizinis smurtas, tačiau jis naudojamas ne tam, kad pašalintų ar neutralizuotų asmenį kaip kliūtį, trukdančią pagrobti turtą, o tam, kad paimtų (atskirtų) turtą iš nukentėjusiojo. Tačiau visais atvejais grasinimas, susijęs su reikalavimu perduoti turtą, kaip vagystė negali būti kvalifikuojamas.“¹⁴³

---

¹⁴³ LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-73, 2007. http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=31325

Paminėtina, kad dažnai teismai fizinio smurto ar grasinimo tuoj pat panaudoti fizinį smurtą, sukeltus padarinius, tokius kaip palaužta nukentėjusiojo valia ir pasipriešinimas, tapatina su atėmimu galimybės nukentėjusiajam priešintis. LAT savo senato nutarime „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ pripažįsta, kad „atėmimas galimybės nukentėjusiajam asmeniui priešintis yra savarankiškas plėšimo sudėties požymis ir jis neturi būti siejamas su fiziniu ar psichiniu smurtu. Tokiam priešinimosi galimybės atėmimui priskirtinas ir nukentėjusiojo tyčinis nugirdymas, apsvaiginimas, įmaišant į gėrimą migdančiųjų ar kitaip svaiginančių medikamentų. Jeigu nugirdant ar kitaip apsvaiginant nukentėjusįjį buvo panaudotas fizinis smurtas, veika turi būti kvalifikuojama pagal du požymius: kaip plėšimas panaudojant fizinį smurtą ir atimant galimybę nukentėjusiajam priešintis. Tačiau kai dėl tyčinio nugirdymo arba kitokio apsvaiginimo narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis sutrikdoma sveikata, veika turi būti kvalifikuojama kaip sutaptis tik tuo atveju, jei padaromas sunkus sveikatos sutrikdymas. Tais atvejais, kai nukentėjusysis apsvaigsta savo noru, nežiūrint to, kad kaltininkas pasinaudoja nukentėjusiojo apsvaigimu, nusikaltimas turi būti kvalifikuojamas kaip vagystė.“¹⁴⁴

Kartais keblumų praktikoje sukelia ir tam tikro ginklo turėjimo ar panaudojimo turto pagrobimo metu faktas. Įprasta, jog plėšimo metu šaunamasis ginklas yra panaudojamas kaip fizinio smurto priemonė. Tai sudaro plėšimą kvalifikuojį požymį ne tik tuomet, kai kaltininkas ginklą naudoja kaip fizinio smurto priemonę, bet ir tais atvejais, kai ginklas tampa įbauginimo priemone. LAT minėtame nutarime išaiškino, kad vien tik ginklo turėjimas, jo nedemonstruojant ar apie tai neužsimenant, kas nukentėjusiajam galėtų sukelti didesnio pavojaus įspūdį, plėšimo metu nesudaro kvalifikuojančiojo požymio. Svarbu ir tai, kad plėšimo metu naudojant nešaunamąjį ginklą ar peilio bei sprogmenų imitacijas, jie nėra nusikaltimą kvalifikuojantys požymiai. Tačiau tuomet, kai juos panaudojus buvo padarytas sveikatos sutrikdymas, pvz., pagrasinus pistoleto formos žiebtuvėliu ar mokingą granata, o po to smogiant tuo daiktu žmogui padaromas kūno sužalojimas, jie turi būti pripažinti kaip daiktai, specialiai pritaikyti žmogui sužaloti. Todėl tais atvejais, kai nusikaltimą padaręs asmuo nukentėjusiajam nedemonstruoja ginklo ir juo negąsdina, nusikalstama veika gali būti kvalifikuojama ir kaip vagystė. Pvz., nusikaltėlis, turintis švarko vidinėje kišenėje paslėptą šaunamąjį ginklą, iš nukentėjusiosios atima pinigine arba degalinėje pagrobia tam tikras prekes, neišsitraukęs ir kitaip nepademonstravęs ginklo bei apie jį neužsiminęs nukentėjusiesiems – veika kvalifikuojama kaip vagystė.

Be to, galimas ir toks atvejis, kai kaltininkas smurtą pavartoja po nusikaltimo padarymo, kad išvengtų sulaikymo ar išsaugotų vagystės metu neteisėtai įgytą turtą. Tokiu atveju minėti veiksmai

---

¹⁴⁴ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

turėtų būti vertinami ne kaip plėšimas, o pagal atitinkamus LR BK straipsnius atskirai, atsižvelgiant į padarytų veiksmų pobūdį ir padarinius. Plėšimo atveju svarbu, kad prievarta būtų panaudota prieš atimant turtą, turto užvaldymo metu arba siekiant jį išlaikyti tuoj po atėmimo momento. LAT aptariamame savo nutarime pažymi, jog nagrinėjant tokius atvejus teismai taipogi dažnai neišvengia kvalifikavimo klaidų. Paprastai juos suklaidina tai, jog atviros vagystės metu yra galimas tam tikras fizinės jėgos panaudojimas, jeigu ta fizinė jėga yra nukreipta ne nukentėjusiojo valiai palaužti, bet daiktui atskirti nuo jo savininko. Jeigu grobiant turtą ir jo dar neužvaldžius panaudojamas smurtas siekiant šį turtą išlaikyti, veika bus kvalifikuojama kaip plėšimas. Tačiau jeigu smurtas panaudojamas siekiant išvengti sulaikymo po pasikėsinimo pagrobti svetimą turtą jį pavagiant, tokia veika atsižvelgiant į kitus veikos požymius, pobūdį ir padarinius, kvalifikuojama kaip vagystės (nebaigtos) sutaptis su veikomis, kurios numatytos kituose LR BK straipsniuose.

Tinkamam kvalifikavimui reikšmingas ir subjektyviosios nusikaltimo pusės detalių išsiaiškinimas. LAT senatas pažymi, kad jeigu asmuo naudoja fizinį smurtą neturėdamas tikslo pagrobti svetimą turtą, o toks sumanymas kyla jau panaudojus smurtą, kaltininko veiksmai kvalifikuojami kaip dvi savarankiškos nusikalstamos veikos – vagystė bei sveikatos sutrikdymas, ir tai bus realioji šių nusikaltimų sutaptis. Bet tais atvejais, kai asmens sumanymas pagrobti turtą kyla smurto panaudojimo metu, veika kvalifikuojama kaip plėšimas. Tą nulemia faktas, jog plėšimo metu panaudotas fizinis smurtas yra ne nusikalstamos veikos tikslas, o tik priemonė pagrobti svetimą turtą.¹⁴⁵

Užsienio šalyse plėšimas kvalifikuojamas panašiai kaip Lietuvoje, tad ir jo atskyrimo nuo vagystės problemos ten egzistuoja panašaus pobūdžio. Pvz., Švedijos BK 8 skyriaus 5 straipsnyje nusikaltimas laikomas plėšimu tuomet, kai asmuo vagia iš kito asmens žiauriai elgdamasis ar keldamas grėsmę kitam asmeniui, arba, kai po nusikaltimo įvykdymo pagautas nusikaltimo vietoje priešinasi ar grasina nukentėjusiajam, norinčiam atgauti nuosavybę.¹⁴⁶

Toliau aptariant vagystės ir kitų nusikaltimų nuosavybei skirtumus reikėtų pažymėti, kad gana dažnai vagystė painiojama ir su sukčiavimu. LR BK 182 straipsnyje apibrėžiama, kad sukčiavimas pasireiškia kaltininkas veiksmais, kuriais jis apgaule savo ar kitų naudai įgyja svetimą turtinę teisę, išvengia turtinės prievolės arba ją panaikina. Taigi, šiame nusikaltime svarbiausias yra pats apgaulės faktas. Apgauti galima įvairiai: ne tik žodžiu, bet ir raštu, konkludentiniais veiksmais, pakeičiant daiktų išorę, formą ar savybes. Žodinė apgaulė paprastai pasireiškia tuomet, kai kaltininkas tiesiogiai bendrauja su nukentėjusiuoju, pvz., pažada neteisėtai vietoj nukentėjusiojo

---

¹⁴⁵ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

¹⁴⁶ Swedish Penal Code, <http://www.sweden.gov.se/sb/d/3926/a/27777>

išlaikyti tam tikrą egzaminą, bet paėmęs pinigus dingsta. Raštiška apgaulė dažniau susijusi su suklastotų oficialių dokumentų, blankų ar antspaūdų panaudojimu. Konkliudentiniais veiksmais nusikaltėlis paprastai norėdamas įgyti aukos pasitikėjimą, priskiria sau tokius bruožus, savybes, kurių jis neturi, pvz., apsimeta keliu policininku ir stabdo automobilius.¹⁴⁷ LAT senato nutarime pažymima, kad apgaulė tiek vagystės, tiek ir plėšimo atveju yra tik priemonė priėti prie turto, kuri kaltininkas ketina užvaldyti, kai sukčiaujant apgaulė yra pagrindinė priemonė tam turtui įgyti. Todėl, nors ir buvo panaudota apgaulė, sukčiavimu nebus laikomi tokie veiksmai, kuriais kaltininkas svetimą turtą pagrobia – tai vagystė (jei tam turtui pagrobti nepanaudota prievarta ar grasinimai, nes tuomet bus plėšimas).

Seniau gana dažnai neteisingai būdavo kvalifikuojami ir mokėjimo instrumento pagrobimo bei panaudojimo atvejai. Atliekant profesinę praktiką Vilniaus miesto apylinkės prokuratūroje teko susidurti bent su keletu senesnių atveju, kuomet tyrėjai neteisingai kvalifikuodavo tokias veikas. LAT senatas savo nutarime išaiškino, kad mokėjimo instrumentas yra ne turtas, o tik priemonė, suteikianti jo valdytojui reikalavimo teisę į tam tikrą pinigų kiekį. Todėl mokėjimo instrumento pagrobimas nėra vagystė, o atsakomybė už šią nusikalstamą veiką yra numatyta LR BK 214 str. ir 215 str. Tais atvejais, kai pagrobtas mokėjimo instrumentas panaudojamas prekėms ar paslaugoms apmokėti arba gryniesiems pinigams iš saskaitos paimti, minėti veiksmai turi būti kvalifikuojami kaip sukčiavimas, nes kaltininkas atlikdamas finansinę operaciją su pagrobta kortele, prisistato operacinei banko sistemai kaip asmuo, kuris turi reikalavimo teisę į saskaitoje esančius pinigus, ir tokiu būdu ją suklaidina, o suklaidinęs pasisavina svetimą turtą.¹⁴⁸

Kartais pasitaiko atveju, kai vagyste klaidingai kvalifikuojami turto pasisavinimo ar iššvaistymo atvejai. Šios nusikalstamos veikos nuosavybei LR BK apibrėžiamos kaip veiksmai, kuriais asmuo pasisavina (LR BK 183 str.) arba iššvaisto (LR BK 184 str.) jam patikėtą ar jo žinioje buvusį svetimą turtą ar turtinę teisę. D. Bukelienės nuomone, esminis skirtumas tarp šių veikų bei vagystės slypi paties turto įgijimo ir jo valdymo būde: vagystei svarbu, kad asmuo turtą pagrobtų, o turto pasisavinimas bei iššvaistymas galimi tuomet, kai turto savininkas pats leidžia kaltininkui kuri laiką valdyti ar naudotis daiktu, suteikdamas įgaliojimus savo turto atžvilgiu ir šis turtą pasisavina ar kam nors perleidžia (čia nėra pagrobimo požymio)¹⁴⁹. Tačiau tuomet, kai kaltininkas įgyja galimybę laikinai pasinaudoti turtu, pvz., pasimatuoti, pavažiuoti, ar atlikti su juo tik technines

---

¹⁴⁷ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 394.

¹⁴⁸ LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.

¹⁴⁹ Bukelienė D. Baudžiamoji atsakomybė už turto pasisavinimą ir iššvaistymą (teoriniai ir praktiniai aspektai). – Vilnius, 2008, p. 188–189.

operacijas, pvz., pasaugoti, panešti ar panašiai, ir neteisėtai tą turtą užvaldo, šie veiksmai turėtų būti kvalifikuojami kaip vagystė.

Taigi, apibendrinant šį skyrių reikėtų pabrėžti, kad teismų praktikoje kartais kyla tam tikrų problemų atskiriant vagystę nuo kitų panašių nusikalstamų veikų nuosavybei, ir nors LAT atlieka didelį darbą vienodindamas šią praktiką, tačiau nuolatinis įstatymų leidėjo atliekamas baudžiamųjų įstatymų tobulinimas neišvengiamai sukuria vis naujų probleminių klausimų. Dažniausiai teismų praktikoje pasitaikančios problemos pasireiškia atskiriant atvirąją vagystę nuo plėšimo, tačiau kartais ji painiojama ir su sukčiavimu, turto pasisavinimu bei kitais nusikaltimais nuosavybei.

5. Bausmės problematika vagystėje

Bausmės klausimas buvo nagrinėjamas įvairių mokslininkų daugelį amžių ir išliko aktualus iki šių dienų. Kiekvienas teisės mokslo tyrinėtojas pabrėžia, kad reikalinga tinkama sistema, kuri užtikrintų deramą poveikį nusikaltimą padariusiam asmeniui ir kartu nebūtų pernelyg griežta ar liberali. Bausmės tinkamumo problema sietina su jai keliamais tikslais – bausmė bus efektyvi tuomet, kai ji optimaliai pasieks visus jai keliamus tikslus. R. Drakšas pažymi, kad bausmė nėra tik atpildas, taip pat ji nėra tik valstybės ar visuomenės ir jos narių apsaugos nuo nusikalstamų veikų priemonė. Bausmė skiriama siekiant įgyvendinti ne vieną kurį nors tikslą, o kelis tarpusavyje susijusius tikslus: tiek atpildo, tiek apsaugos nuo nusikaltimų, tiek auklejamąsias priemones.¹⁵⁰ Visų šių tikslų suderinimas, siekiant darnios ir veiksmingos baudžiamųjų sankcijų sistemos, taip pat jos veikimo užtikrinimas yra svarbus įstatymų leidėjui visuomenės keliamas uždavinys.

Kalbant apie dabartinio LR BK 178 str. išdėstytos nusikalstamos veikos sankciją, reikėtų pažymėti, jog ji turėtų būti išskiriama į kelias grupes pagal veikos pavojingumą. Švelniausia sankcija numatyta už vagystę kaip baudžiamąjį nusižengimą (LR BK 178 str. 4 d.), griežtesnė – už paprastąją vagystę (LR BK 178 str. 1 d.), griežčiausios – už kvalifikuotą ir itin kvalifikuotą vagystes (LR BK 178 str. 2 d. ir 3 d.). Bausmės sankcija numato ganėtinai įvairias, o jų griežtumas tiesiogiai proporcingas nusikaltimo sunkumui. Dabartiniame LR BK už itin kvalifikuotą vagystę galima tik viena bausmė – laisvės atėmimas, už paprastąją ir kvalifikuotąją vagystes baudžiama laisvės atėmimu, areštu arba bauda, o už vagystę kaip baudžiamąjį nusižengimą numatytos laisvės apribojimo, baudos ir arešto bausmės. (žr. Priedo 3 lentelę). Nuo naujojo dabar galiojančio baudžiamojo kodekso priėmimo 2003 metais įstatymų leidėjas jau priėmė tris pataisas, susijusias su LR BK 178 str. reglamentavimu. Dvi iš jų įtvirtino naujus kvalifikuotosios vagystės požymius antroje šio straipsnio dalyje (automobilio pagrobimą ir kišenvagystę) o trečiuoju pakeitimu, priimtu 2007 metų birželio 28 dieną, buvo padidintos laisvės atėmimo bausmės už kvalifikuotąją (nuo 5 iki 6 metų) ir itin kvalifikuotąją vagystes (nuo 7 iki 8 metų) (žr. Priedo 4 lentelę). Sunku pasakyti, kas lėmė toki įstatymų leidėjo sprendimą. Žiūrint į pastarojo dešimtmečio užregistruotų vagysčių statistiką (Priedo 1 lentelė), matyti, kad nuo 2003 metų gegužės 1 d. įsigaliojus naujam baudžiamajam kodeksui, kuris gana palankiai vertinamas teisės doktrinoje (nenuostabu, nes ši kodeksą ruošė geriausi Lietuvos teisės specialistai, atsižvelgdami į įvairius kriminologinius aspektus bei baudžiamosios teisės tikslus, o ne įstatymų leidėjo politines ambicijas), užregistruotų vagysčių skaičius ėmė ženkliai mažėti (sumažėjo nuo 50 672 vagysčių 2004 metais iki 33 956

¹⁵⁰ Drakšas R. Baudžiamoji atsakomybė ir jos realizavimo formos. – Vilnius, 2008. p. 121.

vagysčių 2007 metais). Tačiau į šias tendencijas atsižvelgta nebuvo. G. Švedas apie įstatymų leidėjo daromus pakeitimus pasisako kritiškai: „pastarojo dešimtmečio Lietuvos baudžiamųjų įstatymų pakeitimų ir papildymų įstatymų projektų rengimo praktika rodo tam tikrą baudžiamosios teisės ir kriminologijos mokslo bei politinės valdžios, atsakingos už baudžiamosios politikos formavimą, atotrūkį ir netgi pasyvią konfrontaciją, kurią iššaukia skirtingas požiūris į baudžiamąją teisę kaip vieną nusikalstamumo kontrolės priemonių. <...> Žiniasklaida ir viešoji nuomonė kaip baudžiamąją politiką formuojantis veiksnys, kuris tarp teisininkų vertinamas nevienareikšmiškai, pastaraisiais metais Lietuvoje įgauna vis daugiau reikšmės“¹⁵¹.

Akivaizdu, kad nors visais šiais pakeitimais įstatymų leidėjas griežtino atsakomybę už vagystes, siekdamas dar labiau sumažinti jų skaičių Lietuvoje, bet pastaruosius keletą metų jis išlieka ganėtinai stabilus (apie 35 000 vagysčių per metus). Galbūt ir tai yra nemenkas laimėjimas šiais ekonominės krizės laikais, kadangi pasaulio istorinė patirtis rodo, jog augant nedarbiui ir krentant pragyvenimo lygiui, ekonominių nusikaltimų skaičius paprastai auga. Manau, kad artimiausioje ateityje tai gali imti atsispindėti ir statistiniuose rodikliuose, kadangi žiniasklaida jau dabar ima „trimituoti“ apie finansinių nusikaltimų, plėšimų ir kt. nusikalstamų veikų spartų didėjimą. Įdomu, kokia tuomet bus įstatymų leidėjo pozicija sprendžiant šį klausimą ir ar toliau bus tęsiama bausmių griežtinimo politika.

Kai kurie baudžiamosios teisės specialistai apskritai nepitaria tokiam bausmių griežtinimui ir mano, kad jis nėra ir negali būti veiksmingas. Štai G. Švedas teigia, kad Lietuvoje vykdoma baudžiamoji politika turi labai mažai įtakos nusikalstamumo struktūrai bei dinamikai ir labai brangiai kainuoja mokesčių mokėtojams. Svarbų vaidmenį šiuo atveju atlieka neteisingas nusikalstamumo kontrolės priemonių parinkimas ir ypač baudžiamosios teisės galimybių pervertinimas. Autoriaus teigimu, tiek visuomenėje, tiek Lietuvos Respublikos Seime labai paplitusi nuomonė, kad nusikalstamumui kontroliuoti pakanka griežčiau bausti nusikaltėlius, tačiau nemažėjantis nusikalstamumas stumia įstatymų leidėją toliau griežtinti ir taip griežtas bausmes. Prie griežtų bausmių palaipsniui priprantama, visuomenės ima nebetenkinti esami jų dydžiai. Taip bausmių griežtinimą ima skatinti pats bausmių griežtumas. Toks uždaras ratas neleidžia suvokti, kad baudžiamoji teisė, kaip ir bet kuri kita teisės šaka, turi savo ribas, kurias peržengus ji tampa neefektyvi. O įstatymų leidėjas tampa tokios politikos rezultatų įkaitu, nes priverstas kardinaliomis ir tuo pačiu nepopuliariomis priemonėmis (pvz., amnestijomis ir pan.) spręsti įkalinimo įstaigų perpildymo problemą.¹⁵² Pritardamas šioms mintims norėčiau pažymėti, kad vagystės Lietuvoje yra

¹⁵¹ Švedas G. Baudžiamosios politikos pagrindai ir tendencijos Lietuvos Respublikoje. – Vilnius, 2006. p. 238, 239.

¹⁵² Švedas. G. Laisvės atėmimo bausmė: baudžiamosios politikos, baudžiamieji teisiniai ir vykdymo aspektai. – Vilnius, 2003. p. 55.

dažniausiai padaromas nusikaltimas (pastaruosius penkerius metus jos sudaro nuo 41 iki 46 procentų visų nusikaltimų, žr. Priedo 2 lentelę), bet koks įstatymų leidėjo sprendimas keičiant šio nusikaltimo reglamentavimą paliečia nemažą skaičių visuomenės narių, todėl LR BK 178 str. sankcijų keitimai turi būti ypač pagrįsti ir atsakingi.

Toliau kalbant apie bausmes reikėtų pažymėti, kad dabar galiojančiame baudžiamajame įstatyme egzistuoja tam tikrų suderinamumo problemų. Neproporcingą baudžiamumą už vagystes galima pastebėti palyginus administracines ir baudžiamąsias sankcijas už vagystes. LR ATPK 50 str. nustato atsakomybę už mažiausio pavojingumo vagystę – smulkų svetimo turto pagrobimą (kai pagrobto turto vertė neviršija 1 MGL dydžio sumos ir nėra šią veiką kvalifikuojančių požymių), o šio straipsnio sankcija numato vieną nuobaudos rūšį – baudą nuo 300 iki 700 litų. Tuo tarpu, už kvalifikuotą vagystę, numatytą LR BK 178 str. 2 d., gali būti taikoma minimali 1 MGL (130 LT) dydžio bauda. Taigi už daug pavojingesnę (kvalifikuotą) vagystę taikomos baudos minimalus dydis gali būti daugiau nei dvigubai mažesnis nei taikomos už mažesnio pavojingumo (smulkia vagystę). Pabrėžtina ir tai, kad pagal LR BK yra galimybė asmenis, padariusius vagystes, taip pat ir kvalifikuotas, atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės esant LR BK VI skyriuje numatytiems pagrindams. Tuo tarpu pagal LR ATPK atleisti nuo administracinės atsakomybės asmenį, padariusį administracinę teisės pažeidimą, taip pat ir smulkia vagystę, galimybės nėra, išskyrus LR ATPK 30 str. numatytą galimybę neskirti administracinės nuobaudos.¹⁵³ Taigi iškyla teisingos bausmės paskyrimo už padarytą vagystę problema. Pasak R. Drakšo, teisingos bausmės suvokimas ir šio principo praktinis pritaikymas gali priklausyti ne tik nuo priimtų baudžiamųjų įstatymų tobulumo, bet ir nuo kiekvieno teisėjo, taikančio LR BK 41 str. ir 54 str. 3 d. nuostatas, supratimo, kas yra teisinga, o kas ne, nuo jo žinių, moralinių kriterijų ir dorovinės patirties¹⁵⁴. Šiuo požiūriu labai svarbi yra LAT senato, siekiančio vienodinti teismų praktiką, pozicija. Atkreiptinas dėmesys į 2003 m. birželio 20 d. nutarimą Nr. 40, kuriame yra išaiškinta, jog teismas kiekvienu atveju privalo nurodyti, kokios yra išimtinės aplinkybės, kad straipsnio sankcijoje numatytos bausmės paskyrimas nusikaltusiam asmeniui už konkrečios nusikalstamos veikos padarymą aiškiai prieštarautų teisingumo principui¹⁵⁵.

Manytina, kad tokie neatitikimai įstatymų leidėjo turėtų būti suderinti, siekiant bausmių sistemos proporcingumo ir darnos. Tinkamiausias būdas tam – baudų minimalios ribos už LR BK 178 str. 1, 2 ir 3 dalyse numatytas nusikalstamas veikas padidinimas nuo 1 MGL iki 5 MGL dydžio

¹⁵³ Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodeksas. – Vilnius, 1985.

¹⁵⁴ Drakšas R. Baudžiamoji atsakomybė ir jos realizavimo formos. – Vilnius, 2008, p. 118.

¹⁵⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2003 m. birželio 20 d. nutarimas Nr. 40 „Dėl teismų praktikos taikant Baudžiamojo proceso kodekso normas, reglamentuojančias nuosprendžio surašymą“. *Teismų praktika*, 2003, Nr. 19, p. 206.

sumos. Pagrįsti šių pakeitimų reikalingumą galima ne tik darnos tarp baudžiamųjų ir administracinių bausmių trūkumu, tačiau ir apskritai menku baudos bausmės išnaudojimu baudžiamojoje teisėje. Štai G. Švedas, pasisakydamas apie baudą, teigia, kad Lietuvoje per mažai skiriama baudų už nusikaltimus – iki 10 procentų, kai užsienio valstybėse baudos lyginamasis svoris sudaro nuo 30 iki 70 procentų visų skiriamų bausmių. Tokios tendencijos Lietuvoje vertintinos negatyviai, nes bauda yra efektyvi ir „pigiai“ bausmė asmenims, padariusiems nesunkius ir ypač turtinius nusikaltimus.¹⁵⁶ Baudos dažnesnis skyrimas už turtinius nusikaltimus palengvintų mokesčių mokėtojų naštą bausmių vykdymo sistemai, galėtų prisidėti prie tinkamesnio šios sistemos finansavimo ir funkcionavimo.

Tam tikro dėmesio turėtų susilaukti ir nedidelės vertės turto aiškinimas LR BK 190 str., kuriame nurodoma, kad turtas yra nedidelės vertės, kai jo vertė viršija 1 MGL, bet neviršija 3 MGL dydžio sumos. Nuo pat šio kodekso įsigaliojimo 2003 m. gegužės 1 d. MGL (BBND) vertė kito tik vieną kartą, kai Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 14 d. nutarimu Nr. 1031 patvirtintas bazinis bausmių ir nuobaudų dydis (BBND) tapo 130 litų¹⁵⁷ (anksčiau buvo 125 litai). Minėtas nutarimas labai nežymiai pakeitė nedidelės vertės turto ribas (nuo 125-375 Lt iki 130-390 Lt), bet tai suprantama, kadangi šis dydis naudojamas įvairiems socialiniams mokėjimams, todėl valstybė nėra pajėgi staigiai jo didinti. Be to, paties šio didinimo tikslai buvo susiję su valstybės vykdoma socialine politika, o ne baudžiamąja teise. Tačiau, nagrinėjant pastarojo dešimtmečio ekonominius pokyčius mūsų šalyje, matyti, jog šio dydžio ekonominė vertė stipriai pakito, nes labai nukrito nacionalinės valiutos – lito vertė. Tą sąlygojo įvairūs veiksniai: infliacija, kylančios kainos, darbo užmokesčio augimas ir kt. Geriausiai lito vertės pokytį nusako visose Europos Sąjungos šalyse naudojamas suderintas vartotojų kainų indeksas, nurodantis lito perkamąją galią ir apimantis tiek infliacijos, tiek kainų augimo, tiek kitus veiksnius. Taigi, jei 2003 metais įsigaliojus dabartiniam baudžiamajam kodeksui šis indeksas sudarė 97,05, tai šiais metais jis siekia 127,67¹⁵⁸, kas reiškia tai, jog litas nuvertėjo beveik ketvirtadaliu. Dar vienas pavyzdys – 2003 metais minimalus darbo užmokestis sudarė 450 litų, o dabar jis siekia 800 litų. Remdamasis visais šiais teiginiais norėčiau pastebėti, kad dėl minėtų faktorių nedidelės vertės turto reali vertė smarkiai pakito, tad dabar baudžiamojon atsakomybėn už baudžiamąjį nusižengimą traukiami asmenys, kurie pagal tuometinę įstatymų leidėjo valią, nustatant nedidelės vertės turtą, dažniausiai baudžiamosios atsakomybės išvengtų (nes faktinė turto vertė atitiktų tik LR ATPK 50 str. numatyto smulkaus turto

¹⁵⁶ Švedas, G. Laisvės atėmimo bausmė: baudžiamosios politikos, baudžiamieji teisiniai ir vykdymo aspektai. – Vilnius, 2003. p. 48.

¹⁵⁷ LR Vyriausybės 2008 m. spalio 14 d. nutarimas Nr. 1031 „Dėl bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2008, Nr. 121-4608.

¹⁵⁸ Statistikos departamento prie VRM statistinės ataskaitos – duomenys apie suderinto vartotojų kainų indekso pokyčius, <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280> (2010 04 20)

požymi). Todėl siulyčiau dabartinio LR BK 190 str. numatyto nedidelės vertės turto sąvoka keisti, nurodant, kad turtas yra nedidelės vertės tada, kai jo vertė viršija 2 MGL, bet neviršija 4 MGL dydžio sumos.

Apibendrinamas ši skyrių norėčiau pabrėžti, kad bausmių už vagystes klausimas yra ganėtinai jautrus ir aktualus, nes šios nusikalstamos veikos sudaro didžiausią užregistruojamų nusikaltimų dalį. Įstatymų leidėjas jų skaičių siekia kontroliuoti griežtindamas sankcijas už vagystę, tačiau tokios priemonės vertintinos prieštarigai. Be to, baudžiamajame įstatyme egzistuoja tam tikrų bausmių suderinamumo problemų, kurias reikėtų spręsti. Siūlytina didinti LR BK 178 str. sankcijoje numatytos baudos minimalią ribą, taip pat keisti nedidelės vertės turto sąvoką, padidinant jos ribas.

Išvados ir pasiūlymai

1. Išanalizavus įstatymų, reglamentuojančių baudžiamąją atsakomybę už vagystę, raidą galime teigti, kad vagystė, kaip nusikaltimas, buvo žinomas jau nuo seniausių laikų, tačiau jos samprata laikui bėgant pastoviai kito. Šiuo metu vagystė suprantama kaip slapta ar atviras tyčinis, neteisėtas, neatlygintinas svetimo (paprastai kilnojamojo) turto užvaldymas pasisavinimo tikslu, t.y. siekiant pagrobtą turtą valdyti, naudotis ir disponuoti juo kaip savu.

2. Vagystės objektas – tai šalyje egzistuojanti visų formų ir rūšių nuosavybė: viešoji, privati ir mišrioji, o vagystės dalykas yra svetimas kilnojamas turtas, priklausantis tam tikram fiziniam ar juridiniam asmeniui, valstybei ar savivaldybėms. Turtas, kaip vagystės dalykas, turėtų būti suprantamas kaip kaltininkui svetimas materialus kilnojamas daiktas, turintis tam tikrą ekonominę vertę ir kuris pasisavintas iš gamtos arba sukurtas gamybos procese.

3. Vagystės objektyviają pusę sudaro turto pagrobimas, pasireiškiantis tyčiniaus ir neteisėtais asmens veiksmais, kuriais neatlygintinai užvaldomas svetimas turtas ir taip padaroma žala turto savininkui ar jo teisėtam valdytojui – iš jų atimama galimybė valdyti, naudotis bei disponuoti šiuo turtu

4. Vagystė – tai tyčinė nusikalstama veika, kuri padaroma tik tiesiogine tyčia. Kaltininkas, grobdamas svetimą turtą suvokia, kad turtas svetimas ir kad jis veikia prieš savininko valią, ir nori jį neatlygintinai užvaldyti. Taip pat jis supranta, kad šiais veiksmais savininkui ar kitam teisėtam jo valdytojui bus padaryta materialinė žala. Baudžiamasis įstatymas siekia apginti nuosavybę nuo bet kokių pasikėsinimų – ar jie būtų padaromi savanaudiškais, ar keršto, ar altruistiniais motyvais ir tikslais.

5. Vagystės subjektas yra fizinis asmuo, sulaukęs baudžiamajame įstatyme numatyto amžiaus (nusikaltimo darymo metu jam yra suėję 14 metų) ir pakaltinamas.

6. Vagystę kvalifikuojantys požymiai – tai papildomi, palyginus su pagrindine sudėtimi, nusikalstamos veikos požymiai, didinantys jos pavojingumą. Atviroji vagystė yra toks svetimo turto pagrobimas, kai kaltininkas jį padaro veikdamas viešai ir suvokdamas, jog jo veiksmus mato nukentėjęsysis ar kiti pašaliniai asmenys. Vagystę, padarytą įsibraunant į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją, apibūdina jos būdas ir vieta, t.y. veika padaroma tik įsibrovimu ir turto pagrobimu iš šių baudžiamajame įstatyme numatytų vietų. Veika yra kvalifikuojama kaip

kišenvagystė tuomet, kai nusikaltimas padaromas viešoje vietoje pagrobiant svetimą turtą iš asmens drabužių, rankinės ar kitokio nešulio, kuriuos jis turi prie savęs. O automobilio vagystę kvalifikuoja nusikaltimo dalykas, t.y. šia veika turi būti pasikėsinama į motorinę transporto priemonę, kuri yra pritaikyta važiuoti keliu, vežti keleiviams ar kroviniams, arba skirta transporto priemonėms vilkti.

7. Vagystę itin kvalifikuojantys požymiai – tai LR BK 178 str. 3 d. įtvirtintos nusikalstamos veikos, kurios išsiskiria savo didesniu pavojingumu lyginant su paprastąja ir kvalifikuota vagystės formomis. Didelės vertės turto vagystė yra tokia veika, kuria pagrobiamo turto vertė viršija 250 MGL dydžio sumą. Kai kaltininkas pagrobia vertybes, kuris turi didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės, ir suvokia šio turto ypatingą vertę, jo veika turi būti kvalifikuojama kaip didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turto vagystė. O kai darant vagystę veikia bent du asmenys, turintys visus nusikalstamo subjekto požymius, kurie yra susitarę daryti kelis nusikaltimus arba vieną sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, ir kurie yra pasiskirstę vaidmenimis, jų veika turi būti kvalifikuojama kaip vagystė, padaryta organizuotoje grupėje.

8. Teismų praktikoje kartais kyla problemų atskiriant vagystę nuo kitų panašių nusikalstamų veikų nuosavybei, ir nors Lietuvos Aukščiausias Teismas atlieka didelį darbą vienodindamas šią praktiką, tačiau nuolatinis įstatymų leidėjo atliekamas baudžiamųjų įstatymų tobulinimas neišvengiamai sukuria vis naujų probleminių klausimų. Dažniausiai teismų praktikoje pasitaikančios problemos pasireiškia atskiriant atvirąją vagystę nuo plėšimo, tačiau kartais ji painiojama ir su sukčiavimu, turto pasisavinimu bei kitais nusikaltimais nuosavybei.

9. Baudžiamajame įstatyme egzistuoja tam tikrų bausmių suderinamumo problemų, kurias reikėtų spręsti. Siūlytina vienos iš bausmių už LR BK 178 str. 1, 2 ir 3 dalyse numatytas nusikalstamas veikas – baudos minimalią ribą padidinti nuo 1 MGL iki 5 MGL dydžio sumos.

10. Dėl santykinio nacionalinės valiutos – lito nuvertėjimo per pastaruosius 7 metus nuo naujojo baudžiamojo kodekso priėmimo, siūlytina dabartinio LR BK 190 str. numatyto nedidelės vertės turto sąvoką keisti, nurodant, kad turtas yra nedidelės vertės tada, kai jo vertė viršija 2 MGL, bet neviršija 4 MGL dydžio sumos.

Santrauka

Vienas iš dažniausiai padaromų nusikaltimų ne tik Lietuvoje, bet ir kitose pasaulio valstybėse – vagystė. Mūsų valstybė šio nusikaltimo kontrolei ir prevencijai skiria nemažą dėmesį, dažnai tobulina ir keičia teisės normas, numatančias baudžiamąją atsakomybę už vagystę. Šios normos ne visada būna tinkamai inkorporuotos į visą Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso normų sistemą, ir tai sąlygoja praktinio taikymo sunkumus, problemas atribojant panašias nusikalstamas veikas nuosavybei bei nevienodą teismų praktiką tokiose bylose, todėl ši tema aktuali tiek teoriniu, tiek praktiniu aspektu.

Šio darbo tikslas buvo atskleisti vagystės kaip socialinio reiškinių esmę ir išnagrinėti baudžiamosios atsakomybės už ją reglamentavimo problemas Lietuvos Respublikos baudžiamajame įstatyme.

Šiam darbui buvo iškelti šie uždaviniai: panagrinėti baudžiamosios atsakomybės už vagystę sampratos bei ją numatančių įstatymų raidą Lietuvos Respublikoje ir pasaulyje; atskleisti vagystės sudėtį ir pagrindinius jos požymius Lietuvos Respublikoje bei užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose; išanalizuoti ir atskleisti vagystę kvalifikuojančius bei itin kvalifikuojančius požymius Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse; aptarti bausmės už vagystę pagrindinius aspektus bei problematiką Lietuvos Respublikoje; atskleisti vagystės ir kitų nusikalstamų veikų nuosavybei skirtumus bei dažniausiai pasitaikančias praktikos problemas, taikant šias veikas reglamentuojančius įstatymus.

Rašant šį darbą buvo naudotasi įvairiais tyrimo metodais. Loginiu metodu buvo naudojamos aiškinantis teorinę, praktinę medžiagą, atskleidžiant teisės normų turinį ir pateikiant išvadas. Lyginamuoju metodu buvo palyginta Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse ir užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose numatyta baudžiamoji atsakomybė už vagystę. Sisteminės analizės metodas naudotas siekiant ištirti baudžiamosios atsakomybės už vagystę sampratą, sudėtį, kvalifikuojančius požymius, skirtumus nuo kitų panašių nusikalstamų veikų bei bausmės problematiką, remiantis Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių baudžiamaisiais įstatymais. Istoriniu metodu buvo nagrinėjama įstatymų, reglamentuojančių baudžiamąją atsakomybę už vagystę, bei vagystės sampratos raida Lietuvos Respublikoje. Darbe taip pat naudojami lingvistinis, statistinės analizės ir kiti metodai.

Summary

Theft is one of the most frequently committed crimes not only in Lithuania, but also in other countries all over the world. Lithuanian legislator pays quite much attention for the prevention and control of this crime, regularly improves and amends the laws, providing a criminal liability for theft. These legal regulations are not always properly incorporated into the entire system of regulations of the Lithuanian Criminal Code, which leads to difficulties of their practical application, problems disassociating similar criminal acts to property from different judicial proceedings in such cases. That makes this topic relevant for both – theoretical and practical aspects.

The objective of this work was to reveal the conception of theft as a social phenomenon and to explore the problems of regulation of criminal liability for theft in the Lithuanian Criminal Code.

The main tasks set for this work were the following: to perform the research of development of the conception of penal liability for theft and the laws regulating it in the Republic of Lithuania and other countries; to reveal the composition of theft, and to compare the similarities and differences of theft composition between criminal laws of the Republic of Lithuania and foreign countries; to analyse and compare the aggravating features of theft between criminal laws of the Republic of Lithuania and foreign countries; to discuss the main aspects and problems of sentences for theft in Lithuanian Republic, to reveal the differences between theft and other crimes for property and the common problems in practical application of the law governing these crimes.

Various methods of research were used when writing this work: logical method was used for interpretation of theoretical and practical material, for revealing of the content of legal regulations of law and representing the findings. The penal liability for theft provided in the criminal code of the Republic of Lithuania was compared to the liability for this crime provided in criminal laws of foreign countries using a method of comparative analysis. Systemic analysis method was used to investigate the concept of criminal liability for theft, composition and aggravating features of this crime, its differences from other similar offenses and punishment issues, according to the criminal laws of the Republic of Lithuania and foreign criminal law. Historical method was used to explore the laws regulating the criminal liability for theft and the development of the concept of theft in Lithuanian Republic. Besides to the above mentioned, linguistic, statistical analysis and other methods were used in the work, too.

Literatūros sąrašas

Lietuvos Respublikos teisės norminiai aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. – Vilnius, 1992.
2. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 62 straipsnio 1 dalies 2 punkto, 69 straipsnio 4 dalies (1996 m. liepos 11 d. redakcija), Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 96 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. – Valstybės žinios, 2006, Nr. 36-1292.
3. Lietuvos Respublikos Baudžiamasis kodeksas. – Vilnius, 2003.
4. Lietuvos Respublikos Baudžiamasis kodeksas. – Vilnius, 1961, Žin. 1961. 18-147.
5. Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodeksas. – Vilnius, 1985.
6. Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas. – Vilnius, 2000.
7. Dėl Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso, Pataisos darbų ir Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr.1-551 // Valstybės žinios, 1994, Nr.60-1182.
8. Baudžiamojo kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. VIII-1439, priimtas 1999 11 25 // Valstybės žinios, 1999, Nr.106-3059.
9. Baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios, 2000, Nr. 89-2741.
10. Baudžiamojo kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. IX-1495, priimtas 2003 04 10 // Valstybės žinios, 2003, Nr.38-1733, Nr. 39 (atitaisymas).
11. Baudžiamojo kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. IX-2314, priimtas 2004 07 05 // Valstybės žinios, 2004, Nr.108-4030.
12. Baudžiamojo kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas Nr. X-1233, priimtas 2007 06 28 // Valstybės žinios, 2007, Nr.81-3309.
13. Saugaus eismo automobilių keliais įstatymas // Žin., 2000, Nr. 92-2883.

14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. spalio 14 d. nutarimas Nr. 1031 „Dėl bazinio bausmių ir nuobaudų dydžio patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2008, Nr. 121-4608.

Užsienio šalių baudžiamieji įstatymai:

1. Criminal Code of Canada,
http://www.lawyers.ca/statutes/criminal_code_of_canada_theft.htm
2. French Penal Code, http://195.83.177.9/upl/pdf/code_33.pdf
3. Penal code of Finland, www.finlex.fi/pdf/saadkaan/E8890039.PDF.
4. Penal code of Spain, <http://pdfdatabase.com/spain-penal-code.html>
5. Swedish Penal Code, <http://www.sweden.gov.se/sb/d/3926/a/27777>
6. UK Theft Act 1968, <http://www.lawteacher.net/PDF/TA%201968.pdf>

Specialioji literatūra:

1. 1968 m. Visuotinių žmogaus teisių deklaracija // Žmogaus teisės: Tarptautinių dokumentų rinkinys. – Vilnius: Mintis, 1991.
2. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę: daktaro disertacija // Andželika Vosyliūtė, 2009.
3. Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001.
4. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. – Vilnius: Eugrimas, 2001.
5. Bieliūnas E. Kvalifikuota nusikaltimo sudėtis. // Teisės apžvalga, 1990, Nr. 3.
6. Bukelienė D. Baudžiamoji atsakomybė už turto pasisavinimą ir iššvaistymą (teoriniai ir praktiniai aspektai). – Vilnius, 2008.
7. Статут Великого Княжества Литовского. Минск, 1989.
8. Drakšas R. Baudžiamoji atsakomybė ir jos realizavimo formos. – Vilnius, 2008.
9. Drakšienė A. Baudžiamoji atsakomybė už vagystę // Teisė, 2000. Nr. 37.
10. Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. – Vilnius, 1998.
11. Fedosiuk O. Baudžiamosios teisės spec. dalies konspektai,

<http://m.mokslai.lt/referatai/konspektas/bt-spec-d-puslapis96.html>

12. Fedosiuk O. Nuosavybė ir turtas civiliniame ir baudžiamajame kodeksuose // Jurisprudencija. 2002. T. 28 (20).
13. Fedosiuk O. Turtinė nauda kaip nusikalstamos veikos dalykas: sisteminė normų analizė // Jurisprudencija. MRU mokslo darbai. T. 60 (52). 2004.
14. Fedosiuk O. Turto prievartavimas ir jo kvalifikavimas. – Vilnius, 2002.
15. Griew E. The Theft acts 1968 and 1978. Fourth edition. – London, 1982.
16. Jablonskis K. Lietuvos valstybės ir teisės istorija nuo XIV a. pabaigos iki XVI a. vidurio. – Vilnius, 1971.
17. Jovaišas K. Nusikaltimai nuosavybei // Verslo ir komercinė teisė, 1999. Nr 4-5.
18. Kazimiero teisyne (1468 m.). – Vilnius, 1967.
19. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Bendroji dalis (1-98 straipsniai). Vilnius, – 2004.
20. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99 - 212 straipsniai). – Vilnius, 2009.
21. Lietuvos TSR baudžiamojo kodekso komentaras. – Vilnius: Mintis, 1989.
22. Maksimaitis M., Vansevičius S. Lietuvos valstybės ir teisės istorija. – Vilnius, 1997.
23. Милуков С. Ф. Российское уголовное законодательство. Опыт критического анализа. СПб., 2000.
24. Nekrošius I., Nekrošius V., Vėlyvis S. Romėnų teisė. – Kaunas, 1996.
25. Nuosprendis kunigo R. Mikutavičiaus nužudymo baudžiamojoje byloje // Teisės problemos, 2001, Nr. 2.
26. Pavilionis V., Apanavičius M. Nusikaltimų kvalifikavimo teorinio pagrindai: Mokymo priemonė, Vilnius, 1980.
27. Pavilionis V., Bieliūnas E. Nusikaltimų kvalifikavimas esant jų daugumai ir baudžiamosios teisės normų konkurencijai: Mokymo priemonė. Vilnius, 1984.
28. Piesliakas V. Grobimas, padarytas įsibraunant į butą, patalpą, saugyklą // Socialistinė teisė. 1984. Nr. 1.
29. Smith J. C. The law of theft. Fourth edition. – London: Butterworths, 1979.
30. Stankevičius V. Baudžiamoji teisė. Paskaitos. – Kaunas, 1925.

31. Švedas. G. Laisvės atėmimo bausmė: baudžiamosios politikos, baudžiamieji teisiniai ir vykdymo aspektai. – Vilnius, 2003.
32. Valikonytė I., Lazutka S., Gudavičius E. Pirmasis Lietuvos Statutas (1529). – Vilnius, 2001.
33. Vosyliūtė A. Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje // Teisė. 2008. Nr. 66 (1)
34. Vosyliūtė A. Vagystės baigtumo nustatymo problemos Lietuvos Respublikos teismų praktikoje // Teisė. 2007. Nr. 64.
35. Zimanas S. Nusikaltimai nuosavybei ir įstatymas. – Vilnius, 1980.
36. Wessels J. Strafrecht, besonderer Teil. Straftaten gegen Vermögenswerte. Heidelberg, 1999.
37. <http://www.taschendiebstahl.com>

Teismų praktika:

1. LAT senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ // Teismų praktika, 2005. Nr. 23.
2. LAT senato „Teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose apibendrinimo apžvalga“ // Teismų praktika, 2005, Nr. 23.
3. LAT nutartis baudžiamajoje byloje Nr. 2K-191, 2004.
http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=25049
4. LAT nutartis baudžiamajoje byloje Nr. 2K-507, 2005.
http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=28958
5. LAT nutartis baudžiamajoje byloje Nr. 2K-584, 2005.
http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=28975
6. LAT nutartis baudžiamajoje byloje Nr. 2K-709, 2005.
http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=28893
7. LAT nutartis baudžiamajoje byloje Nr. 2K-73, 2007.
http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=31325
8. LAT nutartis baudžiamajoje byloje Nr. 2K-116, 2007.

http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=30869

9. LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-41, 2009.

http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=33913

10. LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-167, 2009.

http://www.lat.lt/3_nutartys/senos/nutartis.aspx?id=34009

11. LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-9, 2009.

<http://www.infolex.lt>

12. LAT teisėjo Jono Prapiesčio atskiroji nuomonė dėl LAT baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinės sesijos 2009 m. sausio 6 d. nutarties. <http://www.infolex.lt>

Naudotos ataskaitos:

1. Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos – duomenys apie asmenis, įtariamus nusikalstamų veikų padarymu LR, <http://www.nplc.lt:8000/asis/>
2. Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos – duomenys apie užregistruotas nusikalstamas veikas, <http://www.nplc.lt:8000/asis/>
3. Statistikos departamento prie VRM statistinės ataskaitos – duomenys apie suderinto vartotojų kainų indekso pokyčius, <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>

Priedas

1 lentelė

Užregistruotų vagysčių skaičius 2002 – 2009 metais.¹⁵⁹

Metai	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Vagysčių skaičius	42209	48706	50672	43473	38452	33956	35318	36178

2 lentelė

Vagysčių dalis bendroje visų nusikaltimų sistemoje.

Metai	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Visų nusikaltimų skaičius	79265	72646	85130	93419	89816	82155	73741	78060
Vagysčių skaičius	42209	48706	50672	43473	38452	33956	35318	36178
Procentinė vagysčių dalis	53	67	60	47	43	41	48	46

3 lentelė

Bausmių sistema už vagystę dabar (2010 metais)

ATPK 50 str.	BK 178 str. 4 d.	BK 178 str. 1 d.	BK 178 str. 2 d.	BK 178 str. 3 d.
	Laisvės apribojimas (nuo 3 mėn iki 2 metų)	Laisvės apribojimas (nuo 3 mėn iki 2 metų)	Laisvės apribojimas (nuo 3 mėn iki 2 metų)	
	Areštas (nuo 10 iki 45 parų)	Areštas (nuo 15 iki 90 parų)	Areštas (nuo 15 iki 90 parų)	
Bauda nuo 300 iki 700 litų	Bauda nuo 1 iki 50 MGL	Bauda nuo 1 iki 100 MGL	Bauda nuo 1 iki 200 MGL	
		Laisvės atėmimas iki 3 metų	Laisvės atėmimas iki 6 metų	Laisvės atėmimas iki 8 metų

¹⁵⁹ Informatikos ir ryšių departamento prie VRM statistinės ataskaitos – duomenys apie užregistruotas nusikalstamas veikas, <http://www.nplc.lt:8000/asis/>

4 lentelė

Laisvės atėmimo bausmių dydžiai už vagystę pagal BK 178 str. 2003 metais ir dabar.

	BK 178 str. 1 d.	BK 178 str. 2 d.	BK 178 str. 3 d.
2003 m.	Iki 3 metų	Iki 5 metų	Iki 7 metų
2010 m.	Iki 3 metų	Iki 6 metų	Iki 8 metų